

Personu apvienība
SIA „BaltLine Globe”
reģ. Nr. 40003780856
Maskavas iela 127, Rīga, LV–1003

un

SIA „Projektu un kvalitātes vadība”
reģ. Nr. 40003803078
Ūnijas iela 25, Rīga, LV–1039

GALA ZIŅOJUMS

**2013. gada 30. augusta līguma „Eiropas Komisijas iniciatīvas JESSICA
ieviešanas iespēju Rīgas domes pilsētvides attīstības un atjaunošanas
projektu īstenošanai izvērtēšana” ietvaros**

Pasūtītājs: Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments
Amatu iela 4, Rīga, LV–1050
Reģ. Nr. LV90000056484

2013. gada decembris

SATURS

1.	IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA.....	7
2.	JESSICA INICIATĪVAS APRAKSTS UN ANALĪZE.....	10
2.1.	JESSICA izveidošanas mērķis un galvenie dalībnieki	10
2.1.1.	Izveidošanas mērķis	10
2.1.2.	Galvenie dalībnieki.....	12
2.2.	JESSICA ieviešanas strukturālie un ekonomiskie priekšnoteikumi.....	15
2.2.1.	Pamatnosacījumi.....	15
2.2.2.	JESSICA ieguldījumu veidi	17
2.2.3.	Galvenie projektiem izvirzītie priekšnosacījumi	21
2.2.4.	Būtiskākie ieguvumi	22
3.	JESSICA INICIATĪVAS TIESISKAIS UN INSTITUCIONĀLAIS IETVARŠ.....	23
3.1.	JESSICA 2007.–2013.gada plānošanas periodā	23
3.1.1.	Līdzdalības fonds.....	24
3.1.2.	Pilsētas attīstības fonds	27
3.1.3.	Finansēšanas līgumi.....	29
3.1.4.	Atbalsta saņēmējs un Finansējuma gala saņēmējs	30
3.1.5.	Investīciju stratēģija.....	31
3.1.6.	Izdevumu attiecināmība	31
3.1.7.	Finansējuma atkārtota izmantošana.....	32
3.1.8.	Līdzfinansējums.....	33
3.2.	JESSICA 2014.–2020. gada plānošanas periodā	33
3.3.	Valsts atbalsts	37
3.3.1.	Piešķir valsts vai tiek piešķirts no valsts līdzekļiem	38
3.3.2.	Rada priekšrocības uzņēmumam, kas saņem atbalstu.....	38
3.3.3.	Atbalsta selektivitāte.....	38
3.3.4.	Kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm	38
3.3.5.	Ar iekšējo tirgu saderīgs atbalsts un tā notifikācija	39
3.3.6.	Valsts atbalsts JESSICA iniciatīvas kontekstā.....	39
3.3.7.	Fondu administratoru un finanšu starpnieku izraudzīšana	40
3.3.8.	Finansējuma gala saņēmēju izraudzīšana	40
3.3.9.	Sabiedriski nozīmīgi pakalpojumi.....	41
3.4.	Tehniskā palīdzība	41
4.	ES DALĪBVALSTU PIEREDZES APSKATS JESSICA IEVIEŠANĀ.....	42
4.1.	Vispārējs apraksts	42

4.2.	Polija	44
4.3.	Bulgārija.....	48
4.4.	Lietuva.....	51
4.5.	Igaunija.....	52
4.6.	Lielbritānija	53
4.6.1.	Austrummidlenda.....	54
4.6.2.	Ziemeļrietumi.....	54
4.6.3.	Mērsisaidas reģions	55
4.6.4.	Ziemeļrietumi.....	55
4.6.5.	Londona.....	56
4.6.6.	Skotija.....	58
4.6.7.	Velsa	59
4.7.	Vācija	60
4.8.	Secinājumi un galvenās identificētās problēmas.....	62
5.	RĪGAS PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PRIORITĀŠU UN PPP PIEREDZES ANALĪZE	65
5.1.	Rīgas pilsētas attīstības prioritātes pilsētas plānošanas dokumentos.....	65
5.2.	Pilsētvides attīstības vieta Rīgas plānošanas reģiona plānošanas dokumentos	69
5.3.	Pilsētvides attīstība nacionālā līmeņa plānošanas dokumentos.....	70
5.4.	Pilsētvides attīstība ES struktūrfondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda dokumentu projektos Latvijā	70
5.5.	Privātās – publiskās partnerības līdzšinējā pieredze un attīstības potenciāls	72
6.	JESSICA PIEMĒROTĪBAS IZVĒRTĒJUMS PILOTPROJEKTU ĪSTENOŠANAI.....	75
6.1.	JESSICA iniciatīvas finansējuma saņēmēju veidi un projektu atbilstības kritēriji.....	75
6.1.1.	Iespējamie finansējuma gala saņēmēji	75
6.1.2.	Projektu atbilstības kritēriji	77
6.2.	Rīgas pilsētas attīstības pilotprojektu analīze.....	82
6.2.1.	Tornkalna pilotprojekta atbilstība	82
6.2.2.	Andrejsalas pilotprojekta atbilstība.....	84
6.2.3.	Pilotprojekta Rīgas centrāltirgus atbilstība.....	86
6.3.	Priekšrocību, trūkumu un risku analīze JESSICA finanšu instrumenta pielietošanai.....	87
6.3.1.	Finanšu līdzekļu cena Rīgas pašvaldībai.....	87
6.3.2.	Ienākošās naudas plūsmas vairākkārtējā izmantošanas fondā	89
6.3.3.	Citi potenciālie ieguvumi finansējuma saņēmējam	89
6.3.4.	Ietekme uz pašvaldības budžeta saistībām.....	90
6.3.5.	Galvenie riski un īstenošanas iespējas	91
7.	JESSICA INICIATĪVAS IEVIEŠANAS LATVIJĀ STRATĒGIJA	95

7.1.	Vispārīgi priekšnoteikumi.....	95
7.2.	Institucionālā un tiesiskā ietvara izveidošana.....	96
7.2.1.	Līdzdalības fonda alternatīvas Latvijā.....	96
7.2.2.	Pilsētas attīstības fonda alternatīvas Rīgā.....	97
7.2.3.	Ceļa karte JESSICA iniciatīvas ieviešanai Latvijā	98
7.3.	Finanšu resursu integrēta izmantošanu projektu finansēšanā.....	100
7.4.	Optimāla finansējuma struktūra	101
7.5.	Standarta projektu apraksts	102
7.6.	Priekšlikums pilotprojektu atbilstības JESSICA nosacījumiem uzlabošanai.....	104
AVOTU SARAKSTS		107
Eiropas Komisijas, Padomes un Parlamenta normatīvie akti.....		107
Eiropas Savienības tiesas spriedumi		108
Latvijas plānošanas dokumenti un normatīvie akti		108
Citi dokumenti.....		109
Veiktās intervijas:.....		110

SAĪSINĀJUMI

AFI	vienotā attīstības finanšu institūcija
AS	akciju sabiedrība
CFLA	Centrālā finanšu un līgumu aģentūra
COCOF	Eiropas Komisijas Fondu koordinācijas komiteja
DBFO	projektēt, būvēt, finansēt un nodrošināt saimniecisko darbību (angļu val. <i>design, build, finance, operate</i>)
DP	darbības programma
EIB	Eiropas Investīciju banka
EIRR	ekonomiskā ienesīguma (iekšējās peļņas) norma
ENPV/C	ekonomiskā neto tagadnes (tīrā šodienas) vērtība atbilstoši ES finanšu instrumentiem piemērojamās izmaksu-ieguvumu analīzes aprēķinu metodikai
ERR/C	ekonomiskā ienesīguma (iekšējā peļņas) norma atbilstoši ES finanšu instrumentiem piemērojamās izmaksu-ieguvumu analīzes aprēķinu metodikai
EIF	Eiropas Investīciju fonds
EK	Eiropas Komisija
ERAB	Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka
ERAF	Eiropas Reģionālās attīstības fonds
ES	Eiropas Savienība
ESF	Eiropas Sociālais fonds
EST	Eiropas Savienības tiesa (iepriekš Eiropas Kopienu tiesa)
FEA	finanšu un ekonomiskais aprēķins
FIRR	finanšu ienesīguma (iekšējās peļņas) norma
FRR/C	finanšu ienesīguma (iekšējās peļņas) norma atbilstoši ES finanšu instrumentiem piemērojamās izmaksu-ieguvumu analīzes aprēķinu metodikai
FNPV/C	finanšu neto tagadnes (tīrā šodienas) vērtība atbilstoši ES finanšu instrumentiem piemērojamās izmaksu-ieguvumu analīzes aprēķinu metodikai
IT	informācijas tehnoloģijas
FVI	finanšu vadības instruments
IIAP	integrēts ilgtspējīgas attīstības plāns

JESSICA	Eiropas apvienotais atbalsts ilgtspējīgiem ieguldījumiem pilsētu teritorijās (angļu val. <i>Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas</i>)
KF	Kohēzijas fonds
LESD	Līgums par ES darbību
LF	līdzdalības fonds (angļu val. <i>holding fund</i>)
LGA	Latvijas garantiju aģentūra
LGD	zaudējuma noteiktā likme saistību neizpildes gadījumā (angļu val. <i>loss given default</i>)
MK	Ministru kabinets
MVU	mazie un vidējie uzņēmumi
NAP	Nacionālais attīstības plāns
PAF	pilsētas attīstības fonds (angļu val. <i>urban development fund</i>)
PFIF	pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonds
PPP	privātā un publiskā partnerība
RV	rīcības virziens
SIA	sabiedrība ar ierobežotu atbildību
SVID	stiprās un vājās puses, iespējas un draudi
TEP	tehniski ekonomiskais pamatojums
Vadošā iestāde	ES fondu vadošā iestāde
VSS	vienotais stratēģiskais satvars

1. IZVĒRTĒJUMA METODOLOĢIJA

Izvērtējuma ietvaros ir veikta liela apjoma **dokumentu izpēte un analīze**, lai izskaidrotu Eiropas apvienotā atbalsta ilgtspējīgiem ieguldījumiem pilsētu teritorijās (JESSICA) būtību, organizatorisko shēmu, iespējamās finanšu instrumenta vadības veidus un tā izmantošanas ieguvumus. Tas kalpoja par pamatu iespēju, ko piedāvā JESSICA instruments, izvērtēšanai un JESSICA instrumenta izmantošanas rekomendāciju izstrādei Rīgas pilsētvides attīstības projektu plānošanā un īstenošanā.

Izvērtējuma ietvaros eksperti veica galveno Eiropas Savienības (ES), nacionālo un Rīgas pilsētas plānošanas dokumentu un citas ar izvērtējuma jomu saistītās informācijas, normatīvo aktu, līdzšinējo pētījumu un projektu dokumentācijas analīzi.

Izvērtējuma gala ziņojums (turpmāk - ziņojums) ietver argumentētu pamatojumu JESSICA instrumenta izmantošanai Rīgas pilsētvides attīstībā. Ziņojums ietver Rīgas pilsētas investīciju nepieciešamības, pašvaldības finanšu kapacitātes, esošo finanšu instrumentu un plānoto projektu analīzi, kā arī Rīgas pilsētas līdzšinējās pieredzes apskatu un iespēju ieviest JESSICA instrumentu atbilstoši tās nosacījumiem un plānotajām izmaiņām 2014.–2020. gada plānošanas periodā analīzi.

Ziņojumā ir izvērtēta Rīgas pilsētas izvēlēto pilotprojektu atbilstība JESSICA instrumenta izmantošanas pamatnosacījumiem: Nacionālā un pilsētas līmeņa plānošanas dokumentiem (kontekstā ar pieejamiem ES struktūrfondu normatīvo aktu projektiem 2014. – 2020. gadam) un ekonomiskās dzīvotspējas un ilgtspējas kritērijiem.

Eksperti ES struktūrfondu 2007. – 2013. gada plānošanas perioda un 2014. – 2020. gada plānošanas perioda analīzē izmantoja **salīdzināšanas metodes** attiecībā uz normatīvo un plānošanas dokumentu izmaiņām, kas var ietekmēt JESSICA finanšu instrumenta izmantošanu Rīgas pilsētvides projektu attīstībā un īstenošanā.

Eksperti veica 6 ES dalībvalstīs realizēto JESSICA instrumenta investīciju projektu analīzi attiecībā uz JESSICA instrumenta ieviešanas organizatorisko struktūru un finanšu plūsmu. Tas palīdzēja izprast minēto pieeju būtiskākās atšķirības. Ziņojumā ir piedāvāts Rīgas pilsētvides attīstības projektu īstenošanai atbilstošākais finanšu pārraudzības un ieviešanas modelis.

Ziņojumā ir ietverta Polijas, Bulgārijas, Lietuvas, Igaunijas, Lielbritānijas un Vācijas līdzšinējās prakses JESSICA instrumenta izmantošanā analīze, nosedzot plašāk izmantojamās JESSICA instrumenta administratīvās ieviešanas scenārijus.

Veiktais JESSICA finanšu instrumenta ieviešanas iespēju **stipro un vājo pušu, iespēju un draudu (SVID) izvērtējums** palīdzēja izstrādāt rekomendācijas JESSICA instrumenta

izmantošanai Rīgas pilsētā. Izvērtējuma ietvaros veiktā SVID analīze var tikt izmantota tālāk, lai paplašinātu ekspertu un finanšu instrumenta ieviešanu redzes loku, tādējādi sekmējot iespēju saskaņot Rīgas pilsētas rīcībā esošos resursus ar iespējam izmantot JESSICA instrumentu pilsētvides projektu plānošanā un īstenošanā, vienlaicīgi mazinot vājās puses un iespējamos draudus.

Intervijas un konsultācijas ar iesaistītajām pusēm tika izmantotas, lai labāk izprastu JESSICA instrumenta aktualitāti un spētu modelēt tā ieviešanas scenārijus, kā arī lai noskaidrotu iesaistīto pušu viedokļus un iegūtu papildu informāciju par šādiem jautājumiem:

- iespējamās izmaiņas JESSICA finanšu instrumentā 2014.–2020. gada plānošanas periodā;
- līdzšinējā Latvijas pieredze finanšu inženierijas instrumentu izmantošanā;
- iespējamie pozitīvie aspekti un/vai ierobežojumi JESSICA instrumenta izmantošanai Latvijā.

Savukārt, lai noteiktu efektīvāko risinājumu finansējuma piesaistei Rīgas pilsētvides projektu īstenošanai, ziņojumā ir veikts Darba uzdevumā noteikto demonstrācijas projektu **izmaksu–ieguvumu analīzes un finanšu analīzes izvērtējums** atbilstoši Pasūtītāja iesniegtajai dokumentācijai (stratēģiskās attīstības plāni, tehniski ekonomiskie pamatojumi), izmantojot **ekspertu metodi**. Šis izvērtējums bija nepieciešams, lai novērtētu piedāvāto pilotprojektu komercializācijas potenciālu un saimnieciskās darbības rentabilitāti, līdz ar to, iespējas izmantot JESSICA finanšu instrumentu šo pilotprojektu finansēšanai. Ziņojumā ir iekļauti ieteikumi optimālajai Rīgas domes pilotprojektu finansēšanas struktūrai, izmantojot JESSICA finanšu instrumentu.

Demonstrācijas projektu (pilotprojektu) analīzē katram Rīgas Domes izvēlētajam pilotprojektam eksperti veica tā atbilstības izvērtējumu nacionālā un reģionālā līmeņa plānošanas dokumentu kontekstā, kā arī tā atbilstību ekonomiskās dzīvotspējas kritērijiem, ja projekts tiek finansēts izmantojot JESSICA finanšu instrumentu (aprēķinā ir ņemts vērā aizņēmuma apmērs, pašu ieguldījuma apmērs, gada procentu likme un atmaksas apjoms, izmantojot pilsētas attīstības fondu (PAF)).

Izvēloties un pielietojot pētniecības metodes, tika ņemti vērā šādi Darba uzdevumā noteiktie aspekti:

- datu uzticamība – apkopotie dati ir uzticami un izmantojami;
- pamatota datu analīze – kvantitatīvie un kvalitatīvie dati ir analizēti saskaņā ar atzītām metodēm un pieņēmumiem, lai nodrošinātu atbildes uz Darba uzdevumā izvirzītajiem

jautājumiem;

- rezultātu uzticamība – rezultāti ir loģiski, un tos apstiprina veiktā datu analīze, atbilstoša to interpretācija un hipotēzes;
- secinājumu objektivitāte – secinājumi ir pamatoti un objektīvi;
- ziņojuma skaidrība – ziņojumā sniegtā informācija tās gala lietotājiem ir saprotama;
- ieteikumu pielietojamība – ziņojumā sniegtie ieteikumi ir piemērojami un ieviešami praksē.

Izvērtējumā ir izmantoti ES, nacionālā (Latvijas) un reģionālā (Rīgas) līmeņa plānošanas un normatīvie dokumenti, kā arī līdz šim veiktie pētījumi.

2. JESSICA INICIATĪVAS APRAKSTS UN ANALĪZE

Viens no aktuāliem pēdējo gadu ES institūciju un dalībvalstu diskusiju jautājumiem ir dažādu **finanšu instrumentu loma** teritorijas attīstībā, īpaši akcentējot iespējas piesaistīt investīcijas un sekmēt ilgtspējīgu pilsētvides attīstību. Attiecībā uz 2014. – 2020. gada plānošanas periodu tiek uzsvērtas **integrētas pieejas nepieciešamība** tādās jomās kā jaunu un labāku darba vietu radīšana, energoefektivitātes jautājumu risināšana, pieaugoša mobilitāte un pilsētvides atjaunošana.

Ņemot vērā to, ka, neskatoties uz veiktajiem ES fondu līdzekļu ieguldījumiem teritoriju attīstībā, sociālekonomiskie rādītāji turpina norādīt uz reģionālo atšķirību pieaugumu starp ES reģioniem, tiek meklēti jauni risinājumi ES fondu līdzekļu efektīvākai izmantošanai. Tas ietver jautājumus par integrētu programmu izveidi, kā arī dažādu **finanšu inženierijas instrumentu** izmantošanu dalībvalstīm pieejamo struktūrfondu līdzekļu efektīvākai izmantošanai.

2.1. JESSICA izveidošanas mērķis un galvenie dalībnieki

2.1.1. Izveidošanas mērķis

JESSICA kā finanšu inženierijas instrumenta **tiesiskais ietvars** ir noteikts Padomes Regulas Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo Fondu un Kohēzijas fondu, 44. – 46. punktā, kā arī Komisijas Regulas Nr. 1828/2006, kas nosaka ES fondu ieviešanas jautājumus, 43. – 46. punktā.

JESSICA finanšu instruments, kā Eiropas Investīciju bankas (EIB), Eiropas Padomes Attīstības bankas un Eiropas Komisijas Reģionālās attīstības ģenerāldirektorāta kopējā iniciatīva, tika izveidots 2006. gadā. Viens no mērķiem ES finanšu resursu novirzīšanai tādiem finanšu instrumentiem kā JESSICA ir investīciju **ilgtspējas un atdeves palielināšana**, tādējādi paaugstinot ES fondu ilgtspēju – efektivitāti un ietekmi uz teritoriju attīstību ilgtermiņā. JESSICA veida finanšu instrumenti palīdz risināt problēmas, kas ir saistītas ar investīciju trūkumu pilsētu attīstības projektos.

JESSICA **galvenais mērķis** ir palīdzēt Eiropas pilsētām izveidot ilgtermiņa, ilgtspējīgus un dzīvotspējīgus attīstības modeļus, tam par pamatu izmantojot dalībvalstīm ES struktūrfondu ietvaros pieejamo finansējumu, caur JESSICA finanšu instrumentu to no dotācijām transformējot „atjaunojamos” finanšu resursos. Citiem vārdiem sakot, dalībvalstis var novirzīt daļu struktūrfondu līdzekļu uz atjaunojamiem fondiem, tādējādi veicinot finanšu resursu vairākkārtīgu izmantošanu. Caur atjaunojamiem fondiem novirzītais ES struktūrfondu finansējums var tikt ieguldīts projektos, kas ir ietverti pilsētu integrētos ilgtspējīgas attīstības plānos (IIAP). Šie resursi

garantiju, aizdevumu vai ieguldījumu pašu kapitālā formā tiek ieguldīti projektos, izmantojot **Pilsētu attīstības fondu** (PAF) kā institucionālu instrumentu finansējuma administrēšanai. PAF pats par sevi tiek veidots kā „**resursus atjaunojošs fonds**”. Tas nozīmē, ka resursi, kas tiek gūti no ienākumus gūstošajām projekta aktivitātēm, tiek ieguldīti tālāk jaunos pilsētvides attīstības projektos. Šādā veidā, atkārtoti izmantojot finanšu resursu, tiek panākta lielāka ES un valsts ieguldītā finansējuma atdeve pilsētu ilgtspējīgā attīstībā.

Kritēriji projekta atbilstībai izmantojot JESSICA instrumentu, principā, ir tie paši, kas nosaka projektu atbilstību struktūrfondu līdzekļu piesaistei un ir iekļauti dalībvalsts darbības programmās (DP). JESSICA instruments var tikt izmantots ilgtspējīgu pilsētu **attīstības projektu** atbalstam, piemēram, tādās **jomās** kā:

- pilsētu infrastruktūras attīstība (t.sk. transporta, ūdens/notekūdeņu un enerģijas projekti);
- vēsturiskā un kultūras mantojuma objektu attīstība to ilgtspējīgai izmantošanai (t.sk. tūrismam);
- industriālo un degradēto teritoriju atjaunošana (t.sk. to attīrīšana un atkritumu pārstrāde);
- komercplatību izbūve mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) un informācijas tehnoloģiju (IT) un/vai pētniecības jomās darbojošos uzņēmumu vajadzībām;
- augstāko mācību iestāžu ēku attīstība (t.sk. aktivitātēm medicīnas, biotehnoloģiju un citu jomu specialitātēs);
- energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi (t.sk. mikroģenerācijas, atjaunojamo resursu izmantošanas un ēku rekonstrukcijas projekti).

JESSICA instrumenta pamatideja ir veikt investīcijas ekonomisko atdevi nesošos ilgtermiņa projektos, tādējādi nodrošinot šo ieguldījumu atkārtotu izmantošanu. JESSICA ir divi **apakšmērķi**:

- sekmēt pilsētvides atjaunošanas projektu attīstību, veicot finanšu ieguldījumus;
- uzlabot veikto finanšu ieguldījumu atdevi – no projektiem gūtie ienākumi tiek atkārtoti izmantoti, tos no jauna ieguldot citos pilsētvides attīstības projektos.

JESSICA darbības **pamatuzdevumi** ir:

- sekmēt ES struktūrfondu efektivitāti, izmantojot investīciju nevis dotāciju (grantu) pieeju, tādējādi sekmējot finansiāli ilgtspējīgu projektu ieviešanu;
- rast papildu finanšu resursus ilgtspējīgiem pilsētvides attīstības projektiem;
- izmantot esošo finanšu institūciju, piemēram, Eiropas Investīciju banka (EIB), finanšu un vadības kompetenci PAF izvēlē un to darbības koordinācijā.

Ņemot vērā to, ka JESSICA finanšu instrumentam pamatā tiek **novirzīts Eiropas Reģionālās attīstības fonda (ERAF) ietvaros pieejamais finansējums**, tad tā ģeogrāfiskajam pārklājumam ir jābūt saskaņā ar ES struktūrfondu nosacījumiem. Kā jau tika minēts, katra ES dalībvalsts var lemt par ES struktūrfondu finansējuma ieguldīšanu finanšu inženierijas instrumentos. Būtiskākā institūcija šādu lēmumu pieņemšanā ir ES fondu Vadošā iestāde. Tālākais ieviešanas mehānisms var atšķirties, bet jebkurā gadījumā ir jābūt lēmumam par Līdzdalības fonda (LF) izveidošanu, kas, gadījumos, kad tas tiek veidots (pastāv alternatīva LF neveidot), ir galvenais starpnieks starp Vadošo iestādi un PAF.

ES fondu DP ieguldījums finanšu inženierijas instrumentos pilsētvides attīstības jomā uz 2013.gada sākumu sastādīja 1641,89 milj. EUR, no kuriem 1139,42 milj. EUR bija Struktūrfondu ieguldījums un 502,47 milj. EUR – nacionālais un privāto partneru ieguldījums. 92% jeb 1517,54 milj. EUR no visa DP ieguldījuma caur dalībvalstu Vadošajām iestādēm tika novirzīts 18 LF (uz to brīdi 10 dalībvalstīs).¹

2.1.2. Galvenie dalībnieki

Starptautiskas finanšu institūcijas var būt potenciālie JESSICA finanšu instrumenta dalībnieki, tajā skaitā trīs lielākās Eiropas bankas – EIB, Eiropas Padomes Attīstības banka un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banka (ERAB).

Eiropas Investīciju banka sniedz aizdevumus publiskajam un privātajam sektoram Eiropas projektu īstenošanai pamatā tādās jomās kā ES reģionu kohēzija un konverģence, atbalsts MVU, vides aizsardzības programmu īstenošana, pētniecība, attīstība un inovācija, kā arī transports un enerģija. EIB ir bezpeļņas institūcija un tai ir būtiska loma JESSICA ieviešanā ES valstīs. EIB ir JESSICA finanšu instrumenta galvenais iniciators un viens no dibinātājiem. EIB piedāvā ilgtermiņa aizdevumus, elastīgus atmaksas nosacījumus un finansē līdz pat 50% no investīciju apjoma.²

ES dalībvalstīm, kuras ir pieņēmušas lēmumu izmantot JESSICA finanšu instrumentu, EIB sniedz tehnisko palīdzību un veic priekšizpēti, kas ir nepieciešama atbilstošas JESSICA ieviešanas sistēmas izveidei. EIB konsultē par ES fondu, respektīvi ERAF, resursu izmantošanu finanšu inženierijas mērķiem. Kā liecina izvērtējumā analizētā citu valstu pieredze, EIB visbiežāk arī tiek

¹ Summary of data on the progress made in financing and implementing financial engineering instruments reported by the managing authorities in accordance with Article 67(2)(j) of Council Regulation (EC) No 1083/2006. Programming period 2007–2013 (situation as of 31 December 2012).

² European Investment Bank. Supporting urban development (JESSICA). Pieejams: <http://www.eib.org/products/jessica/index.htm>

uzticēts pildīt JESSICA LF funkcijas, kā arī sniegt atbalstu PAF izveidē vai to izvēlē konkursa kārtībā. EIB nepieciešamības gadījumā var palīdzēt risināt arī jautājumus, kas ir saistīti ar līdzfinansējuma piesaisti dažādu projektu realizācijai, sniedzot papildus finansējumu, pirms tam rūpīgi izvērtējot palīdzības nepieciešamību.

Eiropas Padomes Attīstības banka finansē pašvaldību projektus uz labvēlīgiem atmaksas perioda un procentu likmju nosacījumiem. Banka pamatā atbalsta sociāla rakstura projektus tādās jomās kā, piemēram, sociālās integrācijas (mājokļi iedzīvotājiem ar zemiem ienākumiem, dzīves apstākļu uzlabošana, darba vietu radīšana), vides (ūdenssaimniecība, atkritumu apsaimniekošana, atjaunojamā enerģija u.c.), cilvēkresursu attīstības (izglītība un veselība) jomā. Eiropas Padomes Attīstības banka arī nodrošina ilgtermiņa aizdevumus un elastīgus atmaksas nosacījumus, tomēr atbalstāmo projektu īstenošanas jomas ir stingri noteiktas.

Eiropas Padomes Attīstības banka, kopā ar EIB, arī bija iesaistīta JESSICA finanšu instrumenta izveidē.³ Tai ir pieredze darbā ar reģionāla un vietēja līmeņa pašvaldībām, bet līdz šim tā nav iesaistījies JESSICA LF vadībā. Eiropas Padomes Attīstības banka pamatā sadarbojas ar pārējiem JESSICA dalībniekiem, lai sekmētu integrētu pieeju pilsētvides attīstības projektu īstenošanā.

Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības bankas mērķi pamatā ir saistīti ar ekonomisko aktivitāšu sekmēšanu, demokrātijas atjaunošanu, tirgus ekonomikas attīstību un vides aizsardzību Centrālās un Austrumeiropas valstīs. ERAB sniedz aizdevumus publiskā un privātā sektora projektu līdzfinansēšanai un tam veido īpašus mērķa fondus. Pēdējos gados ERAB aktivitātes tiek vairāk īstenotas ārpus ES esošajās valstīs. ERAB aizdevumu minimālais apjoms ir 5 miljoni eiro. Mazāka apjoma aizdevumi tiek piešķirti caur citām finanšu institūcijām.⁴ ERAB atbalsta publiskās–privātās partnerības infrastruktūras projektus.

Starp starptautiskām finanšu institūcijām ir jāmin arī **Eiropas Investīciju fonds** (EIF), kas sniedz atbalstu MVU riska kapitāla veidā. Tas nesniedz tiešus aizdevumus un neveic tiešus ieguldījumus, bet gan darbojas caur bankām vai citām finanšu struktūrām. Eiropas Investīciju fonds izmanto savus finanšu resursus vai arī līdzekļus, ko tai piešķir EIB vai Eiropas Komisija (EK).⁵ Fondam ir pieredze pamatā JEREMIE⁶ iniciatīvas ieviešanā.

³ Council of Europe Development Bank. Partnerships. Pieejams: www.coebank.org/Contenu.asp?arbo=94&theme=2

⁴ European Bank for Reconstruction and Development. Sectors. Pieejams: www.ebrd.com/pages/sector.shtml

⁵ European Investment Fund. Regional Development. Pieejams: www.eif.org/what_we_do/resources/index.htm

Vadošā iestāde ir ES fondu Vadošā iestāde dalībvalstī, kas pieņem lēmumu par JESSICA izmantošanu un attiecīgi par ERAF finansējuma novirzīšanu. Ņemot vērā to, ka Vadošās iestādes prioritāte ir ES fondu vadība un uzraudzība, lai nodrošinātu ES fondu savlaicīgu apguvi, tā ir atbildīga arī par ES fondu pēc iespējas efektīvāku izmantošanu. Vadošā iestāde JESSICA ieviešanā ir atbildīga par savlaicīgu tiesiskā regulējuma sagatavošanu un nodrošināšanu, lai būtu iespējams izmantot JESSICA finanšu instrumentu. Tas attiecas arī uz valsts atbalsta jautājumu risināšanu un ES fondu vadības un apguves jautājumiem, kā arī nepieciešamo vienošanos panākšanu ar EK. Gadījumā, ja dalībvalstī tiek pieņemts lēmums par LF izveidošanu, tad Vadošā iestāde ir atbildīga par attiecīgā līguma sagatavošanu un noslēgšanu ar izvēlēto organizāciju.

Citas publiskā sektora institūcijas – nozaru ministrijas, valsts aģentūras un citas institūcijas, kas ir ieinteresētas pilsētvides attīstībā. Bieži vien reģionālās attīstības ministrijas, kas ir atbildīgas par teritorijas attīstības plānošanas un koordinēšanas jautājumiem, ir ieinteresētas arī ES fondu efektīvākā novirzīšanā pilsētu attīstības sekmēšanai. Nozīmīga loma ir tām nozaru ministrijām un valsts aģentūrām, kas ir iesaistītas lēmumu pieņemšanā par finansējuma piešķiršanu pilsētvides atjaunošanas un attīstības projektu īstenošanai.

Pašvaldības ir galvenās ieinteresētās puses JESSICA finanšu instrumenta darbībā un to iesaiste ir būtisks priekšnosacījums sekmīgai JESSICA ieviešanai. Pašvaldībām ir svarīga loma JESSICA ieviešanā, jo JESSICA pamatideja – virzīšanās no dotācijām (grantiem) uz ilgtspējīgām un atjaunojamām investīcijām – ir spēcīgs motīvs pašvaldībām ieviest ilgtspējīgus un finansiālu atdevi nesošus pilsētvides attīstības projektus, kā arī sekmēt visu iesaistīto pušu kopēju atbildību par projektu sekmīgu īstenošanu.

Pašvaldību veidoti PAF var būt Atbalsta saņēmēji (angļu val. *Beneficiaries*), vienlaikus pašvaldības var būt Finansējuma gala saņēmēji (angļu val. *Final recipients*).

Pašvaldībām JESSICA var būt svarīgs instruments to pamatfunkciju izpildes nodrošināšanai un tā var sniegt būtisku ieguldījumu pilsētu attīstībā.

Finanšu institūcijas – gan nacionālā, gan starptautiskā līmeņa bankas un citas finanšu institūcijas. Daudzas bankas investē nekustamā īpašuma attīstības projektos, kā arī ir iesaistītas pašvaldību un/vai to investīciju projektu finansēšanā. Principiāli ir izdalāmas divas banku grupas: tās bankas, kas ir īpaši orientējušās uz investīcijām publiskajā sektorā (investīcijas publiskā sektora projektos, kas ir vērsti uz valstiski stratēģisku mērķu sasniegšanu), t.sk. valsts un hipotēku bankas,

⁶ JEREMIE (angļu val. *Joint European Resources for Micro to medium Enterprises* – Eiropas apvienotie resursi mazajiem, vidējiem un mikro uzņēmumiem) ir Eiropas Komisijas iniciatīva, kas veicina finanšu inženierijas instrumentu izmantošanu, lai MVU nodrošinātu labāku piekļuvi finansējumam ar struktūrfondu palīdzību.

kurām ir pieredze ilgtermiņa aizdevumu sniegšanā, tajā skaitā arī pilsētvides projektu attīstībai; un komercbankas, kuras arī nereti iesaistās pilsētu attīstības projektu attīstībā vai nu tieši finansējot projektu ieviešējus, vai arī finansējot pašvaldības vai citas pārvaldes iestādes investīciju projektu īstenošanai.

Investori – publiskā vai privātā sektora juridiskas personas, kas vai nu nodrošina valsts līdzfinansējumu, kas nepieciešams ERAF finansējuma izmantošanai, vai arī nodrošina privāto līdzfinansējumu projektu īstenošanai. Investori var pastāvēt visdažādākajās juridiskajās formās, kā, piemēram, investīciju fondi, nekustamo īpašumu apsaimniekotāji un attīstītāji, privātie kapitāla fondi. Investoriem JESSICA iniciatīva ir pievilcīga tās stabilitātes, zemo risku, projekta peļņas nešanas potenciāla un ilgo projekta realizācijas termiņu dēļ. Attiecībā uz peļņas apjomu – nav noteikts projektu peļņas procents.

Nekustamā īpašuma attīstītāji ir vieni no potenciālajiem investoriem, kuriem varētu būt tieša interese konkrētu pilsētvides attīstības projektu gatavošanā, īstenošanā un finansēšanā. Nekustamā īpašuma attīstītāji labi pārzina vietējo nekustamā īpašuma tirgu, kā arī to rīcībā ir pieejami pašu vai aizņemti finanšu resursi. Atsevišķi nekustamā īpašuma attīstītāji var būt specializējušies uz pilsētvides atjaunošanas projektiem. Līdz ar ekonomiskās situācijas izmaiņām nekustamā īpašuma attīstītāji nonāca smagākos apstākļos, bet atjaunojoties kustībai nekustamā īpašuma tirgos, īpašuma attīstītāji atkal vēlas būt ieinteresētās puses pilsētvides attīstības projektos, kas ir stabili un nes garantētu peļņu, lai arī ilgākā laika posmā.

Ir ļoti būtiski uzsvērt sadarbību starp publisko un privāto sektoru pilsētvides atjaunošanas un attīstības projektos. Piemēram, pašvaldība var sekmēt atbalstošās infrastruktūras (pievadceļu būve, attīrīšanas un elektroenerģijas infrastruktūras attīstība), kas kalpo par priekšnosacījumu tālākai citu uzņēmējdarbības projektu attīstībai.

Pilsētvides projektu īstenoņāji – PAF piešķirtā finansējuma saņēmēji – gan publiskā sektora institūcijas, gan privātā sektora pārstāvji, gan publiskās–privātās partnerības.

Citas ieinteresētās puses – ne–finanšu institūcijas, kas atbalsta pilsētvides atjaunošanas un attīstības procesus nacionālā, reģionālā vai vietējā līmenī (piemēram, reģionu/pilsētu asociācijas).

2.2. JESSICA ieviešanas strukturālie un ekonomiskie priekšnoteikumi

2.2.1. Pamatnosacījumi

Uz JESSICA finanšu instrumentu attiecas tie paši **pamatnosacījumi**, kas uz ES struktūrfondiem. Attiecībā uz izdevumu attiecināmības periodu jāmin, ka ES struktūrfondu

plānošanas perioda ietvaros ir attiecināmi šajā periodā veiktie ieguldījumi (izsniegtie aizdevumi un garantijas), kas EK nav jāatmaksā. Tas nozīmē, ka ES struktūrfondu finansējums, kas JESSICA ietvaros tiek izmantots kā aizdevums, EK nav jāatmaksā. Plānošanas perioda beigās EK nav jāatmaksā attiecināmie fondu izdevumi, proti, PAF līdz perioda beigām izsniegtie aizdevumi un garantijas. Vienlaikus, tie ir jāatmaksā PAF saskaņā ar attiecīga finansējuma līguma noteikumiem. Atmaksātie attiecināmie fondu ieguldījumi nav uzskatāmi par fondu finansējumu, taču tas jāizmanto ieguldījumiem līdzīgos projektos.⁷

JESSICA var tikt ieviesta vietējā, reģionālā vai nacionālā līmenī. Piemēram, vietējā līmenī pašvaldība var izvēlēties vai nu veidot savu PAF – „atjaunojamo” fondu vai arī piedalīties kādā no jau izveidotajiem, ja tāds jau pastāv. PAF var veidot dažāda juridiskā statusa personas – gan privātie uzņēmumi, gan nevalstiskas organizācija, gan valsts pārvaldes iestādes. Tomēr jebkurā gadījumā, pirmkārt, lēmums par JESSICA kā finanšu instrumenta izmantošanu ir nacionāla līmeņa lēmums. Šis lēmums ietver arī vienošanos par JESSICA ieviešanas institucionālo un tiesisko ietvaru, piemēram lēmumu par to, vai tiks veidota neatkarīga JESSICA administrējošā institūcija un kādi būs šādas institūcijas izveides nosacījumi. Pašvaldības var tikai mudināt pieņemt šādu lēmumu par JESSICA izmantošanu.

Pieņemot šo lēmumu, ir jāizvērtē gan politiskie un ekonomiskie (LF izveide, tā darbības nodrošināšanas uzticēšana EIB, PAF izvēles kārtība u.c.), gan praktiski – organizatoriskie (esošo valsts pārvaldes vai citu struktūru izmantošana LF vai PAF funkciju veikšanai) jautājumi. Šis lēmums ir jābalsta uz to, kāda veida JESSICA vadība valstī būtu piemērotākā, lai nodrošinātu lielāko JESSICA atdevi, vienlaikus nezaudējot procesa vadību. Protams, ja tiek izveidota 100% valsts struktūra, tad tas nākotnē var atvieglot JESSICA vadības un kontroles procesus.

Otrkārt, valdības līmenī ir jābūt pieņemtam lēmumam **par finanšu līdzekļu avotiem un apjomu, kas tiks novirzīts JESSICA ieviešanai**. Šo resursu pamatā ir dalībvalstij piešķirtie ES struktūrfondu (parasti ERAF) līdzekļi un tiem noteiktais valsts līdzfinansējums, kā arī, atsevišķos gadījumos, citu finanšu institūciju resursi.

Treškārt, ir jāizstrādā JESSICA ietvaros pieejamo **finanšu līdzekļu izmantošanas nosacījumi**. Piemēram, kādas prasības un nosacījumi tiks izvirzīti dažādiem aizdevumiem un finansējuma saņemšanai no „atjaunojamā” fonda. **Aizdevumu izsniegšana** var tikt deleģēta valsts vai privātām bankām, kurām jau ir nepieciešamās zināšanas un resursi šādu darbību veikšanai.

⁷ Detalizētāk finansējuma atkārtotas izmantošanas nosacījumi ir aplūkoti ziņojuma 3.1.7. nodaļā.

Attiecībā uz JESSICA izmantošanu, vēl pastāv šādi **pamatprincipi**:

- **finanšu atkārtotas izmantojamības elastīgums** – tas nozīmē, ka tiklīdz finansējums ir ieguldīts PAF un ir piešķirts attiecināmiem izdevumiem, tad ienākumi, kas ienāk atpakaļ PAF (finanšu atmaksa, procentu ienākumi, peļņa) var tikt ieguldīti citos projektos uz citiem attiecināmības nosacījumiem, ja šādas izmaiņas ir nepieciešamas;
- **integrētības princips** – JESSICA sekmē integrētu projektu atbalstu, kas aptver sociālekonomisko rādītāju uzlabošanu, infrastruktūras attīstību un atbilst pilsētas IIAP prioritātēm un ir saskaņā ar ilgtspējīgas attīstības plānos iekļautajiem mērķiem;
- **atbalsts kompetences paaugstināšanai** – JESSICA gadījumā tas attiecas uz publiskās un privātās partnerības rezultātā gūto pieredzi un kompetenci, ko sniedz privātā sektora investīciju un zināšanu piesaiste un ilgtermiņa sadarbība. Atbalstu sniedz arī EIB, kas ir viena no galvenajām finanšu institūcijām, kas uzkrājusi pieredzi attiecībā uz JESSICA finanšu un projektu vadības jautājumiem.

Pirms JESSICA ieviešanas ir nepieciešams veikt **detalizētu priekšizpēti** par vairākiem jautājumiem, tajā skaitā:

- potenciāli atbalstāmo projektu veidi un atlases kritēriji (stratēģiskie, ekonomiskie, sociālie);
- dažādu mērķa grupu finanšu situācijas analīze un vajadzības noteikšana pēc šāda veida finanšu instrumenta;
- fonda līdzekļu izmantošanas ekonomiskie apsvērumi;
- atbilstība ES regulējumam un tajos izvirzītajiem nosacījumiem.

2.2.2. JESSICA ieguldījumu veidi

JESSICA ieguldījumu veids ir atkarīgs no katra konkrētā projekta aktivitātēm un īpašām iezīmēm. Ir nepieciešams pievērst uzmanību tam, ka pilsētvides attīstība jau pēc būtības ir **ilgtermiņa process**, kurā ienākumu gūšana var nenotikt vairāku gadu garumā. Tāpēc plānojot šāda veida investīcijas, ir jāņem vērā, ka nepieciešamībai no projekta gūt ienākumus ir jābūt sabalansētai ar plānoto projekta ieviešanas laika grafiku, un projekta ilgtermiņa mērķi sekmēt pilsētvides atjaunošanu un attīstību.

Regulas Nr. 1828/2006 46. panta otrā daļa nosaka, ka ieguldījumi no JESSICA finanšu instrumenta var tikt veikti **garantiju, aizdevumu vai ieguldījumu pašu kapitālā** veidā:

Aizdevumu gadījumā tiek nodrošinātas pievilcīgākas procentu likmes un ilgāki atmaksas termiņi. Aizdevumus parasti sniedz bankas vai citas finanšu institūcijas. Šie aizdevumi, kas tiek veikti no JESSICA, ir ar atvieglotiem nosacījumiem – parasti zemākām procentu likmēm un

ilgāku atmaksas termiņu. Atmaksas termiņš ir atkarīgs no projekta un katra izveidotā PAF izvirzītajiem nosacījumiem.

JESSICA aizdevums var būt arī kā **mezanīna aizdevums**. Mezanīna aizdevums ir ilgtermiņa aizdevums ar paaugstinātu kredīta risku. Tas ir subordinēts attiecībā pret kredītiestādes sniegto ilgtermiņa kredītu vai finanšu līzingu un ir pastiprināts ar zemāku nodrošinājuma kārtu nekā kredītiestādes vai tās meitas sabiedrības sniegtais ilgtermiņa kredīts vai finanšu līzings.⁸ Kā līdzīgu piemēru var minēt Latvijas Garantiju aģentūras mezanīna aizdevumu programmu, kuras mērķis ir sniegt ilgtermiņa finansējumu papildus bankas izsniegtajam aizdevumam, ņemot vērā to, ka mezanīna aizdevums ir uzskatāms par paaugstināta riska finanšu instrumentu. Aizdevumu gadījumā, lai nekropļotu finanšu tirgu, jebkuram aizdevumam ir jābūt fiziskam nodrošinājumam. Ņemot vērā to, ka nodrošinājums samazina kopējo aizdevuma risku, parasti tiek piedāvāta zema procentu likme. Aizdevumi ir vairāk piemēroti tādiem pilsētvides attīstības projektiem, kuri rada periodiskus ienākumus, jo projekta ienākumiem ir jāatbilst aizdevuma atmaksas grafikam. Viens no praksē atzītajiem projektu veidiem, kas rada regulārus ienākumus, ir ēku energoefektivitātes paaugstināšanas projekti.

Izmantojot JESSICA finanšu instrumentu, aizdevuma no PAF gadījumā projekta īstenotāja ieguvums ir zemāka procentu likme salīdzinājumā ar, piemēram, komercbanku aizdevumu. Ņemot vērā to, ka JESSICA iniciatīvas izmantošanā ir jāievēro valsts atbalsta nosacījumi, tad arī attiecībā uz aizdevumiem pastāv atsevišķi noteikumi. Valsts atbalsta kritērijus un intensitāti investīcijām riska kapitālā nosaka 2008. gada 6. augusta Komisijas Regulas (EK) Nr. 800/2008⁹ 29. pants un Kopienas Vadlīnijas MVU riska kapitāla investīciju atbalstam¹⁰.

Salīdzinājumā ar citiem aizdevējiem, JESSICA ietvaros veikto aizdevumu gadījumā finansējuma saņēmējam var būt iespēja veikt mazāku savu resursu ieguldījumu, piemēram, 25% apmērā no attiecināmajiem projekta izdevumiem, kad citi aizdevēji var noteikt augstāku līdzfinansējumu (visbiežāk 50% vai pat lielākā apmērā). Tomēr šajā gadījumā jāņem vērā tas, ka finansējuma gala saņēmējam jāievēro PAF izvirzītie nosacījumi attiecībā uz attiecināmajām izmaksām, tāpēc rezultātā līdzfinansējuma apjoms tomēr var būt arī lielāks.

⁸ MK noteikumi Nr. 613 (02.08.2011) „Noteikumi par mezanīna aizdevumiem saimnieciskās darbības veicēju konkurētspējas uzlabošanai” 2. pants.

⁹ Komisijas Regula (EK) Nr. 800/2008 (2008. gada 6. augusts), kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar kopējo tirgu, piemērojot Līguma 87. un 88. pantu. Pieejams: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:214:0003:01:LV:HTML

¹⁰ Community guidelines on state aid to promote risk capital investments in small and medium-sized enterprises. Official Journal of the European Union C194/2. 18.02.2006. Pieejams: eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:194:0002:0021:EN:PDF

Garantiju gadījumā – var pastāvēt vairāki garantiju veidi, piemēram, līguma garantijas, naudas līdzekļu garantijas, nomas garantijas. Garantijas ļauj īstenot projektus, kas citos gadījumos paliktu neīstenoti, jo, piemēram, var garantēt nākotnes ienākumus no nomas. Uzskatāmībai var minēt dažus piemērus. Projekta ieviesējs veic īpašuma būvniecību, balstoties uz pieņēmumu, ka PAF sniedz 50% īres garantiju līdz brīdim, kamēr ēka tiek iznomāta. Tiklīdz ēka ir pilnībā iznomāta, PAF saņem atpakaļ veikto ieguldījumu vai arī starpību starp tirgus cenu un kopējām projekta attīstības izmaksām. Otrs piemērs, kad projekta īstenotājs aprēķina kopējās izmaksas, bet PAF garantē īres maksu par 10 gadiem tādā līmenī, kas beigās ir vienāda ar kopējām attīstības izmaksām. Pēc tam PAF atgūst savus ieguldījumus no objekta tālākas izīrēšanas. Jebkurā gadījumā, ja projekts ir ticis veiksmīgi īstenots, PAF saņem savus ieguldījumus no gūtās peļņas.

Garantijas var tikt izsniegtas, piemēram, līdz 80% apmērā no trešās puses aizdevuma. Garantija šajā gadījumā uzņēmumam ļauj iegūt aizdevumu no, piemēram, komercbankas, uz izdevīgākiem nosacījumiem nekā tas būtu iespējams bez JESSICA garantijas.

Ieguldījumu pašu kapitāla gadījumā – ieguldītājs ir līdzinvestors.

PAF finansējums var tikt izmantots kā līdzfinansējums pilsētvides attīstības projektiem, PAF kļūstot par attīstāmā objekta daļu līdzīpašnieku. Piemēram, ka PAF veic ieguldījumu 10% apmērā no projekta, tad var pieņemt, ka PAF piederēs 10% no attīstāmā objekta. Šādā gadījumā ar PAF tiek skaidri atrunāti iespējamie riski attiecībā uz PAF ieguldījumu daļu. Šāda veida ieguldījumu parasti labprāt izvēlas pašvaldības un arī privātā sektora pārstāvji. Ieguldījumu pašu kapitālā veikšanai gan ir lielāks risks nekā aizdevumu veikšanai, jo ieguldījumi pašu kapitālā netiek nodrošināti ar aktīviem.

Nestabilas ekonomiskās situācijas gadījumā nomas garantija ir pievilcīgs risinājums, jo projekta attīstītājs var kreditoram iesniegt PAF doto garantiju (gadījumā ja pēc biznesa plāna analīzes tāda tiek pieprasīta), ka rekonstruētais objekts līguma darbības laikā tiks pilnībā izīrēts un līdz ar to nesīs peļņu.

Lai arī JESSICA līdzīgi finanšu inženierijas instrumenti pastāv jau vairākus gadus, tomēr attiecībā uz to ieviešanas procesu un rezultatīvajiem rādītājiem joprojām pastāv **diskusija par iespējām uzlabot šo finanšu instrumentu efektivitāti**, gan attiecībā uz to ieviešanas sistēmu, gan to darbības jomām.

Viens no būtiskākajiem struktūrfondu apguves pamatprincipiem 2014. – 2020. gada plānošanas periodā, un kuram ir jātiek ievērotam arī JESSICA finanšu instrumenta izmantošanas gadījumā, ir **integrētas pieejas nodrošināšana**: „No ERAF darbības programmu ietvaros atbalsta pilsētu ilgtspējīgu attīstību ar tādu stratēģiju palīdzību, kurās ir iekļautas integrētas

darbības pilsētu ekonomisko, vides, klimata, demogrāfisko un sociālo problēmu risināšanai, vienlaikus ņemot vērā nepieciešamību attīstīt saikni starp pilsētām un lauku rajoniem”.¹¹

Otrs svarīgākais princips ir **sinerģijas princips ar citiem ES finanšu avotiem**, t.i. vairāku fondu atbalstītās darbības, daudzfondu darbības programmas un vairāku fondu finansējums. „Integrētās pilsētvides attīstības stratēģiju īstenošana tiks veicināta, programmas vai darbības līmenī apvienojot ERAF, Eiropas Sociālā fonda (ESF) un Kohēzijas fonda (KF) finansētās darbības. ERAF un ESF nodrošinātais daudzfondu daļējais darbības finansējums (līdz 5 % katra darbības programmas prioritātes virziena) papildinās vairāku fondu pieeju”¹².

Lai arī viena SF finansētā projekta ietvaros nav atļauts izmantot citu SF kā līdzfinansējuma avotu, ir jāatzīmē, ka pastāv iespēja vienu projektu finansēt no diviem vai vairākiem SF, pie nosacījuma, ka projekta ietvaros veicamās aktivitātes ir gan praktiski, gan finansiāli nodalāmas. Šāda pieeja var tikt izmantota, piemēram, projektos, kuros pamatfinansējums tiek piešķirts no ERAF līdzekļiem, to papildinot ar finansējumu, kas ir pieejams no ESF vai 7. Ietvarprogrammas līdzekļiem. ¹³Jaunā kopējā ietvara regula nosaka, ka finanšu instrumentus var apvienot ar dotācijām, procentu likmju subsīdijām un garantijas maksas subsīdijām.¹⁴ Savukārt, attiecībā uz līdzfinansējumu JESSICA izmantošanā pastāv tādi paši nosacījumi, kā struktūrfondu, ka projektā publiskā un/vai privātā līdzfinansējuma nodrošināšana ir obligāta.

JESSICA atbalsts var ietvert arī **dažādus citus finanšu produktus**, kā piemēram, subsīdijas. Piemēram, procentu likmju subsīdijas un garantiju komisijas **subsīdijas, kas var tikt iekļautas PAF**. Gadījumā, kad JESSICA instrumentu apvieno vienā darbībā ar citiem atbalsta veidiem, kas vērsti uz tiem pašiem gala saņēmējiem, tajā skaitā procentu likmju subsīdijas un garantijas maksas subsīdijas, finanšu instrumentiem piemērojami noteikumi attiecas uz visiem šai

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1301/2013 (2013. gada 17. decembris) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un īpašiem noteikumiem attiecībā uz mērķi "Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai" un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1080/2006 7. panta 1. daļa.

¹² Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 55. panta 8. punkts un 88. pants, pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0615:REV1:LV:PDF>

¹³ Papildus informācija par ES SF līdzfinansējuma veidiem ir pieejama: cordis.europa.eu/eu-funding-guide/combine-options_en.html

¹⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006. 37. pants.

darbībai piemērotajiem atbalsta veidiem. Šādos gadījumos ievēro piemērojamos Savienības valsts atbalsta noteikumus, un katram atbalsta veidam nodrošina atsevišķu uzskaiti.¹⁵

Vispārīgas regulas 78. panta sestā daļa īpašos gadījumos **atļauj veikt privāto vai publisko līdzfinansējumu kā ieguldījumu natūrā gala finansējuma saņēmēja līmenī**, nemaksājot to finanšu vadības instrumenta līmenī.

2.2.3. Galvenie projektiem izvirzītie priekšnosacījumi

Lai dalībvalsts varētu izmantot JESSICA finanšu instrumentu projektu finansēšanā, tiem ir jāatbilst trijiem galvenajiem priekšnosacījumiem:

- Valstī ir jābūt nacionālā līmeņa rīcības programmas dokumentam (angļu val. *Operational Programme*). Latvijā šo lomu pilda ES struktūrfondu DP. DP ir jābūt saskaņotai ar EK un tai ir jāsaturo prioritāro mērķu un pasākumu apraksts pilsētu attīstības jomā.
- Investīcijas var tikt veiktas tikai tajos projektos, kuri ir iekļauti IIAP, vai kuri sevī ietver energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus un atjaunojamās enerģijas izmantošanu esošajā un/vai jaunbūvējamā dzīvojamajā fondā. Šis nosacījums attiecas arī uz privātā sektora institūciju iecerētajiem projektiem. (sk. nodaļu par IIAP).
- Pilsētas attīstības projektiem ir jābūt ekonomiski dzīvotspējīgiem, lai tie spētu atpelnīt tajos investētos līdzekļus, vienlaikus jāuzsver, ka investētie līdzekļi nav jāatmaksā līdz plānošanas perioda beigām.

Visiem ilgtspējīgiem pilsētu attīstības projektiem, kas tiek atbalstīti PAF ietvaros, jābūt iekļautiem IIAP¹⁶, kurā ņemts vērā Regulas Nr. 1080/2006 8. pants¹⁷, kā arī konkrētās teritorijas specifiskais pilsētvides, administratīvais un tiesiskais konteksts. IIAP satura noteikšana ir katras dalībvalsts ziņā, jo 2007. – 2013. gada plānošanas perioda tiesiskais ietvars neparedz saistošu definīciju. Pašlaik PAF, kas gandrīz visi darbojas kā aizdevumu fondi, tiek finansēti, izmantojot ERAF.¹⁸ JESSICA institucionālo ietvaru un tā darbība plašāk ir analizēta ziņojuma 3. nodaļā.

¹⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris)

¹⁶ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 44. panta pirmās daļas (b) apakšpunkts.

¹⁷ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regula (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr. 1783/1999 atcelšanu 8. panta pirmā daļa: Ja darbība attiecas uz pilsētu ilgtspējīgu attīstību, ERAF attiecīgos gadījumos var atbalstīt integrētu un ilgtspējīgu līdzdalības stratēģiju izveidi, lai risinātu daudzās ekonomikas, vides un sociālās problēmas, kas skar pilsētas.

¹⁸ Financial Instruments: A Stock-taking Exercise in Preparation for the 2014–2020 Programming Period. Final Report, March 2013, p. 37, 56; pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/doc/fls_stocktaking_final.pdf

2.2.4. Būtiskākie ieguvumi

Kā būtiskākos ieguvumus, ko rada JESSICA iniciatīva, var minēt:

- **lielāka finanšu atdeve** – ERAF finansējuma efektīvāka izmantošana, kas tiek panākta grantu vietā pielietojot investīciju mehānismu. Tas nozīmē, ka ERAF finansējums var tikt “atkārtoti izmantots”. Praksē tas nozīmē to, ka ERAF finansējums, izmantojot JESSICA finanšu instrumentu, var tikt ieguldīts atkārtoti jaunos investīciju projektos, kamēr vien pastāv PAF, tādējādi ERAF finansējums rada lielāku finansiālo atdevi un pievienoto vērtību. Lielāka finanšu atdeve rodas arī no tā, ka tiek pieļauts ERAF finansējumu papildināt arī ar citām investīcijām, kad trešā ieinteresētā puse iegulda finansējumu nevis PAF, bet jau projektu līmenī;
- JESSICA ietvaros var tik noteikts **periods** (angļu val. *grace period*), kad projekta īstenotājam **nav jāmaksā aizdevuma procenti**;
- pastāv **iespēja veidot kompleksu atbalstu**, kas sastāv no granta daļas un no aizdevumu daļas, ja projekts plāno gūt ienākumus no īstenotā projekta;
- **vairāk rezultatīvo rādītāju**, ko rada iespēja atkārtoti izmantot finansējumu jauniem projektiem, tādējādi sasniedzot jaunus rezultatīvos rādītājus;
- **pakāpeniska pāreja no grantu mehānisma uz finanšu inženierijas instrumentiem** – JESSICA ļauj piemērot finansējuma ieviešanas mehānismu valsts sociālekonomiskajai situācijai un vajadzībām, kā arī paredz iespējas veikt izmaiņas, lai piemērotos izmaiņām apkārtējā vidē, tajā skaitā ekonomiskajā situācijā. JESSICA kā finanšu inženierijas instruments ir vērsts uz publiskā sektora ieguldījumu kopējās vērtības palielināšanu attiecībā uz sasniedzamajiem rezultātiem, jo ieguldījumiem ir lielāka finanšu atdeve;¹⁹
- **elastīgums** – JESSICA ieviešanas mehānisms ļauj tā institucionālajā struktūrā paredzēt iespēju veikt izmaiņas gan attiecībā uz iespējamām politiskām pārmaiņām, gan iespējām izmantot jaunus finanšu resursus, ja tādi rodas, kā arī attiecībā uz iespējām reaģēt uz citām apkārtējās vides izmaiņām, lai piemērotos tirgus nosacījumiem un pieprasījumam. JESSICA iniciatīva pēc būtības ir ilgtermiņa ieguldījums teritorijas attīstībā, kas var arī tikt paplašināts, iekļaujot jaunus finanšu avotus – gan publiskā, gan privātā sektora investīcijas, kā arī ES finansējumu.

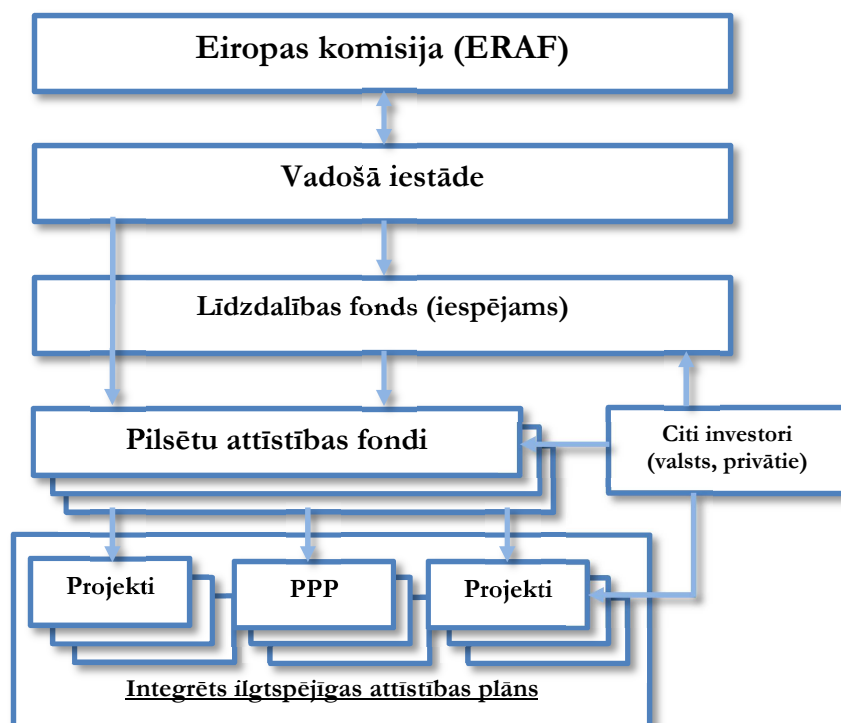
¹⁹ Telefonintervija ar M. Mašsovu 04.10.2013.

3. JESSICA INICIATĪVAS TIESISKAIS UN INSTITUCIONĀLAIS IETVARS

3.1. JESSICA 2007.–2013.gada plānošanas periodā

Atbilstoši Vispārīgās regulas Nr.1083/2006 44. panta pirmās daļas (b) apakšpunkta nosacījumiem, JESSICA finanšu instrumenta ieviešanai dalībvalstīs ir tiesīgas izveidot savai likumdošanai un ekonomiskajai situācijai atbilstošāko finanšu instrumenta ieviešanas organizatorisko struktūru vienā no diviem veidiem (skat.1.attēlu):

- izmantojot LF starpniecību, kas ļauj finanšu līdzekļus ieguldīt vairāk, nekā vienā PAF, vai
- tiešā veidā ieguldot finanšu līdzekļus PAF²⁰.

1. attēls. JESSICA finanšu instrumenta ieviešanas organizatoriskā shēma.

Avots: Autoru tulkota shēma, izmantojot EIB sagatavoto materiālu

Šajā nodaļā ir sniegts LF un Pilsētas attīstības fonda PAF vispārīgs raksturojums, balstoties uz 2007–2013 gada plānošanas perioda Vispārīgo regulu²¹ un Ieviešanas regulu²², kā arī

²⁰ Ziņojuma 3.1. nodaļā var iepazīties ar šo divu pieeju salīdzinājumu

²¹ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999.

²² Commission Regulation (EC) No 1828/2006 of 8 December, 2006

galvenajiem grozījumu priekšlikumiem Vispārīgajā regulā, kas attiecas uz jauno 2014–2020 plānošanas periodu²³.

3.1.1. Līdzdalības fonds

LF Vispārīgās regulas Nr. 1083/2006 44. pantā ir definēts kā investīciju pilsētvides attīstības fondos „fondu fonds”. Vispārīgās regulas Nr. 1083/2006 44. pants nosaka to, ka **dalībvalstīm nav pienākums organizēt LF.**

LF izveidošana ļauj dalībvalstīm vai vadošajām iestādēm deleģēt investīciju stratēģijas izstrādi, finansēšanas līgumu slēgšanu ar PAF un PAF darbības uzraudzību profesionāliem fondu administratoriem. Dalībvalstis ir veidojušas LF, lai deleģētu tām tādus finanšu vadības instrumentu (FVI) īstenošanas uzdevumus kā finanšu produktu izstrāde, PAF izraudzīšanās, īpaši tajos gadījumos, kad vadošajai iestādei nav pietiekamu zināšanu FVI izveidei, administrēšanai un uzraudzībai. Attiecīgas pieredzes iegūšana Vadošajā iestādē tiek minēts kā vēl viens iemesls LF veidošanai, it īpaši, ja tiek plānots, ka turpmāk FVI ieviesīs pati vadošā iestāde.²⁴

Lēmums par to, vai veidot LF, jāpieņem dalībvalstij vai Vadošajai iestādei. Pieņemot lēmumu par LF veidošanu, jāizvērtē potenciālie PAF un to spēja darboties patstāvīgi. Vairumā gadījumu potenciālo PAF kapacitāte nav pietiekama, tāpēc LF var būt nozīmīga loma, veicinot PAF veidošanos, kā arī mudinot pašvaldības izmantot JESSICA instrumentu ilgtspējīgām investīcijām pilsētvides attīstībai.²⁵

LF galvenās funkcijas ir:

- ar vadošo iestādi saskaņotās investīciju stratēģijas īstenošana;
- PAF izvēle, finansēšanas līgumu slēgšana;
- PAF investīciju stratēģijas izvērtēšana un koriģēšana;
- finansēšanas līgumu izpildes uzraudzība;
- informācijas apkopošana par veiktajām investīcijām;

²³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 56. panta otrā daļa, pieejams: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0615:REV1:LV:PDF>

²⁴ Financial Instruments: A Stock-taking Exercise in Preparation for the 2014–2020 Programming Period. Final Report, March 2013, p. 40, 50.

²⁵ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 14; Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/jessica/holding_fund_handbook.pdf

- JESSICA finansējuma maksājumu administrēšana.²⁶

No dalībvalstu pieredzes izriet šādas **priekšrocības**, ko sniedz LF darbība JESSICA iniciatīvas īstenošanas sistēmas ietvaros:

- neatkarīga un profesionāla finansējuma administrēšana, nodrošinot finansējuma maksājumu administrēšanu, risku vadību, uzraudzību, kā arī informācijas apkopošanu par veiktajām investīcijām;
- spēja profesionāli piešķirt finansējumu vairākiem PAF ar atšķirīgiem investīciju mērķiem un darbības noteikumiem;
- vērtīga tehniskās palīdzības struktūra vadošajai iestādei, lai iegūtu nepieciešamās prasmes PAF darbības vadībā un uzraudzībā;
- kapacitāte, ko var izmantot, lai administrētu finansējumu vairāku DP ietvaros.²⁷

LF nepieciešamība un lietderība ir mazāka, ja:

- PAF vai līdzīgi veidojumi ir aktīvi tirgū;
- tiks izraudzīts tikai viens PAF;
- vadošajai iestādei ir pietiekama kapacitāte teritorijas attīstības plānošanā, publiski–privātās partnerības projektos, ES fondu un finanšu instrumentu administrēšanā.

Papildus jāapzinās, ka LF izveide finansējuma piešķiršanu var padarīt sarežģītāku un laikietilpīgāku lēmumu par finansējuma sadalījumu pieņemšanas LF ietvaros procedūras dēļ. LF rada arī papildus administratīvo slogu attiecībā uz uzraudzību un ziņošanu.²⁸

Dalībvalstis pārsvarā ir izvēlējušās veidot LF: EIB administrē 18 LF 9 dalībvalstīs, 1 LF administrē dalībvalsts izveidota institūcija (Igaunijā) un 3 PAF darbojas bez LF (Vācijā un Lielbritānijā).²⁹

3.1.1.1. Alternatīvas LF izveidei

LF jābūt vai nu neatkarīgiem tiesību subjektiem, kuru darbību nosaka līgumi starp līdzfinansējošiem partneriem vai akcionāriem, vai arī atsevišķam finanšu blokam kādā finanšu

²⁶ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 14.

²⁷ Turpat 15., 28. lpp.

²⁸ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 27, 28.

²⁹ Frank Lee, JESSICA and Energy Efficiency, 2011. JESSICA Evaluation Studies: financing energy efficiency renovations in the latvian housing sector, final report, 2012, p. 89. Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/jessica/20-jessica-study-latvia-en.pdf

institūcijā (šādā gadījumā ieguldītie līdzekļi jānošķir atsevišķā kontā no institūcijas pārējiem līdzekļiem).³⁰

Ir iespējamās trīs alternatīvas formas LF izveidei:

1. piešķirot tiesības slēgt attiecīgu pakalpojumu iepirkuma līgumu **saskaņā ar publisko iepirkumu** tiesisko regulējumu. Šajā gadījumā vadošā iestāde tiesības veikt LF funkcijas piešķir publiskā iepirkuma procedūras rezultātā kā attiecīgu pakalpojumu iepirkuma līgumu. Iepirkuma procedūrai jābūt atbilstošai publiskā iepirkuma principiem, īpaši atklātības un vienlīdzīgas attieksmes principam – LF izvēlei jābūt balstītai uz skaidriem un objektīviem kritērijiem, kas nodrošinātu kvalitātes un finanšu noteikumu ziņā labākā pakalpojumu sniedzēja izvēli. Šādas iepirkuma procedūras sarežģītības un ar to saistīto neatbilstību riska dēļ, LF līdz šim nav izvēlēti publiskā iepirkuma procedūrā.³¹

2. LF funkcijas var uzticēt finanšu institūcijai (kas nav EIB), neveicot publiskā iepirkuma procedūru, ja attiecīgais piešķirums neveido pakalpojumu iepirkumu publisko iepirkumu tiesiskā regulējuma izpratnē, un ir veikts, pamatojoties uz dalībvalsts nacionālo tiesību aktu, kurā: norādīta konkrētā finanšu institūcija, noteikti valstiskie mērķi, kas pamato tiešu piešķirumu un kurā ir ietverts pamatojums attiecīgās finanšu institūcijas kompetences pietiekamībai, lai nodrošinātu LF funkcijas.³² Vēlams, lai attiecīgā finanšu institūcija jau būtu iesaistīta FVI administrēšanā un saistīta ar pilsētu attīstības jautājumiem.

3. Tiešā veidā uzticēt LF funkcijas veikt EIB vai EIF, noslēdzot attiecīgu līgumu.

3.1.1.2. LF izveide ar EIB vai EIF³³

Visi, izņemot vienu, LF ir izveidoti kā atsevišķs finanšu bloks EIB ietvaros, kas skaidrojams ar to, ka tikai EIB ir gan tehniskā, gan finanšu kompetence, lai nodrošinātu LF funkciju īstenošanu.

Dalībvalstu un vadošo iestāžu spēja izraudzīties atbilstošu LF ir būtiska, lai veicinātu ilgtspējīgas investīcijas pilsētu projektos JESSICA iniciatīvas ietvaros. Lai nodrošinātu to, ka šīs

³⁰ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 43. panta otrā daļa.

³¹ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 27.

³² Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 7.

³³ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 44. pants. JESSICA iniciatīvas ieviešanai var izraudzīties tikai EIB, jo EIF ir radīts tikai JEREMIE iniciatīvas ieviešanai.

izvēles tiesības tiek pilnvērtīgi izmantotas un lai nodrošinātu Vispārīgās regulas Nr. 1083/2006 44. panta (b) apakšpunkta *effet utile*, Komisija mudina dalībvalstis un vadošās iestādes LF funkcijas uzticēt EIB vai finanšu institūcijai.³⁴

Saistībā ar LF tomēr ir svarīgi atzīmēt vairākus aspektus, kuri tieši var ietekmēt JESSICA instrumentu projektu līmenī. Finansēšanas līgumā starp LF vai PAF un Vadošo iestādi ieguldījuma stratēģijas ietvaros tiek noteikta:

- projektu tipoloģija;
- investīciju apjoma ierobežojumi;
- vispārīgie projektu atbilstības kritēriji;
- finanšu atbilstības kritēriji projektiem;
- projektu atbilstības kritēriji DP.

3.1.2. Pilsētas attīstības fonds

Vispārīgās regulas Nr. 1083/2006 44. pants par FVI nosaka to, ka ar daļu no ES struktūrfondu DP finansējuma var novirzīt ieguldījumiem PAF. PAF, savukārt, ir fondi, kas tālāk veic ieguldījumus **valsts un privātā sektora partnerību vai citos publiskos un privātos projektos**. Attiecībā uz šiem projektiem pastāv **nosacījums**, ka tiem ir jābūt iekļautiem IIAP - konkrētas teritorijas integrētajā attīstības stratēģijā. Attiecībā uz IIAP ir jāņem vērā Regulas Nr. 1080/2006 8. pantā pirmajā daļā noteiktais „Ja darbība attiecas uz pilsētu ilgtspējīgu attīstību, ERAF attiecīgos gadījumos var atbalstīt integrētu un ilgtspējīgu līdzdalības stratēģiju izveidi, lai risinātu daudzās ekonomikas, vides un sociālās problēmas, kas skar pilsētas”, kā arī konkrētās teritorijas specifiskais pilsētvides, administratīvais un tiesiskais konteksts. IIAP satura noteikšana ir katras dalībvalsts ziņā, jo 2007. - 2013. gada plānošanas perioda tiesiskais ietvars neparedz saistošu definīciju.

Tāpat kā LF arī PAF jābūt vai nu neatkarīgiem tiesību subjektiem, kuru darbību nosaka līgumi starp līdzfinansējošiem partneriem vai akcionāriem, vai arī atsevišķam finanšu blokam kādā finanšu institūcijā (šādā gadījumā ieguldītie līdzekļi jānošķir atsevišķā kontā no institūcijas pārējiem līdzekļiem).³⁵

³⁴ Padomes Regula (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo Fondu un Kohēzijas fondu.

³⁵ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 43. panta otrā daļa.

3.1.2.1. PAF atlase

PAF, kas īsteno JESSICA iniciatīvu, **atlase** jāveic LF. Ja LF netiek veidots, PAF atlasi veic Vadošā iestāde. Ir divas alternatīvas PAF atlasē:

- PAF iepirkums, gadījumā, ja tirgū jau darbojas potenciālie PAF;
- attiecīgu PAF izveidošana, ja tirgū nedarbojas potenciālie PAF.³⁶

Potenciālie PAF, kas jau darbojas tirgū, parasti ietilpst kādā no šādām kategorijām:

- finanšu institūcijas – komercbankas, attīstības bankas, apdrošināšanas un līzings kompānijas, u.c.,
- valsts un pašvaldību institūcijas – valsts un pašvaldību uzņēmumi ar tiešu valsts vai pašvaldību atbalstu,
- komersanti – sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA), akciju sabiedrības (AS), tajā skaitā valsts un pašvaldību komersanti un sabiedrisko pakalpojumu sniedzēji bez tieša valsts vai pašvaldību atbalsta,
- investīciju fondi.³⁷

Vispārīgā regula Nr. 1083/2006 un Ieviešanas regula Nr. 1828/2006 neparedz speciālu regulējumu attiecībā uz fondu, kas nav LF, atlasē. Vadošajām iestādēm un LF jāizvērtē, vai PAF atlasē veido pakalpojumu iepirkumu, un nepieciešamības gadījumā jāpiemēro publisko iepirkumu tiesiskais regulējums. Kā jebkuras ES fondu aktivitātes gadījumā, dalībvalstij un Vadošajai iestādei jānodrošina atklātības princips, kā arī ES un nacionālā tiesiskā regulējuma ievērošana, it īpaši attiecībā uz publisko iepirkumu un valsts atbalstu. Šie paši principi jāpiemēro arī izvēloties fondus, finanšu starpniekus vai jebkuru institūciju atmaksājamu finanšu investīciju īstenošanai, kā arī FVI administrēšanai³⁸. Līdz ar to jāsecina, ka PAF atlasē faktiski veicama, *mutatis–mutandis* piemērojot regulējumu attiecībā uz LF izveidi.

3.1.2.2. PAF ieguldījumi

Attiecībā uz PAF ieguldījumiem attiecas **tādi paši ieguldījumu ierobežojumi kā attiecībā uz ERAF un citu fondu līdzekļiem**. Proti, ir aizliegums veikt ieguldījumus vairākās nozarēs un

³⁶ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p.39.

³⁷ Turpat 40.lpp.

³⁸ Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, p. 7.

sniegt aizdevumus vai cita veida atbalstu grūtībās nonākušiem komersantiem. PAF nedrīkst veikt ieguldījumus šādās nozarēs:

- zivsaimniecībā un akvakultūrā, kuras tiek atbalstītas no Eiropas Zivsaimniecības fonda;
- lauksaimniecības produktu primārajā ražošanā, pārstrādē un mārketingā, kura tiek atbalstīta no Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai un ERAF;
- ogļrūpniecībā, tērauda un kuģu būvniecībā;
- vairumtirdzniecībā un mazumtirdzniecībā.

Ieviešanas regulas Nr. 1828/2006 46. panta otrā daļa nosaka, ka PAF veic ieguldījumus, izmantojot šādus finanšu produktus: ieguldījumus pašu kapitālā, aizdevumus un garantijas un līdzvērtīgus instrumentus. PAF parasti **iegulda vairākos** pilsētvides attīstības projektos. Tomēr nevar izslēgt to, ka PAF sākotnēji iegulda tikai vienā projektā lai pēc tam vēlākajās fāzes turpinātu ieguldījumus citos projektos.

3.1.3. Finansēšanas līgumi

Lai LF varētu uzsākt savu darbību, dalībvalstij vai vadošajai iestādei un institūcijai, kas nodrošinās LF funkcijas, **jānoslēdz finansēšanas līgums**, kurš noteiktu finansējuma piešķiršanas kārtību un mērķus.

Izšķir divu līmeņu finansēšanas līgumus:

- **pirmā līmeņa finansēšanas līgums**, kas tiek slēgts starp dalībvalsti vai vadošo iestādi un LF, ja FVI īsteno ar LF starpniecību, un
- **otrā līmeņa finansēšanas līgums**, kas tiek slēgts starp dalībvalsti vai vadošo iestādi vai LF, ja FVI īsteno ar LF starpniecību, un PAF.

Pirmā līmeņa finansēšanas līgumā ietver noteikumus par:

- DP ieguldījumiem LF,
- kārtību kādā LF uzaicina PAF,
- kārtību, kādā LF apzina, izvēlas un izvērtē PAF,
- investīciju stratēģiju un tās īstenošanas uzraudzību,
- ziņojumiem, ko LF sagatavo dalībvalstij vai vadošajai iestādei,
- ieguldījumu īstenošanas uzraudzību,
- pārbaudēm,

- kārtību, kā LF izbeidz ieguldījumus PAF,
- LF darbības izbeigšanu, tostarp to resursu atkārtotu izmantošanu, ko PAF atgūst no ieguldījumiem vai kas atliek pēc visu garantiju izpildes, un kas ir attiecināmi uz DP ieguldījumu.

Līgumā vēlams ietvert arī šādu regulējumu:

- LF darbības noteikumus attiecībā uz investīciju stratēģijas īstenošanu,
- investīciju komitejas izveidošanu, ko iesaka izveidot, lai uzlabotu lēmumu pieņemšanas procesu, novērstu interešu konflikta situācijas un uzlabotu vispārējo LF pārvaldību,
- LF budžetu, izmaksas un attiecināmos izdevumus,
- strīdu risināšanas un līguma izbeigšanas kārtību.³⁹

Otrā līmeņa finansēšanas līgumā nosaka noteikumus DP ieguldījumam PAF, finansēšanas līgumā ietverot noteikumus par:

- PAF investīciju stratēģiju un plānošanu,
- PAF darbības uzraudzības noteikumus,
- to, kā apturēt DP ieguldījumu PAF;
- PAF darbības izbeigšanu, tostarp to resursu atkārtotu izmantošanu, ko PAF atgūst no ieguldījumiem vai kas atliek pēc visu garantiju izpildes, un kas ir attiecināmi uz DP ieguldījumu.⁴⁰

3.1.4. Atbalsta saņēmējs un Finansējuma gala saņēmējs

Atbilstoši jaunajam regulas par Vienotajiem stratēģiskā satvara fondiem priekšlikumam, **“atbalsta saņēmējs”** ir struktūra, kas īsteno finanšu instrumentu. Savukārt, **“finansējuma gala saņēmējs”** ir juridiska vai fiziska persona, kas saņem finansiālu atbalstu no finanšu instrumenta. Šajā ziņojumā precizitātes un vienotas izpratnes nodrošināšanai pieturamies pie šiem skaidrojumiem.

Ievērojot to, ka FVI gadījumā attiecināmi ir FVI veiktie maksājumi ieguldījumiem konkrētos projektos, FVI gadījumā atbalsta saņēmēji ir PAF, kā arī LF (ja tādi tiek veidoti).

³⁹ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p.30, 31.

⁴⁰ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 43. panta trešā daļa.

Atbalsta saņēmējs jānošķir no Finansējuma gala saņēmēja, kas ir uzņēmums, institūcija, projekts vai persona, kas saņem atmaksājamu ieguldījumu, ieguldījuma kapitālā, aizdevuma vai garantijas formā.⁴¹

3.1.5. Investīciju stratēģija

Investīciju stratēģija, kas nosaka konkrētās JESSICA iniciatīvas mērķus, ir vissvarīgākā finansēšanas līguma daļa. Visiem investīciju stratēģijas mērķiem jāatbilst attiecīgajai DP. Parasti investīciju stratēģija nosaka vadošās iestādes un LF sadarbības principus attiecībā JESSICA iniciatīvas sagatavošanu, plānošanu un īstenošanu noteiktā reģionā vai valstī. Investīciju stratēģija parasti atsaucas uz attiecīgām pilsētu attīstības prioritātēm, izvērtējumiem un attīstības plāniem un stratēģijām (IIAP), uz kuriem balstīta attiecīgā DP⁴². Ja tirgū nedarbojas finanšu institūcijas, kas varētu uzņemties PAF lomu, investīciju stratēģija var ietvert arī papildu darbības, kas LF vai vadošajai iestādei būtu jāveic, lai apzinātu iespējamās sadarbības partnerus.⁴³

Visiem ilgtspējīgiem pilsētu attīstības projektiem, kas tiek atbalstīti PAF ietvaros, jābūt iekļautiem IIAP⁴⁴, kurā ņemts vērā Regulas Nr. 1080/2006 8. pants⁴⁵, kā arī konkrētās teritorijas specifiskais pilsētvides, administratīvais un tiesiskais konteksts. IIAP satura noteikšana ir katras dalībvalsts ziņā, jo 2007.–2013.gada plānošanas perioda tiesiskais ietvars neparedz saistošu definīciju.

3.1.6. Izdevumu attiecināmība⁴⁶

Attiecināmi ir izdevumi, ko ir veikuši Atbalsta saņēmēji.⁴⁷

⁴¹ Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, p. 3

⁴² Ņemot vērā to, ka DP ir viens no instrumentiem NAP īstenošanai, DP nevar būt pretrunā ar NAP, taču tam vienlaikus ir jāņem vērā SF nosacījumi. Finanšu instrumenta investīciju stratēģijai ir jāatbilst attiecīgajai DP. Pašvaldību dokumentiem, tajā skaitā IIAP, savukārt, ir jābūt visu iepriekšminēto dokumentu pamatā, kas atbilstu EK popularizētajai *bottom-up* pieejai (plānošana no vietējā līmeņa uz nacionālo, nevis otrādi).

⁴³ Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010, p. 17, 18.

⁴⁴ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 44. panta pirmās daļas (b) apakšpunkts.

⁴⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 2006. gada 5. jūlija Regula (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr. 1783/1999 atcelšanu 8. panta pirmā daļa: Ja darbība attiecas uz pilsētu ilgtspējīgu attīstību, ERAF attiecīgos gadījumos var atbalstīt integrētu un ilgtspējīgu līdzdalības stratēģiju izveidi, lai risinātu daudzās ekonomikas, vides un sociālās problēmas, kas skar pilsētas.

⁴⁶ Nodaļā sniegtā informācija attiecas uz SF finansējuma un nacionālā līdzfinansējuma attiecināmību.

⁴⁷ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 78. panta pirmā daļa.

Attiecībā uz FVI par attiecināmiem tiek uzskatīti fondu finansējuma maksājumi, kas veikti izveidojot LF un PAF, kā arī veicot iemaksas vai ieguldījumus tajos, taču, daļēji vai pilnībā slēdzot DP, attiecināmi ir tikai šādi izdevumi:

- maksājumi no PAF ieguldījumiem pilsētu attīstības projektos, kas iekļauti IIAP,
- izsniegtās garantijas, tostarp summas, ko garantiju fondi noteikuši kā garantijas, un
- administrācijas izmaksas.⁴⁸

Proti, slēdzot DP, attiecināmi ir Atbalsta saņēmēja, t.i. PAF, veiktie maksājumi ieguldījumiem konkrētos projektos, garantijas šādiem projektiem, kā arī administrācijas (tostarp arī LF) izmaksas. Atbalsta saņēmēja veiktajiem attiecināmajiem izdevumiem piemēro līdzfinansējuma likmi.⁴⁹ Vienlaikus jāuzsver, ka atbalstīto projektu īstenošana var turpināties arī pēc attiecināmības perioda beigām.⁵⁰

3.1.7. Finansējuma atkārtota izmantošana

Finansējumu, kas tiek atmaksāts no PAF veiktajiem ieguldījumiem vai kas palicis pāri pēc tam, kad nokārtotas garantijas saistības, dalībvalsts kompetentās institūcijas atkārtoti izmanto pilsētu attīstības projektiem tajās teritorijās, kuras ietver attiecīgā DP.⁵¹

Vienlaikus nav noteikts šādas saistības termiņš, piemēram, pēc plānošanas perioda beigām.⁵²

Līdzīgs regulējums paredzēts arī 2014.–2020. gada plānošanas periodā – Vispārējā regula paredz, ka atmaksājamas palīdzības gadījumā atmaksāto atbalstu iestādei, kas to piešķirusi, vai citai dalībvalsts kompetentai iestādei tur atsevišķā kontā un atkārtoti izmanto tādām pašām mērķim vai saskaņā ar programmas mērķiem.⁵³

⁴⁸ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999. 78. panta sestā daļa.

⁴⁹ Turpat.

⁵⁰ Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, p. 33.

⁵¹ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999. 78. panta septītā daļa.

⁵² Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, p. 33

⁵³ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus

3.1.8. Līdzfinansējums

Nacionālais publiskais un privātais līdzfinansējums FVI gadījumā var tikt nodrošināts PAF līmenī vai, izpildot attiecīgus nosacījumus, – Finansējuma gala saņēmēja līmenī.

Ja fondu finansējuma apjoms DP ir noteikts, ievērojot kopējo attiecināmo izmaksu apjomu, kas ietver arī publisko un privāto finansējumu⁵⁴, privātais līdzfinansējums jāiemaksā PAF vienlaikus ar publisko finansējumu. Savukārt gadījumā, ja fondu finansējuma apjoms ir aprēķināts, balstoties tikai uz publisko finansējumu⁵⁵, fondu regulējums neparedz prasības attiecībā uz privāto finansējumu.

Nacionālais publiskais un privātais līdzfinansējums var tikt nodrošināts Finansējuma gala saņēmēja līmenī, ja institūcija, kas nodrošina līdzfinansējumu, pamatojoties uz līgumu, kas noslēgts ar PAF, maksājumu veic tieši Finansējuma gala saņēmējam.⁵⁶ Šādā gadījumā līdzfinansējuma izdevumus var deklarēt tikai pēc maksājuma izpildes.

3.2. JESSICA 2014.–2020. gada plānošanas periodā

Uz ziņojuma veikšanas laiku ir pieejams jaunās Vispārīgās regulas priekšlikums, kurā minētas arī **finanšu instrumentu jaunās pamatnostādnes**.

Regulas priekšlikumā tiek atzīmēts, ka finanšu instrumentiem ir arvien lielāka vērtība vienotā stratēģiskā satvara (VSS) fondu ietekmes vairošanā, jo tie spēj apvienot dažādu veidu valsts un privātos resursus un atjaunojami finansēšanas veidi padara šādu atbalstu ilgtspējīgāku ilgtermiņā. Vispārīgās regulas priekšlikumā ir uzsvērts, ka Vadošajām iestādēm būtu **jābūt iespējai ieguldīt resursus** no programmām Savienības līmenī izveidotajos finanšu instrumentos vai **instrumentos, kas izveidoti reģionālā līmenī**. Vadošajām iestādēm ir arī jābūt iespējai īstenot finanšu instrumentus tieši, ar īpašu fondu vai ar fondu starpniecību.

Lai gan finanšu instrumenti joprojām būs līdzīgi 2007.–2013. gada plānošanas periodā izmantotajiem, ir jāuzsver vairāki vienkāršošanas elementi.

par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 56. panta otrā daļa

⁵⁴ Padomes 2006. gada 11. jūlija Regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 53. panta pirmās daļas (a) apakšpunkts.

⁵⁵ Turpat 53. panta pirmās daļas (b) apakšpunkts.

⁵⁶ Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006, p. 12.

Pirmkārt, Komisija piedāvās gatavus risinājumus, nodrošinot piekļuvi finanšu instrumentiem, kas izveidoti ES līmenī, un valsts un reģionālo fondu modeļiem, kas balstīti uz Komisijas noteiktiem standarta noteikumiem un nosacījumiem.

Otrkārt, šis priekšlikums paredz skaidru ietvaru šo instrumentu īstenošanai un novērš neskaidrības, kas radās saistībā ar 2007.–2013. gada plānošanas perioda tiesisko regulējumu, tādējādi palielinot tiesisko noteiktību visām iesaistītajām pusēm.

Treškārt, nākotnē finanšu instrumentus varēs izmantot visu veidu ieguldījumiem un saņēmējiem, tādējādi būtiski paplašinot iespējas izmantot šos inovatīvos instrumentus.⁵⁷

2014.–2020. gada plānošanas periodā papildus dotācijām tiek ierosināts atbalstu uzņēmumiem un projektiem, kuri paredz ievērojamu ienākumu radīšanu, sniegt, galvenokārt, ar dažādu finanšu instrumentu starpniecību.

Atšķirībā no 2007.–2013.gada plānošanas perioda, Vispārīgās regulas priekšlikums 2014.–2020. gada plānošanas periodam attiecībā uz finanšu instrumentiem **neparedz to piesaisti noteiktām atbalstāmām jomām, atbalsta saņēmējiem, projektu veidiem un aktivitātēm**. Dalībvalstis un Vadošās iestādes var izmantot finanšu instrumentus visiem tematiskajiem mērķiem, uz kuriem attiecas DP, un uz visiem fondiem, kur to izmantošana ir efektīva un lietderīga.

Vispārīgās regulas 2014.–2020. gadam priekšlikums paredz to, ka finanšu instrumentus var apvienot ar citiem atbalsta veidiem, īpaši ar dotācijām, procentu likmju subsīdijām un garantijas maksas subsīdijām, ja tiek veikta atsevišķa uzskaitē par katru finansējuma veidu. Tas nozīmē, ka gala saņēmēji, kas saņem atbalstu no finanšu instrumenta, var saņemt arī dotācijas vai cita veida atbalstu no noteiktas DP vai no cita instrumenta. Šāda pieeja stimulē dalībvalstu vai to reģionu vajadzībām pielāgotu atbalsta shēmu izstrādāšanu.

Finanšu instrumentu izstrāde un to sekmīga īstenošana nav iespējama bez tirgus situācijas un vajadzību novērtēšanas. Tāpēc jaunās Vispārīgās regulas priekšlikums paredz jaunu noteikumu, kas nosaka to, ka **finanšu instrumentu izstrāde ir jābalsta uz ex ante novērtējumu**. *Ex ante* novērtējumam jāietver tirgus nepilnību analīze, nepieciešamības pēc investīcijām analīze, kā arī izvērtējums privātā sektora līdzdalības iespējām un ieguvumi, jeb attiecīgā finanšu instrumenta pievienotā vērtība. Šāds *ex ante* novērtējums palīdzēs izvairīties no

⁵⁷ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 5.1.6. punkts.

dublēšanās un pretrunām starp dažādiem finanšu instrumentiem, kas īstenoti dažādos teritoriālos līmeņos (nacionālā, reģionālā un vietējā).

Iepriekš minētie jaunās Vispārīgās regulas priekšlikumi būs saistoši arī JESSICA finanšu instrumentam jaunajā plānošanas periodā. Īpaši jāatzīmē Vispārīgās regulas priekšlikuma 32. pantā piedāvātie grozījumi, kas nosaka, ka:

- finanšu instrumentus **var apvienot ar dotācijām, procentu likmju subsīdijām un garantijas maksas subsīdijām;**
- zemes vai cita nekustamā īpašuma iemaksas (**ieguldījumi natūrā**) ieguldījumos, kuru mērķis ir atbalstīt pilsētu attīstību un pilsētu atjaunošanu, **ir attiecināmie izdevumi**, ja tiek ievēroti vairāki nosacījumi (piemēram, ieguldījumam natūrā piešķirtā vērtība nepārsniedz vispārpieņemtās tirgus izmaksas, ieguldījums natūrā ir neatkarīgi novērtējams un pārbaudāms)

Tiek paredzēts, ka Komisija izstrādās noteikumus:

- par finanšu instrumentu *ex ante* novērtējumu;
- atbalsta, ko piešķir galīgajiem saņēmējiem ar dotāciju, procentu likmju subsīdiju, garantijas maksas subsīdiju un finanšu instrumentu starpniecību, apvienošanu;
- par izdevumu attiecināmību;
- par darbību veidiem, ko neatbalsta ar finanšu instrumentu starpniecību.⁵⁸

Vadošā iestāde var paredzēt finansiālu ieguldījumu šādos **finanšu instrumentos**:

- ES līmenī izveidoti finanšu instrumenti, ko tieši vai netieši pārvalda Komisija;

Šiem finanšu instrumentiem piemēro Finanšu regulas⁵⁹ VIII sadaļu un tos izmanto saskaņā ar attiecīgo fondu mērķiem, lai atbalstītu darbības un galīgos saņēmējus atbilstoši programmai vai programmām, no kurām šādi ieguldījumi tiek veikti.⁶⁰

⁵⁸ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 32. pants.

⁵⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regula (ES, EURATOM) Nr.966/2012 Par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu.

⁶⁰ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus

- valsts, reģionālā, starptautiskā vai pārrobežu līmenī izveidoti finanšu instrumenti, ko pārvalda vadošā iestāde vai kas ir vadošās iestādes pārziņā⁶¹;

Tie var būt gan finanšu instrumenti, kas atbilst Komisijas paredzētajiem standarta noteikumiem un nosacījumiem, kas ietverti noteikumos, kas jāizstrādā Komisijai; kā arī jau esoši vai jaunizveidoti finanšu instrumenti, kas īpaši izstrādāti paredzētā mērķa sasniegšanai un atbilst piemērojamiem ES un dalībvalstu noteikumiem. Tiek paredzēts, ka Komisija izstrādās noteikumus par konkrētiem finanšu instrumentu veidiem, kā arī produktiem, ko var nodrošināt ar šādu instrumentu starpniecību.⁶²

Vadošā iestāde ir galvenais **noteicējs attiecībā uz finanšu instrumentu īstenošanu izvēli**, jo tā var:

- 1) ieguldīt esošu vai jaunizveidotu juridisko personu kapitālā (tostarp tādu personu kapitālā, kuras tiek finansētas no citiem fondiem, kas paredzēts finanšu instrumentu īstenošanai atbilstoši attiecīgo fondu mērķiem), kuras veiks finanšu instrumenta īstenošanas uzdevumus, vai
- 2) uzticēt finanšu instrumenta īstenošanas uzdevumus:
 - EIB,
 - starptautiskām finanšu institūcijām, kurās dalībvalsts ir akciju turētāja, vai dalībvalstī izveidotām finanšu institūcijām, kuru mērķis ir sabiedrības interešu mērķu sasniegšana, kuras atrodas valsts kontrolē un kuras izraudzītas, pamatojoties uz dalībvalsts nacionālajiem tiesību aktiem, kas ir saderīgi ar ES tiesisko regulējumu,
 - publisko vai privāto tiesību subjektam, kas izraudzīts saskaņā ar piemērojamo ES un dalībvalsts tiesisko regulējumu (tajā skaitā arī publisko iepirkumu tiesisko regulējumu),
- 3) uzņemties īstenot finanšu instrumenta īstenošanas uzdevumus tieši, ja finanšu instrumenti sastāv tikai no aizdevumiem vai garantijām.

EIB un starptautiskās vai nacionālās finanšu institūcijas finanšu instrumenta īstenošanas uzdevumu veikšanu var daļēji uzticēt finanšu starpniekiem, ar nosacījumu, ka EIB un finanšu

par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 33. panta 2. punkts.

⁶¹ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 33. panta 1. punkts.

⁶² Turpat 3. punkts.

institūcijas nodrošina finanšu starpnieku atbilstību Finanšu regulas 57. pantā⁶³ un 131. panta 1., 1. a un 3. punktā noteiktajiem kritērijiem⁶⁴.

Finanšu starpnieki jāizraugās atklātā, samērīgā un nediskriminējošā procedūrā, izvairoties no interešu konflikta.⁶⁵

Tiek paredzēts, ka Komisija, papildus iepriekšminētajam, **izstrādās īstenošanas noteikumus** par:

- finansēšanas līgumiem,
- finanšu instrumentu īstenošanu uzdevumiem un atbildību,
- pārvaldības izmaksām,
- īpašām prasībām attiecībā uz to aktīvu nodošanu un pārvaldību, kurus pārvalda finanšu instrumentu īstenošanai,⁶⁶ kā arī
- finanšu instrumentu pārvaldības un kontroles kārtību, kurus īsteno Komisija, EIB un starptautiskās vai nacionālās finanšu institūcijas.⁶⁷

3.3. Valsts atbalsts

Saskaņā ar LESD 107. panta pirmo daļu ar ES iekšējo tirgu nav saderīgs nekāds atbalsts, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai var radīt konkurences izkropļojumus, radot priekšrocības konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu produktu radīšanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Līdz ar to, lai atbalsta darbību atzītu par valsts atbalstu LESD 107. panta pirmās daļas izpratnē, jākonstatē, ka:

- atbalstu piešķir valsts vai tas tiek piešķirts no valsts līdzekļiem,
- atbalsts rada priekšrocības uzņēmumam, kas to saņem,
- atbalsts ir selektīvs, radot priekšrocības tikai konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētiem produktiem un

⁶³ Finanšu regulas 57. pants: Interešu konflikts.

⁶⁴ Finanšu regulas 131. pants: Dotāciju pieteikumi.

⁶⁵ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006 33. panta 4. un 5. punkts.

⁶⁶ Turpat 33. panta 4. un 7. punkts.

⁶⁷ Turpat 34. panta 3. punkts.

- atbalsts rada vai var radīt konkurences izkropļojumus un iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm.

3.3.1. Piešķir valsts vai tiek piešķirts no valsts līdzekļiem

Tas nozīmē, ka valsts, piešķirot atbalstu, rada sev izdevumus, neatkarīgi no tā, vai atbalsts tiek piešķirts tieši vai ar publiskas vai valsts veidotas privātas institūcijas starpniecību.⁶⁸ Pie tam izdevumi var būt gan tieši, gan arī kā neiegūti ienākumi. Līdz ar to valsts atbalstu veido ne tikai tieši maksājumi vai subsīdijas, bet arī nodokļu atlaides, aizdevumu garantijas, procentu likmju atlaides, paātrināti nolietojuma atskaitījumi, kapitāla piešķirumi uz labvēlīgākiem noteikumiem, valsts īpašuma pārdošana par pazeminātu cenu, sadārdzinātu preču, pakalpojumu vai darbu iepirkums, un citi. Taču, lai darbību atzītu par valsts atbalstu, jākonstatē, ka valsts ir iesaistīta tās izstrādē.⁶⁹

3.3.2. Rada priekšrocības uzņēmumam, kas saņem atbalstu

Priekšrocībām jāizriet no attiecīgās atbalsta darbības, proti, priekšrocībām jābūt tādām, kas uzņēmumam vai produktam nebūtu pieejamas, ja atbalsts netiktu sniegts. Priekšrocības tiek radītas, ja atbalsta saņēmējs gūst labumu bez pienākuma sniegt pakalpojumus vai piegādāt preces par adekvātu cenu vai arī tas tiek atbrīvots no kāda pienākuma, kurš tam citādi būtu jāizpilda, radot izdevumus.⁷⁰ Atbalsta darbībām jābūt tādām, kas atbalsta saņēmējiem rada lielākas priekšrocības, nekā būtu pieejamas tirgū. Par priekšrocību nevar uzskatīt ieguvumu, ko, rīkojoties saskaņā ar tirgus likumiem, saņemtu ikviens uzņēmums, kam būtu nepieciešami attiecīgi pakalpojumi vai preces.

3.3.3. Atbalsta selektivitāte

Atbalsta darbībai jābūt tādai, ir kas rada priekšrocības tikai noteiktiem uzņēmumiem vai produktiem, nevis sniedz atbalstu visiem uzņēmumiem vai produktiem.

3.3.4. Kropļo konkurenci un ietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm

Lai konstatētu, ka konkurence tiek kropļota, pietiek konstatēt, ka atbalsta saņēmējs darbojas tirgū, kurā pastāv konkurence.⁷¹ Savukārt ietekmi uz tirdzniecību starp dalībvalstīm var

⁶⁸ EST spriedums lietā Nr. C–209/97 un Nr. C–379/98.

⁶⁹ EST spriedums apvienotajās lietās Nr. 67/68 un 70/85 un lietā Nr. T–358/94.

⁷⁰ EST spriedums lietā Nr. C–143/99 un Nr. C–5/01.

⁷¹ EST spriedums lietā Nr. T–55/99.

konstatēt, ja atbalsta saņēmējs veic darbības, kuras ietver tirdzniecību starp dalībvalstīm, pat ja tās veido tikai nelielu daļu no tā uzņēmējdarbības.⁷²

3.3.5. Ar iekšējo tirgu saderīgs atbalsts un tā notifikācija

Atbalsts, kas atbilst iepriekšminētajiem kritērijiem ir aizliegts, ja vien tas nav saderīgs ar iekšējo tirgu, par saderīgu var uzskatīt:

- atbalstu, kas veicina ekonomikas attīstību apgabalos, kur dzīves līmenis ir ārkārtīgi zems vai kur valda liels bezdarbs, ņemot vērā to strukturālo, sociālo un ekonomisko stāvokli,
- atbalstu, kas veicina kāda svarīga projekta īstenošanu visas Eiropas interesēs vai novērš nopietnus traucējumus kādas dalībvalsts tautsaimniecībā,
- atbalstu, kas veicina konkrētu saimniecisko darbību vai konkrētu tautsaimniecības jomu attīstību, ja šādam atbalstam nav tāds nelabvēlīgs iespaids uz tirdzniecības apstākļiem, kas ir pretrunā kopīgajām interesēm,
- atbalstu, kas veicina kultūru un kultūras mantojuma saglabāšanu, ja tāds atbalsts neiespaido tirdzniecības apstākļus un konkurenci ES tiktāl, ka tas nonāk pretrunā kopīgajām interesēm,
- citu kategoriju atbalstu, ko Padome pēc Komisijas priekšlikuma var noteikt ar lēmumu.⁷³

Valsts atbalsta pasākumi, kas ir saderīgi ar ES iekšējo tirgu pirms to uzsākšanas jānotificē (jāpaziņo Komisijai notifikācijas procedūrā), un tos var uzsākt tikai pēc Komisijas saskaņojuma saņemšanas.⁷⁴

3.3.6. Valsts atbalsts JESSICA iniciatīvas kontekstā

Valsts atbalsts JESSICA iniciatīvas kontekstā jāvērtē attiecībā uz:

- LF;
- PAF (ja piešķirums ir pakalpojums publisko iepirkumu tiesiskā regulējuma izpratnē);
- finanšu starpnieku,
- kā arī finansējuma gala saņēmēju izraudzīšanos.

⁷² EST spriedums lietā Nr. C-142/87.

⁷³ LESD 107. panta trešā daļa.

⁷⁴ LESD 108. panta trešā daļa.

3.3.7. Fondu administratoru un finanšu starpnieku izraudzīšana

JESSICA iniciatīvas īstenošanai kā **fondu administratori** var tikt iesaistītas vairākas finanšu institūcijas. Šīs institūcijas uzskatāmas par atbalsta darbību starpniekiem, nevis atbalsta saņēmējiem, jo tās neveiks nekādas komerciālas darbības, izņemot atbalsta nodošanu finansējuma gala saņēmējiem. Līdz ar to šīs finanšu institūcijas nav uzskatāmas par atbalsta saņēmējiem LESD 107. panta pirmās daļas izpratnē, kamēr finansēšanas līguma noteikumi attiecībā uz atlīdzību par to sniegtajiem pakalpojumiem atbildīs tirgus situācijai.

Lai mazinātu risku, ka finansēšanas līgums rada ekonomiskas priekšrocības, kas neatbilst tirgus situācijai, finanšu starpnieki jāizraugās publiskā iepirkuma procedūrā. Atbilstoši publiskā iepirkuma tiesiskajam regulējumam (ievērojot diskriminācijas aizlieguma un no tā atvasinātos atklātības un vienlīdzīgas attieksmes principus) veikta iepirkuma procedūra, nodrošina, ka pasūtītājs iegūst vislabāko piedāvājumu tirgū, līdz ar to radot prezumpciju par to, ka attiecīgais pakalpojuma sniedzējs negūst valsts atbalstu.⁷⁵

3.3.8. Finansējuma gala saņēmēju izraudzīšana

Ja JESSICA iniciatīvas ietvaros tiks sniegti aizdevumi ar pazeminātām procentu likmēm, un finansējuma gala saņēmējs būs uzņēmums, kas darbojas tirgū, kurā pastāv konkurence, tad šāds uzņēmums atbilstoši LESD 107. panta pirmajai daļai saņems valsts atbalstu. Attiecīgais uzņēmums iegūtu priekšrocības, kuras tam tirgū nebūtu pieejamas, sniegtais atbalsts būtu selektīvs, jo attiektos uz ierobežotu uzņēmumu loku un, visticamāk, radītu konkurences izkropļojumu un iespaidotu tirdzniecību starp dalībvalstīm.

Līdz ar to attiecīgais atbalsta pasākums, kas ietvertu atbalstu uzņēmējiem un būtu saderīgs ar iekšējo tirgu, būtu jānotificē un jāsaskaņo ar Komisiju, ja vien atbalsta pasākums neietilpst kādā no izņēmumu kategorijām, kuras nav jāsaskaņo. Tādi ir valsts atbalsta pasākumi:

- kas novērš vai samazina valsts atbalsta ietekmi (piemēram, aizdevumi tiek izsniegti saskaņā ar tirgus noteikumiem un par tirgus cenu),
- kuru apjoms nepārsniedz *de minimis* apjomu – 200 000 EUR ekvivalentu trīs fiskālo gadu laikā, vai
- kas sniegti uzņēmumiem, kas nodrošina sabiedriski nozīmīgus pakalpojumus.

⁷⁵ JESSICA Evaluation Studies: Financing energy efficiency renovations in the Latvian housing sector, Final report, 2012, p. 95.

3.3.9. Sabiedriski nozīmīgi pakalpojumi

Tie ir tādi pakalpojumi, kurus publiskās institūcijas ir atzinušas par tādiem, kas ir nozīmīgi iedzīvotājiem, un kuri netiktu sniegti (vai tiktu sniegti uz atšķirīgiem noteikumiem), ja valsts neiejauktos. Atlīdzība par šādiem pakalpojumiem nav klasificējama kā valsts atbalsts Līguma par ES darbību (LESD) 107. panta pirmās daļas izpratnē, ja:

- uzņēmumam ir pienākums sniegt sabiedriski nozīmīgus pakalpojumus,
- atlīdzības par sniegtajiem pakalpojumiem aprēķināšanas noteikumi ir iepriekš noteikti, objektīvi un skaidri,
- atlīdzība par pakalpojumiem nedrīkst pārsniegt pakalpojumu izmaksas, ieskaitot saprātīgu peļņu un
- uzņēmums, kas sniedz sabiedriski nozīmīgus pakalpojumus ir izraudzīts saskaņā ar publiskā iepirkuma tiesisko regulējumu. Ja uzņēmums nav izraudzīts publiskā iepirkuma procedūrā, atlīdzība nosakāma, balstoties uz analīzi par labi pārvaldīta uzņēmuma izmaksām, sniedzot attiecīgus pakalpojumus.⁷⁶

Ja atbalsta pasākums neatbilst kaut vienam no iepriekšminētajiem kritērijiem, tas atzīstams par valsts atbalstu LESD 107. panta pirmās daļas izpratnē un pirms tā uzsākšanas tas ir jānotificē un jāsaskaņo ar Komisiju.

3.4. Tehniskā palīdzība

Pirms lēmuma par FVI izmantošanu pieņemšanas dalībvalstis veic *ex-ante* izvērtējumu, ko finansē un nodrošina JESSICA iniciatīva.

Šāda izvērtējuma mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm pieņemt pamatotu lēmumu par to, vai izmantot FVI pilsētu attīstībai. Izvērtējums, balstoties uz tirgus pieprasījuma izpēti, ietver pamatojumu un iespējamo FVI pilsētu attīstībai ietvaru, kā arī palīdz noteikt „investīcijām gatavo” projekta īstenošanas ciklu. Izvērtējumā ir ietverta atbilstošākā FVI konstrukcija, kā arī ieteikumi FVI ieviešanai.⁷⁷

⁷⁶ EST spriedums lietā Nr. C208/00.

⁷⁷ Financial Instruments: A Stock-taking Exercise in Preparation for the 2014–2020 Programming Period. Final Report, March 2013, p. 38.

4. ES DALĪBVALSTU PIEREDZES APSKATS JESSICA IEVIEŠANĀ⁷⁸

4.1. Vispārējs apraksts

JESSICA vispārējā koncepcija paredz pilsētvides attīstības projektu finansēšanu, izmantojot institucionālo struktūru, kas ietver:

- 1) LF, proti, tāda fonda starpniecību, kas izveidots, lai ieguldītu vairākos PAF, izveidi;
- 2) un/vai PAF izveidi, nepastarpināti piešķirot finansējumu PAF, attiecīgi neveidojot LF.

Kā jau skaidrots 3.nodaļā, nacionālajā (reģionālajā) līmenī, dalībvalstīm pastāv iespēja izveidot LF, kura pienākumos ietilptu tālākās investīciju stratēģijas izstrāde sadarbībā ar Vadošo iestādi), kritēriju izstrāde un konkursu organizēšana, lai izvēlētos atbilstošākos PAF, kā arī procesa stratēģiskā vadība, uzraudzība, novērtēšana un kontrole. Ņemot vērā to, ka JESSICA finanšu instruments tika veidots EK sadarbojoties ar EIB, tai ir būtiska pieredze dalībvalstu Vadošo iestāžu atbalstā, kā arī sadarbības ar PAF tehnisko un juridisko procesu organizēšanā. Tas arī ir iemesls, kamdēļ daudzas dalībvalstis, apņēmoties izmantot JESSICA finanšu instrumentu, aicina EIB uzņemties LF lomu.

Gadījumā, ja dalībvalsts pieņem lēmumu izmantot LF kā administrējošo iestādi, ir iespējami divi alternatīvi varianti:

- uzticēt LF administrācijas funkcijas veikt EIB, vai
- LF funkciju veikšanai izveidot savu institūciju vai izmantot jau esošas institūcijas pakalpojumus.

Ņemot vērā EIB ieguldījumu JESSICA finanšu instrumenta veidošanā, tai ir ievērojama pieredze dalībvalstu atbalstā, kā arī PAF tehnisko un juridisko procesu organizēšanā. Tas arī ir iemesls, kamdēļ daudzas dalībvalstis, izmantojot JESSICA finanšu instrumentu, aicina EIB uzņemties LF lomu. EIB kā LF, administrē JESSICA finanšu instrumentu 18 projektos 9 ES dalībvalstīs:

1. Apvienotā Karaliste (Londona, Ziemeļrietumu Anglija, Skotija).
2. Bulgārija;
3. Čehija (Morāvijas Silēzija);
4. Grieķija;
5. Itālija (Kampānija, Sicīlija, Sardīnija)

⁷⁸ Pārskats sagatavots pamatojoties uz JESSICA Networking Platform tikšanās reizēs dalībvalstu un EK pārstāvju sniegto aktuālo informāciju par dalībvalstu progresu JESSICA ieviešanā. Sikāka informācija un materiāli pieejami: http://ec.europa.eu/regional_policy/the_funds/instruments/jessica_network_en.cfm

6. Lietuva;
7. Polija (Mazovijas, Pomožes, Rietumpomožes, Silēzijas un Lielpolijas vojevodistes);
8. Portugāle;
9. Spānija (Andalūzija, F.I.D.A.E.⁷⁹).

Lai arī vairākums dalībvalstu ir noslēgušas līgumu ar EIB par JESSICA finanšu instrumenta administrāciju, tomēr praksē ir sastopami arī citi risinājumi. Tā, piemēram, Igaunijā tika pieņemts lēmums administrējošo LF veidot pašu spēkiem – Igaunijas Ekonomikas un komunikāciju ministrijas pakļautībā tika nodibināts bezpeļņas mērķa fonds KredEx (Credit and Export Guarantee Fund), savukārt Vācijā (Brandenburgā) un Apvienotajā Karalistē (Austrummidlendā un Velsā) PAF darbojas bez LF atbalsta.

Galvenās jomas, kuru projektu atbalstam ir paredzēts izmantot JESSICA finanšu instrumenta ietvaros pieejamos līdzekļus ir aplūkojamas Tabulā nr. 1.

Tabula nr. 1

Galvenās JESSICA ietvaros atbalstītās darbības jomas valstu griezumā

Nr.	Dalībvalstu reģions	Atbalstāmās darbības jomas
1.	Austrummidlenda (UK)	pilsētvides atjaunošana
2.	Londona (UK)	atkritumu atkārtota izmantošana / energoefektivitāte pilsētas infrastruktūrā
3.	Skotija (UK)	pilsētvides atjaunošana
4.	Velsa (UK)	pilsētvides atjaunošana
5.	Ziemeļrietumu Anglija (UK)	pilsētvides atjaunošana
6.	Bulgārija (BL)	pilsētvides attīstība
7.	Morāvijas Silēzija (CZ)	pilsētvides atjaunošana (industriālo/degradēto teritoriju atveseļošana)
8.	Grieķija (GR)	pilsētvides atjaunošana / ilgtspējīga attīstība
9.	Igaunija (EE)	dzīvojamo platību energoefektivitātes uzlabošana
10.	Kampānija (IT)	pilsētvides attīstība
11.	Sardīnija (IT)	enerģija / pilsētvides attīstība
12.	Sicīlija (IT)	enerģija / pilsētvides attīstība
13.	Lietuva (LT)	dzīvojamo platību energoefektivitātes uzlabošana

⁷⁹ Fondo de Inversión en Diversificación y Ahorro de Energía (*angļu val. Holding Fund for Investment in Efficiency and Energy Savings*) – starpreģionāls Spānijas līdzdalības fonds investīcijām energotaupības un efektivitātes pasākumos, kurā ir apvienojušās Meliljas autonomā pilsēta, Seūtas autonomā pilsēta, Kastīlija un Leona, Estremadura, Mursijas reģions, Galisija, Valensijas apgabals, Andalūzija, Kanāriju salas un Kastīlija–Lamanča.

14.	Lielpolijas vojevodiste (PL)	pilsētvides attīstība un atjaunošana
15.	Mazovijas vojevodiste (PL)	pilsētvides atjaunošana
16.	Pomožes vojevodiste (PL)	pilsētvides atjaunošana (industriālo/degradēto teritoriju atveseļošana)
17.	Rietumpomožes vojevodiste (PL)	pilsētvides atjaunošana / pilsētu infrastruktūra
18.	Silēzijas vojevodiste (PL)	pilsētvides atjaunošana (industriālo/degradēto teritoriju atveseļošana)
19.	Portugāle (PT)	pilsētvides atjaunošana / energoefektivitāte
20.	Andalūzija (SP)	pilsētvides atjaunošana / energoefektivitāte
21.	F.I.D.A.E. (SP)	energotaupība un energoefektivitātes
22.	Brandenburga (DE)	pilsētvides attīstība un atjaunošana

Avots: Autoru sagatavots materiāls

Kā var redzēt apkopotajos datos par JESSICA ietvaros atbalstāmajām jomām, aptuveni 3/4 atbalstāmo projektu ir saistītas ar pilsētvides atjaunošanu un attīstību, otrajā plānā atstājot ar energoefektivitātes uzlabošanu saistītos projektus. Tas daļēji ir skaidrojams ar to, ka ar sociālekonomiskajiem procesiem saistītie pilsētu teritoriju attīstības tempi, kā arī šo procesu izraisītā iedzīvotāju mobilitāte bieži vien noved pie līdzsvara trūkuma starp pieejamo un nepieciešamo pilsētas infrastruktūrā. Vēsturisko un ekonomisko procesu rezultātā iedzīvotāji (uzņēmumi, bijušais militārais kontingents) ir pametuši kādreiz aktuālās teritorijas, kuras ilgu laiku nav tikušas apsaimniekotas, savukārt attīstoties ekonomiskajai situācijai tiek novērota gan investoru interese pēc jaunām ražošanas un biroju telpām, gan arī pilsētu plānotāju vēlme attīstīt rajonu, nolūkā padarīt to pievilcīgāku potenciālo rezidentu acīs.

4.2. Polija⁸⁰

Polija ir viena no galvenajām ES Kohēzijas fonda līdzekļu saņēmējvalstīm. Fonda līdzekļi tiek administrēti decentralizēti ar 16 reģionālo DP palīdzību. Polijā JESSICA finanšu instruments tiek izmantots piecos reģionos ar reģionālo DP starpniecību. JESSICA finanšu instrumenta ietvaros veicamajiem projektiem Polijai kopumā tika piešķirti 256 milj. EUR, ko administrē 5 LF, kas atrodas EIB pārraudzībā.

Padziļinātai projektu analīzei tika izvēlēti Lielpolijas vojevodistē realizējamie projekti dēļ to kopīgajām īpašībām ar Rīgas teritorijā plānotajiem projektiem – abām teritorijām ir raksturīgs stabili pieaugošs pieprasījums pēc finansējuma pilsētvides atjaunošanas projektiem, kā arī

⁸⁰ Pārskats sagatavots pamatojoties uz Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK) izpilddirektora Marek Szczepański prezentācijā sniegtajiem datiem (2012) JESSICA Networking Platform ietvaros.

teritorijas, kuras ir paredzēts atjaunot atrodas mazāk attīstītajos pilsētu rajonos vai arī post-militārās/industriālās teritorijās. Lielpolijas vojevodistes platība ir ~30 000 km² ar kopējo iedzīvotāju skaitu 3,4 milj.

Salīdzinot Lielpolijas vojevodistes un Rīgas pilsētas attīstības plānus var secināt, ka abos gadījumos var novērot joprojām finansējuma trūkumu ilgtermiņa pilsētvides attīstības projektiem. Iepriekšējā plānošanas periodā veiktie pilsētvides atjaunošanas pasākumi pārsvarā ir skāruši tās vēsturiskās fasādes atjaunošanu pamata infrastruktūras sakārtošanu (veloceliņi, ietves, ceļa segumi, apgaismojums), neveicot investīcijas objektos, kuri nākotnē potenciāli varētu nest peļņu. Tas ir viens no galvenajiem iemesliem, kādēļ ES struktūrfondu līdzekļu ieguldīšanas pieeja nākotnē būtu maināma no grantu sistēmas uz atjaunojamiem fondiem (angļu val. *revolving funds*), kuros ieguldītie struktūrfondu līdzekļi ilgtermiņā atgrieztos atpakaļ fondā, dodot iespēju tos ieguldīt atkārtoti.

2010. gada septembrī EIB kā LF, noslēdza līgumu ar Bank Gospodarstwa Krajowego (BGK), kurai tika uzticēts pildīt PAF funkcijas. BGK ir 100% valstij piederoša banka, kura dibināta 1924. gadā un atrodas tiešā Polijas Finanšu ministrijas pārraudzībā. Līdz šim bankas galvenie klienti bija pašvaldības un centrālās administrācijas iestādes, kurām banka finansēja vietējās un reģionālās attīstības atbalsta programmas. Bankas Fitch reitings (Issuer Default Rating) uz 28.08.2013 ir A– (stable/stabils).

No septiņiem līdz 2012. gada jūnijam Lielpolijas vojevodistē (Polija) apstiprinātajiem projektiem, četros gadījumos aizdevuma saņēmēji bija privātie investori, vienā gadījumā – pašvaldība un divos gadījumos – pašvaldību uzņēmumi.⁸¹

JESSICA finanšu instrumenta ietvaros Lielpolijas vojevodistē sākotnēji ar BGK palīdzību tika plānots apsaimniekot aptuveni 66 milj. EUR, no kuriem 50 milj. EUR sastāda ERAF finansējums, bet 16 milj. EUR tiks ņemti no valsts budžeta. Trīs programmas darbības gadu laikā Lielpolijas vojevodiste investēto līdzekļu kopējā summa ir sasniegusi 70 milj. EUR (pieaugums 5 milj. EUR), pamatā pateicoties papildus līdzekļiem, kas ir atgriezušies PAF peļņas veidā.⁸²

Lielpolijas vojevodistes gadījumā, EIB projektā nepiedalījās finanšu avota lomā, bet gan tikai kā vadības, pārraudzības un tehniskās palīdzības institūcija. EIB (kā LF) atklāta konkursa kārtībā noslēdzot līgumu ar Bank Gospodarstwa Krajowego par PAF funkciju veikšanu, līgumā

⁸¹ Matusiak, A. EIB JESSICA and Investment Funds Division. Prezentācija, Sofija, 07.11.2012. Pieejams: http://www.bgregio.eu/media/files/jessica/4%20eib_sofia_7_11_2012_final.pdf

⁸² AEIDL veiktais pētījums EK (DG REGIO) uzdevumā par pilsētvides attīstības projektiem periodā no 2007.–2013. gadam. Pieejams: www.aeidl.eu/en/projects/urban-development

tika iekļauti pamata nosacījumi PAF darbībai, tajā skaitā nosacījums, ka, izmantojot JESSICA finanšu instrumentu, var tikt finansēts līdz 75% no projekta kopējām attiecināmajām izmaksām, attiecīgi trūkstošo finansējumu sedzot pašam projekta iesniedzējam.

Salīdzinot ar parasto struktūrfondu līdzekļu sadales mehānismu, Lielpolijas vojevodistes gadījumā, ir novērojamas vairākas atšķirības:

1. Kritēriji. JESSICA finanšu instrumenta izmantošanai tika izvirzīti stingrāki atlases kritēriji – šaurāks atbalstāmo jomu skaits un sasaiste ne tikai ar valsts, bet arī reģiona līmeņa plānošanas dokumentu (*Wielkopolska Regional Operation Programme*);

2. Atdeve. Bija nepieciešams veikt detalizētu projekta ekonomisko analīzi, kura spētu pierādīt tā ekonomisko ilgtspēju (t.i. tā dzīvotspēju ilgtermiņā). Šī komponente ir būtiskākā JESSICA atšķirība no klasisko struktūrfondu (grantu) sadales principa. Projekta ekonomiskā ilgtspēja ļauj projektam nest iepriekš paredzētu un garantētu peļņu, kas ļauj projektā ieguldītajiem PAF līdzekļiem atgriezties fondā, lai tie turpmāk tiktu atkārtoti piešķirti projektu finansējumam.

3. Fleksibilitāte. Lai arī ir EK ir paredzējusi, ka nākamajā plānošanas periodā (2013.–2020.) tiks dotas plašākas iespējas struktūrfondu finanšu līdzekļu apsaimniekotājiem projektu atbalstam piesaistīt citus finanšu instrumentus (finansējuma ģenēze), līdzšinējie struktūrfondu izmantošanas mehānismi nespēja piedāvāt tādus nosacījumus, kā, piemēram, aizdevumu uz termiņu līdz 20 gadiem, „kredīta brīvdienas”, u.c.

Pilsētvides teritoriju reģenerācija un uzņēmējdarbības vides uzlabošana prioritāšu līmenī ir iekļautas Lielpolijas vojevodistes reģionālajā rīcības programmā (angļu val. *Wielkopolska Regional Operation Programme*) 2007–2013. gadam:

- Aktivitāte 4.1 prioritāte IV “Pilsētvides atjaunošana (revitalizācija)”;
- Aktivitāte 1.4 prioritāte I “Atbalsts ar Reģionālo inovāciju stratēģiju saistītām investīcijām” un shēma III “Investīcijas uzņēmējdarbības vides attīstībai pilsētvides teritorijās”.

Minētās prioritātes tāpat ir integrētas vietējā līmeņa plānos ilgtspējīgai pilsētvides attīstībai ar mērķiem:

- atbalstīt mazpilsētu degradēto centru, kā arī lielo pilsētu atpalikušo rajonu reģenerāciju;
- atjaunot novecojušo, pamesto vai nozīmību zaudējušo pilsētas apbūves un infrastruktūras elementus;
- stiprināt post–militāro un post–industriālo teritoriju attīstības potenciālu;
- radīt jaunu un attīstīt esošo biznesa vidi, inkubatorus un industriālos parkus.

JESSICA ietvaros BGK darbojas kā PAF arī Pomožes vojevodistē (pieejamais finansējuma apjoms 37,2 milj. EUR), taču atšķirībā no Lielpolijas vojevodistes, kur banka darbojas neatkarīgi, Pomožē tā PAF funkcijas pilda sadarbībā ar Pomožes Attīstības Aģentūru.

Galvenie BGK aizdevumu nosacījumi:

- Aizdevuma termiņš ir līdz 20 gadiem (2012. gada procentu likme 4,75%) ar iespēju piemērot atvieglotus nosacījumus;
- Investori ir atbrīvoti no bankas pakalpojumu un komisijas maksām;
- BGK aizdod līdz 75% no projekta ietvaros attiecināmajām investīcijām, taču vienlaikus piedāvā investoriem aizdevumus trūkstošā līdzfinansējuma segšanai.

Galvenie aizdevumu nosacījumi ir nemainīgi, neskatoties uz to vai projekta iesniedzējs ir privāta vai publiska (vai publiska atvasināta) persona, kā arī neatkarīgi no investīciju objekta turpmākās funkcijas. Atsevišķos gadījumos aizdevuma nosacījumi var tikt grozīti – samazināta procentu likme, piešķirtas „kredītbrīvdienas” procentiem par kapitāla izmantošanu u.c., tomēr nemainot tos pēc būtības.

Aizdevumu pamatnosacījumi nedrīkst tikt mainīti, jo tie tiek iekļauti EIB izsludinātā konkursa par tiesībām pildīt PAF funkcijas dokumentā (*Terms Of Reference*), kā arī vēlāk pretendenta piedāvājumā un tādējādi tie tiek vērtēti atbilstoši vērtēšanas kritērijiem.

Lielākie JESSICA finansētie projekti Lielpolijas vojevodistē:

Biznesa inkubators Poznańā

- Kopējais investīciju apjoms 5,7 milj. EUR.
- Līgums par investīciju piešķiršanu parakstīts 2011. gada 8. jūlijā.
- Projekta ietvaros paredzēta degradēto teritoriju atveseļošana un post-industriālo ēku kompleksa atjaunošana, izveidojot atsevišķu tehnoloģisko (ražošanas telpas) daļu un administratīvo (biroju telpas) daļu.
- Investors: pašvaldības uzņēmums.

Vēsturiskas notekūdeņu sūkņu stacijas atjaunošana Ostrovā

- Kopējais investīciju apjoms 1,3 milj. EUR.
- Līgums par investīciju piešķiršanu parakstīts 2012. gada 4. jūnijā.
- Atjaunotajā notekūdeņu sūkņu stacijas ēkā tiks izbūvēts restorāns, mūzikas klubs, viesnīca un muzeja ekspozīcijas telpa. Ir paredzēts, ka par projekta līdzekļiem atjaunotās telpās būs

- EIB vada LF, ievieš JESSICA investīciju stratēģiju, investē finansējumu PAF un atbalsta atbilstošu projektu noteikšanu;
- LF Investīciju valde veic LF darbības kontroli un pārrauga investīciju stratēģijas ieviešanu.

Finansējuma saņēmēji var būt gan pašvaldības, gan arī publiskās–privātās partnerības starp pašvaldībām un privātajiem investoriem. Bulgārijā JESSICA tiek ieviesta 6 lielākajās pilsētās un galvaspilsētā Sofijā. Indikatīvais finansējuma sadalījums ir:

- 12,6 milj. EUR – Sofijai;
- 18,9 milj. EUR – Plovdivai, Varnai, Burgasai, Rusei, Stara Zagorai un Plevenai.

Bulgārijā JESSICA finansējums tika plānots tā, lai nosegtu katru NUTS II reģionu.

LF tika izveidots kā atsevišķs finanšu bloks EIB ietvaros. Attiecībā uz PAF izveidi, Bulgārijā tika pieļautas divas iespējas: neatkarīgas juridiskas personas, ko regulē līgums starp līdzfinansējuma devējiem un ieinteresētajām pusēm; atsevišķa finanšu bloka izveide esošas finanšu institūcijas ietvaros.

Bulgārija tika izveidoti divi PAF:

- PAF Sofija – sniedz zemas procentu likmes un veic ieguldījumus ilgtspējīgos projektos Sofijas pilsētas teritorijā;
- Reģionālais PAF – sniedz zemas procentu likmes un veic ieguldījumus ilgtspējīgos projektos katrā no sešām pilsētas teritorijām: Plovdivā, Varnā, Burgasā, Rusē, Stara Zagorā un Plevenā.

Līgums par reģionālā PAF izveidi tika parakstīts 2011. gada 28. decembrī par summu 18,9 milj. EUR. Reģionālajā PAF galvenie dalībnieki ir šādas finanšu institūcijas Bulgārijā: Societe Generale Expressbank, Elana Holding, Elana Investment & Balkan Advisors. Reģionālajam PAF tika nodrošināts līdzfinansējums 200% apmērā, tādējādi kopējais investīciju apjoms sasniedza 56,7 milj. EUR.

Līgums par PAF Sofija tika parakstīts 2012. gada 30. maijā par summu 12,6 milj. EUR apmērā. Vienīgais dalībnieks ir valsts uzņēmums “Vietējo pašvaldību fonds” (angļu val. *Fund for Local Authorities and Governments*), kurš nodrošināja līdzfinansējumu 100% apmērā, tādējādi kopējais investīciju apjoms sasniedza 25,2 milj. EUR.

Pilsētvides attīstības projektiem jābūt ietvertiem pilsētas IIAP, jo pretējā gadījumā tie nedrīkst būt finansēti no PAF. Tāpat tiem ir jāatbilst kādai no DP “Reģionālā attīstība” prioritātes “Ilgtspējīga un integrēta pilsētvides attīstība” aktivitātēm:

- Sociālā infrastruktūra;
- Mājokļi;
- Ekonomisko aktivitāšu sekmēšana;
- Apkārtējās vides uzlabošana un risku novēršana;
- Ilgtspējīga pilsētu transporta sistēmas.

Finansējamo projektu izvēlē kā galvenie kritēriji bija projekta gatavības stadija, atbilstība ES struktūrfondu DP prioritātēm (t.i. sociālās infrastruktūras, dzīvojamo māju, pilsētvides, sabiedriskā transporta, industriālo zonu, biznesa un tirdzniecības centru un sporta centru attīstība), ienākumu līmenis, ietekme uz reģiona un apkārtējās teritorijas attīstību (t.i. atšķirība attiecībā pret situāciju, ja projekts netiktu īstenots), atbilstība IIAP. Kā nosacījums tika izvirzīts tas, ka investīciju projektam ir jābūt publiski pieejamam.

Projektu īstenotājiem jānodrošina 20% no kopējā finansējuma apjoma kā pašu līdzfinansējums vai arī ieguldījums natūrā.

Galvenie reģionālā PAF aizdevumu un ieguldījumu nosacījumi:

- Aizdevumu procentu likme līdz 9%;
- Aizdevuma atmaksas termiņš – līdz 18 gadiem;

Galvenie reģionālā PAF Sofija aizdevumu un ieguldījumu nosacījumi:

- Projekta jābūt īstenotam Sofijas pilsētas teritorijā;
- Aizdevumu procentu likme līdz 5,5%;
- Aizdevuma atmaksas termiņš – līdz 12 gadiem;

Uz š.g. novembri no reģionālā PAF kopā visās 6 pilsētās ir atbalstīti 18 projekti, kas atrodas dažādās attīstības stadijās, sākot no apstiprinātas idejas, priekšizpētes veikšanas, līdz jau pilnībā uzsāktiem projektiem.⁸³ Kā piemērus var minēt:

Otra airēšanas kanāla izbūve Plovdivas pilsētā

- Kopējais investīciju apjoms: 7 miljoni eiro
- Investors: publiskā–privātā partnerība
- Projekta ietvaros sākotnēji tiek veikta priekšizpēte. Plovdiva ir populāra airēšanas mācību vieta, kas ir sniedz lielāko airēšanas tehnisko nodrošinājumu Balkānu reģionā. Otra airēšanas kanāla izbūve ļaus izpildīt Starptautiskās airēšanas asociācijas tehniskās prasības,

⁸³ Regional Urban development fund. Pieejams: <http://jessicafund.bg/en/projects/>

lai Plovdivā varētu organizēt pasaules čempionātus airēšanā un citus pasākumus. Ņemot vērā to, ka kanāla izbūve skar NATURA 2000 teritoriju, projekts piedāvās kompensēšanas mehānismus un risinājumus šīs teritorijas aizsargāšanai

Tirgus rekonstrukcija un modernizācija Varnas pilsētā

- Kopējais investīciju apjoms: 3,5 miljoni eiro
- Investors: pašvaldības uzņēmums “Pazari”
- Projekta rezultātā tirgus laukums tiks pilnībā rekonstruēts, izveidojot modernu komercplatību ar pazemes stāvvietu un jumta kafejnīcu.

Brīvdabas tirgus rekonstrukcija un modernizācija Stara Zagora pilsētā

- Kopējais investīciju apjoms: 1,38 miljoni eiro
- Investors: Pašvaldība
- Projekta ietvaros paredzēts rekonstruēt tirgu, lai no brīvdabas tirgus izveidotu slēgta tipa tirgus teritoriju un attīstītu jaunu komunikāciju.

Pazemes pilsētas attīstība Bourgas pilsētā

- Kopējais investīciju apjoms: 1,1 miljons eiro
- Investors: Pašvaldība
- Projekta ietvaros tiks veikta kādreizējo militāro patversmju atjaunošanu un pārveidi par interaktīvu izklaides telpu, tādējādi radot jaunu un unikālu tūrisma objektu Bulgārijā. Plānots, ka projekta rezultātā kādreizējās patversmēs tiks izveidotas galerijas, akvārijs, amatniecības telpas, tādējādi radot alternatīvu vietu jauniem māksliniekiem un citiem interesentiem.

Skola apdāvinātiem bērniem Plovdivas pilsētā

- Kopējais investīciju apjoms: 11 miljoni eiro
- Investors: publiskā–privātā partnerība
- Projekta ietvaros tiks izveidota jauna mācību iestāde – pirmā skola apdāvinātiem bērniem Bulgārijā, kas piedāvās īpašas, inovatīvas un starptautiski atzītas mācību programmas. Plānotais skolēnu skaits – 600 skolēni ar dažādiem talantiem vecumā no 4–14 gadiem.

4.4. Lietuva

Līdzekļi no JESSICA finanšu instrumenta Lietuvā ir pieejami projektiem, kuri atbilst vienai no divām prioritātēm – **daudzdzīvokļu namu renovācija** vai **kopmītņu modernizācija**.

Lietuvā Mājokļu stratēģija (angļu val. *The Lithuanian Housing Strategy*) tika apstiprināta 2004. gadā ar mērķi nodrošināt esošā dzīvojamā fonda efektīvu izmantošanu, uzturēšanu, uzlabošanu un modernizāciju, tajā skaitā racionālu energoresursu izmantošanu.

2009. gadā Lietuva noslēdza līgumu ar EIB, par LF pārraudzības un vadības pakalpojumu sniegšanu. Pamatojoties uz EIB un Lietuvas valsts kopīgi izstrādātajiem kvalitātes un uzticamības kritērijiem, atklātā konkursā par PAF apsaimniekotājiem tika izvēlētas trīs Lietuvas bankas – SEB, Swedbank un Šiaulių bankas. Kopējais no valsts budžeta un no ERAF pieejamā finansējuma apjoms sasniedz EUR 227 milj., ko ir plānots apsaimniekot izmantojot JESSICA finanšu instrumentu.

JESSICA LF darbību vada EIB, savukārt pārraudzības funkcijas veic Investīciju komiteja, kuras sastāvā ietilpst četri Finanšu un Vides ministriju nozīmēti pārstāvji.

Lietuvas valsts JESSICA finanšu instrumentam nepieciešamo līdzfinansējumu saņem no EIB, 2009. gadā noslēgtā aizdevuma līguma (aizdevuma summa 1,13 mljrd. EUR) ietvaros, kas paredzēja līdzfinansējuma līdzekļu piešķiršanu 2007.–2013. gada kohēzijas programmu realizācijai Lietuvā.

Lietuvā nodoms īstenot JESSICA finanšu instrumentu daudzdzīvokļu ēku modernizācijai tika iekļauts likumā Par valsts atbalstu mājokļu politikai⁸⁴ un Lietuvas valdības rīcības programmā⁸⁵, kam 2011. gadā sekoja Kopmītņu modernizācijas programma⁸⁶.

4.5. Igaunija

Lai arī Igaunija izvēlējās nodot JESSICA vadības un kontroles funkcijas LF, tā nepiekrita EIB sadarbības piedāvājumam. Tā vietā Igaunijas Ekonomikas un komunikāciju ministrijas pakļautībā tika izveidots bezpeļņas mērķa fonds KredEx⁸⁷, kuram tika uzticēta JESSICA LF loma. Jāatzīmē, ka KredEx nenodarbojas tikai ar JESSICA finanšu instrumenta apsaimniekošanu, bet tas arī nodarbojas ar eksporta garantiju sniegšanu, ilgtermiņa aizdevumiem komercbankām, kā arī mājokļu siltināšanas un energoefektivitātes uzlabošanas programmu apsaimniekošanu. Uz 2010. gada beigām KredEx kapitāls sasniedza EUR 60 milj. apmēru.

⁸⁴ Law on State Support for Housing, 2009

⁸⁵ Programme of the Government of Lithuania, 2008

⁸⁶ Programme for Renovation (Modernisation) of Dormitories of Higher Educations Institutions and Vocational Education and Training Institutions, 2011

⁸⁷ Pilnais nosaukums angļu val.: Credit and Export Guarantee Fund

KredEx mērķa fonds sniedz virkni pakalpojumu, tanī skaitā arī kredītu apdrošināšanu, riska fondu pakalpojumus un eksporta garantijas, tomēr ir jāatzīmē, ka JESSICA finanšu instrumenta ietvaros **KredEx finansējums ir pieejams tikai dzīvojamo platību energoefektivitātes pasākumu realizācijai.**

KredEx tiešā viedā nefinansē investīciju projektus, bet gan to dara ar SEB bankas un Swedbank starpniecību. Finansējums bankām tiek piešķirts, skaidri nosakot uz kādiem nosacījumiem un kādām procentu likmēm līdzekļi tālāk ir pieejami projektu iesniedzējiem. KredEx veic banku auditu, kā arī saņem ikmēneša atskaites par projektu attīstību. Banku starpniecības procents sastāda 0,5-0,75%. Kredīta ņēmējiem bankas izsniedz finanšu līdzekļus uz laiku līdz 10 gadiem ar procentu likmi 4-5% apmērā.

Lai arī KredEx nodarbina tikai 35 darbiniekus, tas uz 2011. gada beigām mājokļu energoefektivitātes programmas ietvaros bija izsniedzis finansējumu 31 milj. EUR apmērā, tādā veidā ļaujot uzlabot energoefektivitāti vairāk nekā 11 000 dzīvokļos.

4.6. Lielbritānija

Sekojo EIB pētījumos (angļu val. *evaluation studies*) sniegtajām norādēm par JESSICA finanšu instrumenta izmantošanas iespējām un tam atbilstošāko organizatorisko struktūru, 2009. un 2010. gadā Lielbritānijā EIB virsvadībā tika izveidoti trīs LF – Londonā, Ziemeļrietumos un Skotijā, savukārt Velsā un Austrummidlendā PAF tika nodibināti nepastarpināti, t.i. bez iepriekšējas LF izveides. Divi PAF funkciju veicēji Londonā tika izvēlēti atklāta konkursa kārtībā – Foresight fonds (36 milj. GBP) ar mērķi finansēt projektus atkritumu apsaimniekošanas un pārstrādes projektus un Londonas energoefektivitātes fonds (angļu val. *London Energy Efficiency Fund*), kura finansējums sastādīja 50 milj. GBP ar mērķi finansēt pilsētas energoefektivitātes pasākumus.

Lielbritānijas Ziemeļrietumu reģionā EIB 2010. gada martā izsludināja konkursus par divu PAF izveidi – Mērsisaidai un pārējai Ziemeļrietumu teritorijai. Mērsisaidā PAF funkcijas tika uzticēts veikt fondam Chrysalis, bet Ziemeļrietumos – Evergreen fondam, piešķirot katram 30 milj. GBP ERAF finansējuma.

Skotijā 2009. gadā veiktā pašu finansētā pētījuma rezultātā tika konstatēts, ka visracionālāk JESSICA finanšu instrumenta apsaimniekošanai ir veidot LF sadarbībā ar EIB. 2010. gadā tika noslēgts sadarbības līgums ar EIB par LF izveidi, kurš tālāk konkursa kārtībā izvēlējās PAF apsaimniekotāju – *Amber Green consortium*, piešķirot tam finansējumu 50 milj. GBP apmērā.

Arī Velsā pēc EIB veiktā pētījuma rezultātu analīzes, tika nolemts veidot vienu reģionāla līmeņa PAF, neizmantojot LF kā starpnieka pakalpojumus, kā rezultātā 2010. gadā tika noslēgts līgums ar Amber Infrastructure par PAF funkciju veikšanu.

4.6.1. Austrummidlenda

Austrummidlendas PAF bija pirmais PAF, kas Lielbritānijā tika nodibināts JESSICA instrumenta apsaimniekošanai. Fonds tika izveidots 2009. gada decembrī un savu darbu uzsāka 2010. gada februārī. Uz 2012. gada sākumu kopējais pieejamais investīciju apjoms bija 15 milj. GBP, no kuriem 10 milj. GBP bija caur JESSICA programmu pieejamais ERAF finansējums, bet 5 milj. GBP Austrummidlendas attīstības aģentūras Vienotās programmas (angļu val. *EMDA's Single Programme*) ietvaros piešķirtie līdzekļi. 2010. gada jūnijā tika paziņots, ka Austrummidlendas attīstības aģentūra ar 2012. gada 31. martu tiek likvidēta un tās funkcijas turpmāk pildīs Vietējo uzņēmumu partnerība (angļu val. *Local Enterprise Partnerships*).⁸⁸

Austrummidlendas PAF tika veidots, lai sniegtu atbalstu tiem nekustamo īpašumu attīstības projektiem, kuri atbilda Austrummidlendas reģionālās attīstības aģentūras Vienotajā programmā noteiktai prioritātei – inovāciju, zinātnes, pētniecības un tehnoloģiju attīstība reģiona pilsētu teritorijās, kā arī spēja nodrošināt šādu papildus uzdevumu izpildi:

- jārada fiziskā vide, kas spētu sekmēt inovācijas un pētniecības attīstību reģionā, piemēram, radīt zinātnes parkus, inovācijas telpas, vai darba vietas augsto tehnoloģiju izmantošanas jomā;
- jānodrošina saikni ar kādu no četrām Reģionālajā ekonomiskajā stratēģijā noteiktajām prioritārajām nozarēm – transportu, pārtikas un dzērienu ražošanu, būvniecību vai veselības aprūpi;
- jārada „augstas pievienotās vērtības” darba vietas, kā, piemēram, IT un komunikāciju nozarē, pētniecībā u.c.

4.6.2. Ziemeļrietumi

2009. gada beigās tika noslēgts trīspusējs sadarbības līgums starp Ziemeļrietumu reģionālās attīstības aģentūru (angļu val. *Northwest Regional Development Agency*), ERAF un EIB, par Ziemeļrietumu pilsētu investīciju fonda (angļu val. *Northwest Urban Investment Fund*) izveidi ar kopējo pieejamo finansējumu 100 milj. GBP apmērā – 50/50 no ERAF un Ziemeļrietumu

⁸⁸ Vietējo uzņēmumu partnerība ir brīvprātīga, uz līgumattiecībām balstīta partnerība, starp vietējo pašvaldību un uzņēmējiem ar mērķi noteikt ekonomiskās prioritātes, kā arī vadīt ekonomisko izaugsmi un darba vietu radīšanu dotajā reģionā. Funkcionāli tā aizstāja reģionālās attīstības aģentūras un uz 2012. gada septembri Lielbritānijā darbojās jau 39 šādas partnerības.

reģionālās attīstības aģentūras līdzekļiem saskaņā ar EK apstiprināto Ziemeļrietumu Anglijas DP. Lai arī ar šo līgumu EIB sākotnēji tika uzticēts pildīt tikai administratīvās funkcijas, līgumā tika iekļauta iespēja EIB nākotnē piedalīties arī projektu finansēšanā ieplūdinot fondā savus līdzekļus.

Ziemeļrietumu pilsētu investīciju fonds JESSICA finanšu instrumenta līdzekļus līdz projektiem novirza izmantojot divus PAF.

4.6.3. Mērsisaidas reģions

Mērsisaidas reģionā Ziemeļrietumu pilsētu investīciju fonds, sadarbībā ar EIB, konkursa kārtībā PAF lomai izvēlējās *Chrysalis* konsorciju, kurā ietilpst *Igloo* reģenerācija fonds, Kanādas karaliskā banka (angļu val. *Royal Bank of Canada*) un GVA (viena no lielākajām Lielbritānijas neatkarīgajām konsultāciju kompānijām nekustamo īpašumu jautājumos).

EIB izvirzītie noteikumi nosaka, ka atbalstāmo projektu apjomam ir jābūt robežās no 2 līdz 12 milj. GBP un tiem ir jābūt vēršiem uz jaunu darba vietu radīšanu, izvairoties no ieguldījumiem shēmās ar augstu riska pakāpi. Investīcijas pamatā ir paredzētas ieguldījumiem to projektu pašu kapitālā (angļu val. *equity*), kuri ir vērsti uz peļņas radīšanu un ir saistīti ar rūpniecības nozaru un biroju platību attīstību reģionā.

4.6.4. Ziemeļrietumi

Investīcijām reģenerācijas un komerciālo nekustamo īpašumu attīstības projektos pārējā Lielbritānijas Ziemeļrietumu reģiona teritorijā (izņemot Mērsisaidas reģionu) PAF funkcijas tika uzticēts veikt *Evergreen* fondam. Fondu pārvalda konsorcijs, kura sastāvā ietilpst Mančestras pilsētas dome, Barclays banka, vairāki pensiju fondi, kā arī CBRE – viena no pasaulē lielākajām nekustamo īpašumu attīstītāju kompānijām.

Sākotnēji fonda rīcībā bija 30 milj. GBP ERAF līdzekļu un 10 milj. GBP, kas tika piešķirti no valsts budžeta, Vienotajā programmdokumentā (angļu val. *Single programme*) iekļauto prioritāšu izpildei. Ir paredzēts, ka fonds veiks investīcijas reģenerācijas un komercīpašumu attīstības projektos, ar nepieciešamo investīciju ierobežojumu apjomā no 2 līdz 6 milj. GBP.

Atšķirībā no tradicionālajām JESSICA finanšu instrumenta ieviešanas shēmām, kurās projektu realizācijai nepieciešamais banku vai citu finanšu avotu līdzfinansējums tiek piesaistīts jau PAF līmenī (piesaistot bankas, fondus vai valsts programmu finansējumu), Ziemeļrietumu reģiona gadījumā tas tiek darīts tikai projekta realizācijas līmenī. Praksē tas nozīmē, ka nekustamā īpašuma projekta attīstītājam ir pašam jāinvestē līdzfinansējumā nepieciešamie līdzekļi aizdevumam identiskā apmērā.

2010. gadā EK veica valsts atbalsta pazīmju pārbaudi notifikācijas procedūrā un deva atļauju izmantot JESSICA finanšu instrumentu investīcijām Lielbritānijas Ziemeļrietumu reģionā. Tas būtiski atviegloja *Evergreen* fonda darbību, ļaujot tam paplašināt atbalstāmo projektu loku, izsniedzot aizdevumus zem izdevīguma sliekšņa (angļu val. *sub-commercial loans*) vai veikt cita veida investīcijas projektos, par kuru ekonomisko dzīvotspēju varēja pastāvēt pamatotas šaubas.

Evergreen fonda darbības areālā ir iekļauta ar Mančestras pilsētu, kurā fonds ir atbalstījis vairākus investīciju projektus, kā, piemēram, projektā CityLabs (bijušais Royal Eye Hospital). Šī projekta ietvaros bijušās slimnīcas ēka un tai pieguļošā teritorija tika atjaunota, izveidojot modernu bio–medicīnas laboratoriju un zinātnisko centru, kas atrodas Mančestras Koridorā (*Corridor Manchester*) –reģiona zināšanu un inovāciju centrā, kurā līdzās atrodas Mančestras universitāte, Mančestras zinātnes parks un Mančestras metropoles universitāte. Projektu līdzfinansēja ERAF un Lloyds Banking Group projektā kopā ieguldot 9,5 milj. EUR.

4.6.5. Londona

Londonā, sadarbojoties EIB, Londonas atkritumu un to pārstrādes padomei (angļu val. *London Waste and Recycling Board*) un Londonas attīstības aģentūrai, 2009. gadā tika izveidots Londonas zaļais fonds (angļu val. *The London Green Fund*) ar kopējo investīciju kapitālu 100 milj. EUR apmērā. Fonda galvenais uzdevums ir rūpēties par oglekļa izmešu daudzuma samazināšanu Londonas pilsētā. laika posmā līdz 2013. gadam fonda ietvaros pieejamā finansējuma apjoms tika palielināts līdz 120 milj. EUR piesaistot papildus (ne ERAF) finanšu avotus.

Uz fonda izveides brīdī tā finansējumu veidoja ERAF (50 milj. EUR), Lielās Londonas pārvaldes (angļu val. *Greater London Authority*) (32 milj. EUR) un Londonas atkritumu un to pārstrādes padomes (18 milj. EUR) līdzekļi. Fondu pārrauga EIB, kurš Londonas zaļā fonda pilnvarots, atklāta konkursa kārtībā izvēlējās trīs PAF Londonas pilsētā:

- Foresight vides fonds (angļu val. *Foresight Environmental Fund*), kura mērķis ir investēt atkritumu pārstrādes un apsaimniekošanas projektos;
- Londonas energoefektivitātes fonds (angļu val. *London Energy Efficiency Fund*), kurš galvenokārt fokusējas uz publiskā sektora būvju (t.i. pašvaldību īpašumu, universitāšu, skolu, slimnīcu) energoefektivitātes rādītāju uzlabošanu;
- Mājokļu finansēšanas korporācija (angļu val. *The Housing Finance Corporation Limited*) investīcijām sociālo māju energoefektivitātē.

Fonda ietvaros finansēto projektu maksimālais ilgums ir noteikts līdz 2015. gada decembrim. Sākotnēji fonds saskārās ar dažādām organizatoriska (politiskā atbalsta trūkums,

ERAF līdzekļu izlietošanas ierobežojumi) un ekonomiska rakstura problēmām (globālās ekonomiskās krīzes izraisītais nekustamā īpašuma cenu un patērētāju pirkjspējas kritums). Savu lomu lēnajā investīciju pieprasījumu sagatavošanas procesā nospēlēja arī tas, ka ne visi projekti bija sagatavoti atbilstoši ERAF un fonda prasībām, kā arī tas, ka tie izrādījās daudz sarežģītāki, nekā sākotnēji plānots.

4.6.5.1. Foresight vides fonds

Foresight vides fonds (angļu val. *Foresight Environmental Fund*) tika nodibināts 2011. gada martā un Londonas zaļais fonds tam piešķīra finansējumu 35 milj. GBP apmērā. Fonds veic finanšu investīcijas investīciju projektu pašu kapitālā vai tā derivatīvos (angļu val. *equity or equity-type investments*) ar mērķi radīt vai attīstīt uzņēmumus atkritumu pārstrādei enerģijā, atbalstīt atkritumu atkārtotu izmantošanu vai to pārstrādi augstākas pievienotās vērtības izejmateriālos, kā arī nākotnē aizstāt fosilā kurināmā izmantošanu ar atkritumiem un to pārstrādes produktiem.

4.6.5.2. Londonas energoefektivitātes fonds

Londonas energoefektivitātes fondu Londonas zaļais fonds nodibināja 2011. gada augustā tam asinējot finansējumu 50 milj. GBP apmērā. Fondu pārrauga Amber Infrastructure Ltd, kura uzdevumos ietilpst atbalstāmo investīciju projektu atlase un pienākums nodrošināt projektus ar to realizācijai nepieciešamo līdzfinansējumu. Fonds sniedz aizņēmuma finansēšanas (angļu val. *debt financing*) vai ieguldījumu pašu kapitālā (angļu val. *equity*) pakalpojumus tiem projektiem, kuri primāri paredz decentralizētu enerģijas sistēmu ieviešanu vai privātā, brīvprātīgā un publiskā sektora būvju (t.i. pašvaldību īpašumu, universitāšu, skolu, slimnīcu) energoefektivitātes rādītāju uzlabošanu, padarot tās videi draudzīgākas un ekoloģiski ilgtspējīgākas.

4.6.5.3. Mājokļu finansēšanas korporācija

Mājokļu finansēšanas korporācijas apsaimniekotajam PAF Londonas zaļais fonds 2013. gada martā piešķīra 12 milj. EUR to projektu finansēšanai, kuri paredz sociālo māju atjaunošanu:

- padarot tās draudzīgākas videi;
- uzlabojot to dizainu un konstrukcijas;
- palielinot elektroenerģijas un ūdens izmantošanas efektivitāti;
- ieviešot atjaunojamās enerģijas tehnoloģijas vai mikroģenerācijas iekārtas (zemes, gaisa, ūdens siltumsūkņi, u.c.);
- nodrošinot ilgtspējīgu un otrreizēji izmantojamo materiālu pielietošanu.

Fonds piešķir finanšu līdzekļus aizdevumu formā, kas ir pieejams tikai reģistrētiem sociālo māju pakalpojumu sniedzējiem.

4.6.6. Skotija

2010. gada jūnijā Skotijas valdība parakstīja līgumu ar EIB par LF SPRUCE (angļu val. *Scottish Partnership for Regeneration in Urban Centres*) izveidi. LF tika novirzīti ERAF līdzekļi 24 milj. GBP apmērā un Skotijas valdības līdzfinansējums 26 milj. GBP apmērā. SPRUCE LF līdzekļu apsaimniekošanai EIB konkursa kārtībā izvēlējās PAF – konsorciju Amber Green.

Skotijā JESSICA finanšu instrumenta izmantošana notiek saskaņā ar Skotijas DP 3. prioritārā virziena mērķiem, kas paredz reģenerēt pilsētvides teritorijas ar tālāku potenciālu sekmēt pilsētas un reģiona ekonomisko izaugsmi. Tāpat ir paredzēts, ka finanšu līdzekļiem pakāpeniski atgriežoties fondā, prioritāro mērķu saraksts tiks papildināts ar sociālo māju energoefektivitātes pasākumu atbalstu.

Ir plānots, ka 10 fonda darbības gadu laikā, tam novirzītie finanšu līdzekļi tiks apgrozīti trīs reizes, tādējādi dodot nozīmīgu finanšu atbalstu reģenerācijas projektiem reģionā. PAF ietvaros uz finansējumu var pretendēt reģenerācijas projekti, kas atrodas kādā no 13 īpaši atbalstāmajām teritorijām (t.i. Clackmannanshire, Dundee, East Ayrshire, Edinburgh, Fife, Glasgow, Inverclyde, North Ayrshire, North Lanarkshire, Renfrewshire, South Lanarkshire, West Dunbartonshire un West Lothian). Uz fonda finansējumu var pretendēt projekti, kuros ir paredzētas aktivitātes šādās jomās:

- reģenerācija – fiziskās vides atjaunošana;
- jaunu ēku celtniecība vai veco ēku renovācija reģenerējamajās teritorijās;
- apmācību centru izveide, tajā skaitā investīcijas kas uzlabo piekļuvi informāciju tehnoloģijām un komunikācijām;
- transporta līniju izveidi, kas savā starpā savienotu vietas ar izaugsmes potenciālu;
- esošo ēku energoefektivitātes uzlabošanas pasākumi, kuru rezultātā enerģijas ietaupījums sasniegtu 20%;
- enerģijas ieguve no atjaunojamiem enerģijas avotiem un zemu oglekļa izmešu tehnoloģiju atbalsts.

JESSICA finanšu instrumenta ietvaros uz finansējumu var pretendēt privātie projektu attīstītāji, universitātes, pašvaldību iestādes, mājokļu asociācijas, energokompānijas, kā arī organizācijas, kuras nodarbojas ar reģenerācijas projektiem nacionālā vai reģionālā līmenī.

Skotijas SPRUCE fonds uz 2012. gada maiju bija saņēmis 127 projektu pieteikumus. Kā sekmīgākos projektu piemērus var minēt:

- Publiskās privātās partnerības projekts Ziemeļu Lanarkašīrā. Projekts tika realizēts sadarbojoties būvniecības kompānijai CBC (Glāzgova) ar Fusion Assets – Ziemeļu Lanarkašīras padomes reģenerācijas kompāniju. Izmantojot JESSICA finanšu instrumenta ietvaros pieejamo finansējumu 1,6 milj. GBP apmērā, tika atjaunota pamesta industriālā teritorija un izbūvētas ražošanas telpas 4000 m² platībā. Tas ļāva nodrošināt ar ražošanas un biroju telpām 16 uzņēmumus, tādējādi radot vairāk nekā 100 jaunas darba vietas.
- Bankas telpu pārbūves projekts Glāzgovā. Pateicoties JESSICA līdzfinansējumam 9,6 milj. GBP apmērā Glāzgovas pilsētas centrā tika rekonstruētas pagājušā gadsimta 60–o gadu bankas telpas, kuras ilgu laiku stāvēja neapsaimniekotas. Kopējās projekta izmaksas sasniedza 50 milj. GBP. Renovācijas projekta rezultātā tika iegūtas vairāk nekā 13 000 m² A klases biroja telpu un 2 000 m² tirdzniecības platības, kas kopsummā ļaus nodrošināt ar darba vietām 1500 darbiniekus.

4.6.7. Velsa

Lai izvērtētu Velsas piemērotību JESSICA finanšu instrumenta izmantošanai un noteiktu tam piemērotāko organizatorisko struktūru, 2008. gadā konsorcijs *Eversheds* un *King Sturge Consultancy* EIB uzdevumā veica atbilstošu pētījumu. Pamatojoties uz 2008. gada septembrī saņemtajiem secinājumiem, JESSICA finanšu instrumenta vadībai Velsā tika nolemts neveidot LF, bet gan tā funkcijas uzticēt vienam PAF – Reģenerācijas investīciju fondam (angļu val. *The Regeneration Investment Fund*).

Viena PAF izveidei LF vietā par labu runāja tas, ka Velsas valdības iestādēm jau bija pietiekama pieredze un kapacitāte finanšu projektu vadībā, kas bija jau iegūta vadot JEREMIE un dažādus publiskās privātās partnerības projektus, kā arī apstākļi, ka vienkāršota fonda pārvaldes struktūra nodrošinātu ātrāku lēmumu pieņemšanu, kas, savukārt, ļautu realizēt projektus vēl 2007.–2013.gada plānošanas perioda laikā.

Reģenerāciju investīciju fonds tika izveidots 2009. gadā un tā finanšu kapitāls tika izveidots apvienojot ERAF līdzekļus (25 milj. GBP) un Velsas nacionālās asamblejas līdzfinansējumu (30 milj. GBP). Fonda vadības funkcijas, līdzīgi kā Skotijā, veic konsorcijs Amber Green, kuru, savukārt, uzrauga Velsas valdības pakļautībā esošā vadošā iestāde – Velsas Eiropas finansējuma birojs (angļu val. *Welsh European Funding Office*).

Lai arī sākotnēji JESSICA finanšu instrumenta ietvaros bija plānots pieejamos līdzekļus novirzīt Velsas konverģences reģioniem – reģioniem ar IKP līmeni zemāku nekā 75% no vidējā ES–25 IKP līmeņa, tomēr tika pausta cerība, ka finanšu līdzekļiem atgriezoties PAF, tie varēs tikt re–investēti arī pārējos Velsas reģionos.

Velsas Reģenerāciju investīciju fonds pamatā orientējās uz vidējiem vai lieliem projektiem, kā finanšu atbalsta instrumentu izmantojot valsts atbalsta kritērijiem atbilstošus aizdevumus. Galvenais projektu atbilstības kritērijs ir tajā iekļauto aktivitāšu atbilstība IIAP (angļu val. *Integrated Plan for Sustainable Urban Development*) prioritātēm – atjaunojamās enerģijas izmantošana, atkritumu apsaimniekošana, infrastruktūras attīstība u.c. Bez tam projektiem ir jāspēj pierādīt sava ekonomiskā dzīvotspēja, kā arī nepieciešamo investīciju apjomam ir jābūt robežās no 3 līdz 10 milj. GBP.

4.7. Vācija

Vācijā par JESSICA iniciatīvas pirmsākumu var tikt uzskatīts 2007. gads, kad vairākas Vācijas federālās zemes izteica vēlēšanos izmantot JESSICA finanšu instrumentu ERAF līdzekļu atkārtotai izmantošanai. Viņu vidū bija Brandenburga, Saksija, Berlīne, Hamburga, Ziemeļreina–Vestfālene, Zāra, Tīringene u.c. Lielākā daļa federālo zemju vadošo iestāžu nosliecās par labu risinājumam, kura ietvaros PAF tiktu veidots kā finansiāli nodalīts bloks reģionālās investīciju un attīstības bankas sastāvā. Šāda shēma ir sastopama praktiski visās ES dalībvalstīs, kurās notiek JESSICA finanšu instrumenta izmantošana. Praktiski, tas nozīmē LF izveidi, kurš tālāk projektu atlases tiesības, līdz ar kopējā finansējuma daļu, nodod PAF, kuri katrs atbild par savu šauro nozari un/vai ģeogrāfisko teritoriju.

Ņemot vērā to, ka no visām Vācijas federālajām zemēm, kurās ir ticis ieviests JESSICA instruments, tikai Brandenburgas federālajā zemē ieviešanas pieeja atšķīrās (LF netika dibināts), turpmākajā piemērā sniegsim šīs federālās zemes pieredzes aprakstu.

Brandenburgas federālā zeme (Brandenburga) atrodas Vācijas austrumu daļā, bijušās Vācijas demokrātiskās republikas teritorijā. Lai arī pašlaik Brandenburgā ir lielākais pētniecības institūtu skaits Vācijā, tā joprojām nav pilnībā atkopusies no padomju okupācijas mantojuma un nesēj sasniegt Rietumvācijas zemju sociālos un ekonomiskos izaugsmes rādītājus. Kopējais Brandenburgas iedzīvotāju skaits ir aptuveni 2,5 milj. un tādējādi ir salīdzināms ar Latvijas mērogiem. Lielākajā Brandenburgas pilsētā Potsdamā ir aptuveni 150 000 iedzīvotāju, savukārt pārējo pilsētu iedzīvotāju skaits ir zem 50 000.

Atšķirībā no pārējām Vācijas federālajām zemēm, Brandenburga pieņēma lēmumu PAF dibināt tieši un nepastarpināti, t.i. bez LF iepriekšējas izveides. Lēmums par Brandenburgas PAF izveidi tika pieņemts 2009. gada pavasarī, tajā ieguldot 15 milj. EUR ERAF līdzekļu un 5 milj. EUR federālās zemes sniegtā līdzfinansējuma.

PAF vadības funkcijas veic Brandenburgas investīciju banka (angļu val. *The Investitionsbank des Landes Brandenburg*), kas ir 100% valstij piederoša banka un kuras galvenās darbības jomas ir federālās zemes atbalsta programmu ieviešana ekonomikas, infrastruktūras, mājokļu fonda attīstības u.c. prioritārās jomās, izmantojot zemo procentu aizdevumus, garantijas, grantus un citus finanšu instrumentus.

JESSICA finanšu instrumenta ietvaros finansējums ir pieejams 15 Brandenburgas pašvaldībām ERAF DP 2007.–2013. gadam iekļauto uzdevumu izpildei. Galvenās DP minētās galvenās prioritātes ir ekonomikas, infrastruktūras un dzīvojamā fonda attīstība, kas tālāk tiek iedalītas tādos virzienos, kā:

- pilsētplānošanas trūkumu novēršana;
- pilsētas iekšējās satiksmes plūsmas uzlabošana;
- sociālās infrastruktūras adaptācija;
- izglītības infrastruktūras adaptācija;
- pilsētas vadība un mārketingis;
- „Urbānā kultūra”.

Pašvaldībām piešķirtā finansējuma procentu likme svārstās 1 – 1,5,% robežās, aizdevuma termiņš ir līdz 10 gadiem (pastāv arī iespēja pirmo divu gadu laikā saņemt t.s. „kredīta brīvdienas”) un tā apmērs var sasniegt pat 100% no projekta attiecināmajām izmaksām. Ņemot vērā to, ka ES struktūrfondu darbību reglamentējošie dokumenti nosaka striktus termiņus struktūrfondu līdzekļu izlietojumam, viena no būtiskākajām JESSICA finanšu instrumenta priekšrocībām ir spēja pārnest finanšu līdzekļus uz nākamajiem gadiem un finansēt ilgtermiņa projektus, kurus savādāk no ES struktūrfondu līdzekļiem nebūtu iespējams nofinansēt.

Galvenie projektu attīstītājiem piedāvājamie finanšu atbalsta līdzekļi ir aizdevumi ar samazinātām procentu likmēm, ieguldījumi pašu kapitālā, garantijas, kā arī **granti**. Lai JESSICA finanšu instrumenta ietvaros PAF varētu piedāvāt grantus, kas pēc būtības ir pretrunā ar JESSICA pamatideju – nodrošināt finanšu līdzekļu atgriešanos fondā, PAF tiek finansēts no vairākiem avotiem, tos strikti nodalot. Grantu programmas tiek finansētas no Brandenburgas federālās zemes budžeta, Vācijas valsts budžeta, kā arī no attiecīgo ES fondu (piem. ERAF) līdzekļiem, savukārt, zemo procentu aizdevumi ir pieejami no šādām bankām:

- Kreditanstalt für Wiederaufbau (KfW);
- Landwirtschaftliche Rentenbank (LR);

- EIB;
- Eiropas padomes attīstības bankas.

Attiecībā uz finanšu aprites mehānismu ir jāatzīmē tā divpakāpju raksturs. PAF, veicot atbalstāmo projektu atlasī, pirmajai kapitāla aprites kārtai izvēlas projektus ar viszemāko aizdevuma riska pakāpi (piem., 100% pašvaldību uzņēmumi u.c.), tādējādi nodrošinot maksimālu iespēju ieguldītajiem līdzekļiem atgriezties atpakaļ fondā. Pēc tam, kapitāla aprites otrajā kārtā, PAF jau no papildus iegūtajiem līdzekļiem finansē publiskās privātās partnerības vai komersantu projektus ar lielāku riska pakāpi, kā arī bez tradicionālajiem aizdevumiem, tas sāk sniegt garantijas un ieguldījumus kapitālā.

4.8. Secinājumi un galvenās identificētās problēmas⁸⁹

Analizējot dalībvalstu pieredzi JESSICA iniciatīvas izmantošanā, var secināt, ka problēmu un izaicinājumu klāsts ir ļoti plašs. Daļēji tas ir skaidrojams ar JESSICA iniciatīvas novatorisko raksturu ES fondu apguves pieejas ziņā. Tas, savukārt, izgaismo tādus problēmu lokus, kā profesionālu un šajā jomā pieredzējušu speciālistu trūkums⁹⁰, jauno finanšu instrumentu nepietiekama regulējuma ES līmenī izraisītais normatīvo aktu trūkums dalībvalstīs, valsts atbalsta jautājumu sarežģītais raksturs, trīspusējās komunikācijas sarežģītais raksturs starp dalībvalstīm, EK un Eiropas investīciju un attīstības banku. Atsevišķos gadījumos ir nācies arī saskarties ar politiskās gribas trūkumu birokrātisko problēmu risināšanā. To arī ir atzīmējis EIB vecākais ekonomists pilsētplānošanas un ekonomikas jautājumos Braiens Filds (*Brian Field*): „JESSICA nav spējusi piedāvāt to, kas ir nepieciešams dēļ birokrātijas, kura ir izrādījusies pārāk apgrūtināša.”⁹¹

Lietuvas gadījumā ir vērts atzīmēt situāciju, kad ekonomiskās krīzes iespaidā finanšu institūcijas (bankas) nespēja/nevēlējās piedalīties JESSICA projektu līdzfinansēšanā. Pretējā situācijā ekonomiskās situācijas stabilas augšupejas posmā nonāca Vācijas komercbankas nespējot piesaistīt klientus JESSICA programmai, jo finanšu tirgū jau tāpat bija pieejami kredītresursi ar ļoti zemām procentu likmēm. Izveidojot JESSICA finanšu instrumentu, EK neveica tā stingru

⁸⁹ Problēmu analīze un secinājumi ir veikti pamatojoties uz dalībvalstu JESSICA finansēto projektu analīzi, kā arī EK 2012. g. veikto dalībvalstu pieredzes apkopojumu Kohēzijas politikas finanšu instrumentu ieviešanā (*Expert evaluation network delivering policy analysis on the performance of Cohesion Policy 2007-2013*). Izdevumi ir pieejami: bookshop.europa.eu

⁹⁰ Lielbritānijā 2010. gadā tika nolemts likvidēt līdzšinējās pieredzējušās Reģionālās attīstības aģentūras un aizstāt tās ar Vietējo uzņēmumu partnerībām (angļu val. *Local Enterprise Partnerships*), kas radīja pamatotas bažas par to kapacitāti un spēju uzņemties JESSICA procesu vadību. Avots: Curtis, J. Why town halls must court Jessica, 23.08.2010. Pieejams: www.regen.net/news/1023637/Why-town-halls-court-Jessica

⁹¹ Wilding, M. „EU set to reduce barriers to accessing JESSICA fund” 07.12.2011. Pieejams: <http://www.regen.net/news/1108167/EU-set-reduce-barriers-accessing-JESSICA-fund>

reglamentāciju dalībvalstīm saistošu normatīvo aktus ceļā. EK deva tikai galvenās norādes, atstājot dalībvalstīm brīvas rokas JESSICA organizatoriskās struktūras izveides ziņā. Ņemot vērā daudzās alternatīvās iespējas, kādās var tikt ieviests JESSICA instruments, arī problēmu loki ar ko sastopas dalībvalstis ir ļoti dažādi.

Galvenie secinājumi.

- JESSICA ietvaros realizētie projekti ir ļoti atšķirīgi pēc investīciju apjoma un projektu veida (liela projektu dažādība – tirdzniecības centri, biznesa inkubatori, biroja telpas, pašvaldību tirgus laukumi, pazemes stāvvietas, pazemes eju atjaunošana, mājokļu siltināšana un citi). Ir novērojama tendence, ka visvairāk projektu tiek atbalstīts tieši degradēto pilsētvides teritoriju (post–industriālo un post–militāro objektu) atjaunošanas jomā, kam otrajā vietā seko energoefektivitātes pasākumu atbalsts.
- Projekti ir ļoti dažāda apjoma – sākot no 0,27 milj. EUR līdz pat 50 milj. EUR), tādējādi atšķiras arī pieprasītā finansējuma apjoms (vidēji no 0,2 miljoni līdz 8,6 miljoni eiro).
- Lai arī ir novērojama liela interese gan no privātā, gan publiskā sektora projektu iesniedzēju puses, PAF ļoti bieži saskaras ar problēmu, ka projekti nav pietiekoši labi izstrādāti. Tas norāda uz pieredzes trūkumu ekonomiski pamatotu projektu sagatavošanā, kā arī nepietiekošu tehniskās palīdzības struktūru darbību (PAF, LF).
- Ļoti bieži projekti ir tikuši noraidīti dēļ tā, ka tie nav pietiekami integrēti attīstības plānos - iztrūkst projektu sasaistes ar citiem projektiem, līdz ar ko tie ir pārāk individuāli un ar nelielu ietekmi uz pilsētu attīstību lielākā mērogā vai ilgākā termiņā.
- Nav atbilstošu pārbaūžu un instrumentu, kas ļautu pārlicinātos par investoru kredīspēju un plānoto/veikto darījumu caurspīdīgumu, līdz ar to nereti ar novēlošanos nākas konstatēt, ka projektos tiek veiktas aktivitātes, kuras JESSICA instrumenta ietvaros nav atbalstāmas.
- Bieži PAF ir spiesti konstatēt, ka dotā plānošanas perioda ietvaros, iespējams, nevarēs pagūt parakstīt visus plānotos investīciju līgumus. Tas netieši un atgriezeniski norāda uz smagnējo un ilgo projektu izvērtēšanas/apstiprināšanas procedūru, kā arī birokrātisko slogu, kas rodas LF (EIB), PAF un vadošo iestāžu komunikācijas rezultātā.
- Lai arī ir liela interese atsevišķi gan no publiskā, gan privātā sektora investoriem, nākas atzīmēt, ka ir visai mazs skaits publiskā–privātā partnerībā plānotu projektu. Tas norāda uz starpsektorālas komunikācijas problēmām, kā arī uz pieredzes trūkumu šādu projektu sagatavošanā un ekonomiskajā izvērtēšanā.

- Valsts atbalsta nosacījumu dēļ ir apgrūtināta iespēja līdzfinansēt projektus ar ieguldījumu pašu kapitālā, kas ir saistīts ar sarežģīto un laikietilpīgo EK notifikācijas procedūru.

5. RĪGAS PILSĒTAS ATTĪSTĪBAS PRIORITĀŠU UN PPP PIEREDZES ANALĪZE

Rīgas pilsētas attīstības prioritāšu analīze ir veikta saistībā ar attīstības plānošanas dokumentos paredzētajiem rīcības virzieniem un aktivitātēm un ES Struktūrfondu finansējuma saņemšanas nosacījumiem.

Šajā ziņojuma nodaļā ir veikta Rīgas pilsētas, Rīgas plānošanas reģiona un nacionāla līmeņa plānošanas dokumentu analīze attiecībā uz tajos paredzētajiem rīcības virzieniem un aktivitātēm, galvenokārt, izvērtējot pilsētvides attīstības lomu šajos dokumentos. Atsevišķi ir veikts ES Struktūrfondu plānošanas perioda 2014.–2020. gadam tiesiskā ietvara izvērtējums, lai noteiktu pilsētvides attīstības projektu atbilstību šajos dokumentos paredzētajiem atbalsta virzieniem. Jāatzīmē, ka vairāki dokumenti ziņojuma tapšanas laikā atrodas projektu stadijā, tomēr, ņemot vērā nepieciešamību strādāt ar dokumentiem, kas attieksies uz nākamo plānošanas periodu no 2014.–2020. gadam, ir veikta šo dokumentu projektu analīze.

5.1. Rīgas pilsētas attīstības prioritātes pilsētas plānošanas dokumentos

Š.g. 23. oktobrī publiskai apspriešanai tika nodoti Rīgas pilsētas teritorijas attīstības plānošanas dokumenti, tajā skaitā Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projekti⁹². Lai arī uz pētījuma veikšanas brīdi abi minētie dokumenti atrodas publiskajā apspriešanā, kas ilgs līdz 5. decembrim, pētījumā tiek veikta to padziļināta analīze attiecībā uz Rīgas pilsētas attīstības prioritāšu atbilstību galvenajiem nacionāla līmeņa plānošanas dokumentiem.

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam projektā būtiska loma tiek piešķirta pilsētvides attīstībai kā vienam no trim pilsētas „balstiem”, kas:

- ilgtspējīgā attīstībā nodrošina līdzsvaru starp ekonomiskajiem, sociālajiem un vides aspektiem;
- izvirza mērķi nodrošināt ērtu, drošu un iedzīvotājiem patīkamu pilsētvidi.

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija attiecībā uz pilsētvides attīstību 2030. gadā iezīmē šādas izmaiņas, kas attiecas uz JESSICA galvenajiem prioritārajiem virzieniem:

- urbanizēto un degradēto teritoriju attīstība;
- padomju laika daudzdzīvokļu namu kvartālu revitalizācija;

⁹² Rīgas domes 22.10.2013. lēmums Nr. 302

- transporta infrastruktūras attīstība (stāvparku (angļu val. *park 'n' ride*) pie pilsētas robežām attīstīšana, pasažieru dzelzceļa integrēšana transporta tīklā, jauna Daugavas šķērsojuma izveide).

Stratēģija nosaka **19 rīcības virzienus**, tajā skaitā 4 no tiem ir atbilstoši JESSICA finanšu instrumentā noteiktajiem prioritārajiem virzieniem:

- ērta sasniedzamība;
- līdzsvarota satiksmes infrastruktūra un organizācija;
- infrastruktūras un komunālo pakalpojumu uzlabošana;
- pilsētas specifisko teritoriju jautājumu risināšana.

No minētajiem, kā pilsētas attīstības prioritārais rīcības virziens, ir uzsvērtā līdzsvarota satiksmes organizācija. Savukārt, attiecībā uz pilsētas specifisko teritoriju jautājumu risināšanu, **prioritāte ir reģenerācija**, nevis esošo mikrorajonu intensificēšanai. Būtiski atzīmēt, ka Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģija uzsver kompakta pilsētas attīstības modeli, kurā pilsētas prioritārās attīstības teritorijas ir koncentrētas ap pilsētas kodolu, kā arī plānots attīstīt atsevišķas specifiskas teritorijas perifērijā, kuras būs vērstas uz rekreācijas un ražošanas attīstību.

Prioritārās attīstības teritorijas ir:

- Rīgas centrs (degradēto ēku skaita samazināšana, izmaiņas satiksmes organizācijā, radošo kvartālu attīstība);
- Zinātnes un inovāciju centrs (pašvaldības administratīvā centra kompleksa, Torņakalna multimodālais transporta mezgla un mūsdienīgas pilsētvides attīstība Klīversalā un Ķīpsalas dienvidu daļā);
- Skanste (biznesa rajona izveide);
- Maskavas forštate (degradēto teritoriju revitalizācija, akcentējot dzīvojamās vides attīstību);
- Granīta iela (ražošanas teritorijas attīstība);
- Mežaparks plus (atpūtas un rekreācijas teritorija).

Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā paustā nostāja, ka pirms attīstīt jaunas, neapbūvētas teritorijas, priekšroka jādod degradēto un citu jau urbanizēto **teritoriju revitalizācijai un**

attīstīšanai, ir saskaņā ar reģionālās attīstības uz vietu balstītu pieeju (angļu val. *place-based approach*), kas uzsver esošo teritoriālo resursu potenciāla attīstīšanu un pilnvērtīgu izmantošanu.⁹³

Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projekts attiecībā uz ērtas, drošas un iedzīvotājiem patīkamas pilsētvides attīstību, kas ir Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam viens no četriem pilsētas ilgtermiņa attīstības mērķiem, iezīmē vairākus rīcības virzienus, kuriem ir būtiska ietekme uz pilsētvides attīstību. Kopā Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā ir izvirzīti 19 rīcības virzieni (RV), no kuriem 6 iezīmē lielāku ietekmi uz pilsētvides attīstības mērķa sasniegšanu:

- RV3 Atpazīstama un iesaistoša kultūrvide;
- RV5 Daudzveidīgas sporta iespējas;
- RV11 Līdzsvarota satiksmes infrastruktūra un organizācija;
- RV12 Infrastruktūras un komunālo pakalpojumu uzlabošana;
- RV13 Plaša energoefektivitātes īstenošana;
- RV15 Laba vides kvalitāte.

No šajā pētījumā ietvertajiem pilotprojektiem: Rīgas Centrāltirgus, Torņakalna un Andrejsalas teritoriju attīstība, divi ir daļēji iezīmēti arī Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā.

⁹³ Intervija ar T.Wobben, 09.10.2013.

Pilotprojektu atbilstība Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam kontekstā

Pilot-projekts	Atbilstība Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētajiem rīcības virzieniem	Atbilstība Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētajiem uzdevumiem	Atbilstība Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētajiem pasākumiem	Atbilstība Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētajiem rezultātiem	Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētie finansu resursi un avoti	Rīgas attīstības programmas 2014.–2020. gadam projektā paredzētie investīciju projekti
Rīgas Centrāl-tirgus attīstība	RV9 Kvalitatīva dzīvesvide un pieejams mājoklis	U9.8. Veicināt publiskās ārtelpas revitalizācijas pasākumus	n/a	Sakārtots Rīgas Centrāl-tirgus un Starptautiskās autoostas kvartāls un tā pieejamība	Pašvaldības budžets, ES finansējums	Rīgas Centrāl-tirgus priekšizpēte, t.sk. tehniskā projekta izstrāde (RV 3). <i>Paredzamais rezultāts: Veikta objekta teritorijas būvekspertīze, objekta tehniski ekonomiskais pamatojums (TEP), finanšu un ekonomiskais aprēķins (FEA) un tehniskā projekta izstrāde. Sagatavots pieteikums ES līdzfinansējuma saņemšanai (2. etapa realizācijai)</i> Rīgas Centrāl-tirgus attīstība (būvdarbi) (RV3) <i>Paredzamais rezultāts: Rekonstruēta tirgus ārējā telpa (t.sk. inženierkomunikācijas) un tirgus paviljoni (gaļas, piena, gastronomijas, sakņu un zivju paviljons). Labiekārtota pazemes teritorija (pazemes pilsētiņas). Veikta apbūve starp zivju un sakņu paviljonu. Rekonstruēti un labiekārtoti rūpniecības preču tirgus.</i>
Torņakalns	RV16 Labvēlīga uzņēmējdarbības vide un augsta ekonomiskā aktivitāte	U16.6. Veidot un attīstīt infrastruktūru uzņēmējdarbības uzsākšanai un nozīmīgu privāto investīciju piesaistei	16.6.7. Torņakalna apkāmes centralizētas inženier–infrastruktūras un augstvērtīgas publiskās telpas attīstība	Torņakalna attīstības teritorija ir aprīkota ar atbilstošu inženier–infrastruktūru un labiekārtotu zaļo zonu	Pašvaldības budžets, ES finansējums	Rīgas pilsētas degradētās teritorijas Torņakalnā Revitalizācija (RV14 U14.1) <i>Paredzamais rezultāts: Izbūvēti: ūdensapgādes tīkli ar dažādiem diametriem, sadzīves kanalizācijas tīkli ar dažādiem diametriem, lietusūdens kanalizācijas tīkli, siltumapgādes tīkli, I tipa iela, II tipa iela</i>
Andrejsala	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	Piezīme: Rīgas attīstības programmā 2014.–2020. gadam Andrejsala ir minēta kā viena no pilsētas degradētajām teritorijām, bet nav paredzēti konkrēti rīcības virzieni

5.2. Pilsētvides attīstības vieta Rīgas plānošanas reģiona plānošanas dokumentos

Izvērtējumā, attiecībā uz pilsētvides attīstības prioritāti, tika analizēti galvenie Rīgas plānošanas reģiona plānošanas dokumenti:

- Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģija 2000.–2020. gadam (aktualizēta 2008. gadā);
- Rīgas plānošanas reģiona attīstības programma 2014.–2020. gadam (uz ziņojuma sagatavošanas brīdi publiski nav pieejama).

Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2000.–2020. gadam ir izvirzītas šādas **darbības prioritātes:**

- uz zināšanām balstītas ekonomikas attīstības veicināšana;
- „sasniedzamības” infrastruktūras attīstība;
- ilgtspējīgas **un līdzsvarotas telpiskās struktūras attīstība.**

Pilsētvides attīstība Rīgas plānošanas reģiona attīstības stratēģijā 2000.–2020. gadam nav atsevišķi minēta, bet potenciāli ir saistīta ar šādiem Rīgas plānošanas reģiona **attīstības mērķiem:**

- Attīstību rosinošas reģiona satiksmes, komunikāciju, informācijas, enerģijas un vides infrastruktūra (tas ietver: aktīvas informācijas telpas veidošanu reģionā, balstoties uz zināšanu ieguves un informācijas tehnoloģiju pieejamību; enerģijas taupīšanu, efektīva energoresursu izmantošanu, atjaunojamo un jaunu enerģijas avotu attīstības veicināšanu; vides infrastruktūras sakārtošanu un attīstību);
- Droša, ērta un videi draudzīga reģiona starptautiskā un vietējā sasniedzamība (tas ietver: starpsektoru transporta attīstības politikas izveidi un darbības koordināciju reģiona līmenī; reģiona konkurētspējas paaugstināšanu Eiropas transporta pakalpojumu tirgū; ātru un ērtu reģiona starptautiskā sasniedzamību, atbalstot visus transporta veidus; ātru un ērtu reģiona vietējā sasniedzamību reģiona teritorijā, balstoties uz vienotu un efektīvu sabiedriskā transporta sistēmu; videi draudzīga transporta attīstību);
- Augstas kvalitātes veselīga dzīves vide (tas ietver: daudzcentru apdzīvojuma sistēmas attīstību, vērtīgu pilsētu un lauku kultūrainavu un dabas resursu attīstīšanu, saglabāšanu un aizsardzību, pievilcīgas dzīves vides un mājokļu attīstību, vērtīgo dabas teritoriju saglabāšanu un aizsardzību).

5.3. Pilsētvides attīstība nacionālā līmeņa plānošanas dokumentos

Lai tālākā ziņojumā padziļināti analizētu Rīgas pilsētas attīstības prioritātes saistībā ar galvenajiem Latvijas plānošanas dokumentiem, ir veikta galveno Latvijas plānošanas dokumentu, tajā skaitā Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam (Latvija 2030) un Nacionālā attīstības plāna 2014.–2020. gadam (NAP), analīze.

Viena no galvenajām NAP prioritātēm ir izaugsmi atbalstošas teritorijas, tādējādi paredzot tālākas rīcības saistībā ar nepieciešamo priekšnoteikumu radīšanu ekonomiskajai attīstībai Latvijas pilsētās un novados. NAP šī mērķa sasniegšanai paredz vajadzību pēc gudras un efektīvas pieejamo resursu apsaimniekošanas, kā arī teritoriālās attīstības iespēju izmantošanu un apdraudējumu mazināšanu.

NAP paredz, ka Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Baltijas jūras reģiona centrā. Minētās prioritātes iezīmējas arī Latvijas ES struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda DP projektos.

Pilsētvides attīstību NAP pielīdzina integrētai teritoriālai pieejai un uzsver, ka nepieciešams attīstīt savstarpēji pakārtotus un dažādos līmeņos saistītus attīstības centrus, kuriem tiek sniegts atbalsts uzņēmējdarbības, transporta, publisko pakalpojumu sniegšanas un tūrisma infrastruktūras pilnveidošanai.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam iezīmē Rīgas lomu, minot, ka Rīga būs nozīmīgs kultūras, tūrisma un biznesa centrs Eiropā. Savukārt, attiecībā uz pilsētas teritoriju sabalansēta attīstību, iezīmē arī nepieciešamību atjaunojot pilsētas degradētās teritorijas.

Gan NAP, gan citi plānošanas dokumenti, kā piemēram, stratēģija “Latvija 2030”, paredz policentrisku attīstības modeli, kas ir būtisks aspekts attiecībā uz tālākos izvērtējuma posmos veicamo analīzi par PAF veidošanu kā JESSICA ieviešanas institucionālā ietvara būtisku elementu.

5.4. Pilsētvides attīstība ES struktūrfondu 2014. – 2020. gada plānošanas perioda dokumentu projektos Latvijā

ES struktūrfondu DP „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versijā⁹⁴ ir ietverti astoņi prioritārie virzieni un katram no tiem izvēlētas ieguldījumu prioritātes. Sākotnējos DP projektos „Pilsētvides attīstība” bija izvirzīta kā atsevišķs prioritārais virziens, kura ietvaros bija paredzēts

⁹⁴ ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versija (datēta ar 04.12.2013)

„sniegt atbalstu nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centru pašvaldību izaugsmei nozīmīgu projektu īstenošanai saskaņā ar pašvaldības integrētajā attīstības programmā noteiktajām prioritātēm, galvenokārt atbalstu virzot industriālo zonu un citu uzņēmējdarbības attīstībai nozīmīgu teritoriju infrastruktūras attīstībai, mobilitātes sekmēšanai un funkcionālo saišu nodrošināšanai ar apkārtējām teritorijām.”⁹⁵

Savukārt, DP 4. versijā **pilsētvides attīstība vairs nav izdalīta kā atsevišķs prioritārais virziens** un pilsētvides attīstības jautājumi ir ietverti vienā DP minētajā prioritārajā virzienā⁹⁶:

- Prioritārais virziens „Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte”

Tematiskais mērķis: Saglabāt un aizsargāt vidi un uzlabot resursu izmantošanas efektivitāti
Ieguldījumu prioritāte – Rīkoties, lai uzlabotu pilsētvidi, atdzīvinātu pilsētas, atjaunotu un atīrītu pamestas rūpnieciskās teritorijas (tai skaitā pārveidei paredzētās zonas), samazinātu gaisa piesārņojumu un veicinātu trokšņa mazināšanas pasākumus

DP ir minēts, ka „lai uzlabotu pilsētvidi, atdzīvinātu pilsētu, atjaunotu un atīrītu pamestas rūpnieciskās teritorijas (tai skaitā pārveidei paredzētās zonas), ir nepieciešams revitalizēt Rīgas degradētās teritorijas, kā arī sekmēt integrētu plānošanu pilsētas un tai pieguļošo teritoriju attīstībai.”

DP 4. versijā attiecībā uz mērķteritorijām tiek plānotas investīcijas nacionālas un reģionālas nozīmes attīstības centros un Latgales reģionā. Savukārt, attiecībā uz atbalsta jomām tiek minēts, ka Kohēzijas politikas resursus var izmantot kā ieguldījumu kultūrā, izmantojot to kā instrumentu vietējai un reģionālajai attīstībai, pilsētvides reģenerācijai, lauku attīstībai un nodarbinātībai. DP prioritārajā virzienā „Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte” pamatā tiek plānots atbalstīt tādas stratēģiskus pasākumus, kas iekļautu kultūras objektus plašākā politiskajā ietvarā attiecībā uz uzņēmējdarbību, inovācijām, kultūru un reģionālo attīstību. Tādējādi DP akcentē ieguldījumu nepieciešamību tieši kultūras, darījumu tūrisma un sporta infrastruktūras attīstībā.

Minētās ieguldījumu prioritātes ietvaros Rīgas pilsēta varēs saņemt finansējumu Rīgas degradēto teritoriju atjaunošanai, nacionālas nozīmes kultūras, darījumu tūrisma un sporta objektu rekonstrukcijai un jaunu objektu izbūvei.

Rīgas pilsēta kā mērķteritorija ir iezīmēta arī prioritārajā virzienā „Ilgspējīga transporta sistēma”, kas paredz multimodālas Eiropas vienotas transporta telpas izveidi, kā arī uzlabotu

⁹⁵ ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 2. versija (datēta ar 25.07.2013). Pieejama www.esfondi.lv

⁹⁶ ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versija (datēta ar 04.12.2013).

reģionālo mobilitāti ar sekundāro un terciāro transporta mezglu pievienošanu TEN-T infrastruktūrai. Šis prioritārais virziens akcentē integrētas transporta sistēmas izveidošanu un uzsver atbilstību Rīgas un Pierīgas mobilitātes plānam un Rīgas pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģijai līdz 2030. gadam.

DP projekts iezīmē arī citus nepieciešamo ieguldījumu virzienus, piemēram, atjaunojamo energoresursu izmantošanu ēkās un centralizētajā siltumapgādē, piesārņoto un degradēto teritoriju revitalizāciju un pielāgošanu saimnieciskai darbībai, sociālo pakalpojumu veicināšanu, kā arī vispārējās izglītības iestāžu attīstību nacionālās un reģionālās nozīmes centriem un Latgales teritorijā.

Jāņem vērā, ka DP projekta 4. versijā nav iezīmēti konkrēti jauni finanšu vadības instrumenti, bet tikai attiecībā uz prioritāro virzienu „Uzlabot mazo un vidējo uzņēmumu konkurētspēju” ietvaros ir minēts, ka „izstrādājot jaunus finanšu instrumentus tiks izvērtētas iespējas piesaistīt arī EIB finansējumu, kā arī iesaistīt starptautiskās finanšu institūcijas Attīstības institūcijas izveidē. Tāpat tiks izvērtēta nepieciešamība piesaistīt starptautiski atzītus ekspertus”.⁹⁷ Savukārt, attiecībā uz pilsētvides attīstību DP projekts neparedz jaunu finanšu vadības instrumentu izmantošanu.

5.5. Privātās – publiskās partnerības līdzšinējā pieredze un attīstības potenciāls

Privātās un publiskās partnerības (PPP) kā alternatīvas tradicionālajam iepirkumam padziļināta izpēte tika sākta 2004.gadā. Laika posmā no 2004. līdz 2009.gadam atbildīgā valsts pārvaldes iestāde par PPP īstenošanu Latvijā bija Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esoša valsts aģentūra). 2005.gadā Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra pasūtīja 5 pilotprojektu izstrādi. Šiem projektiem tika veikti finanšu aprēķini, kā arī identificētas iespējamās problēmas PPP projektu īstenošanā. No 5 pilotprojektiem tika īstenots tikai viens pilotprojekts: Ogres mākslas skolas renovācija un apsaimniekošana. Viens no pārējo pilotprojektu neīstenošanas iemesliem bija nepilnības PPP tiesiskajā regulējumā.

2009.gadā tika pabeigts vairākus gadus ilgušais darbs pie PPP tiesiskā ietvara izstrādes. 2009.gada 9.jūlijā tika pieņemts Privātās un publiskās partnerības likums, bet līdz 2009.gada beigām vairāki saistītie normatīvie akti.

⁹⁷ ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versija (datēta ar 04.12.2013).

Ņemot vērā PPP projektu izstrādes specifiku un Latvijas ierobežoto pieredzi šajā jomā, Latvijas valdība pieņēma lēmumu izmantot Norvēģijas finanšu instrumenta piedāvāto tehnisko palīdzību PPP attīstībai Latvijā. Atbilstoši 2008.gada 26.maija Ministru kabineta noteikumiem Nr.364 „Norvēģijas valdības divpusējā finanšu instrumenta prioritātes „Reģionālā politika un ekonomisko aktivitāšu attīstība” programmas „Valsts un privātās partnerības attīstības veicināšana Latvijā” apakšprojektu atklāta konkursa nolikums” Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansējuma tika piešķirts 13 projektiem. Laika posmā līdz 2011.gada 31.martam 12 projektiem tika izstrādāti finanšu un ekonomiskie pamatojumi, bet vienam projektam iepirkuma dokumentācija.

No iepriekš minētajiem 12 pilotprojektiem divi finanšu un ekonomiskie pamatojumi tika izstrādāti Rīgas pilsētas sociālās infrastruktūras objektiem:

- Pirmsskolas izglītības iestādes Rīgā, Maskavas ielā 256, renovācija, apsaimniekošana un bērnudārza pakalpojumu nodrošināšana;
- Sociālās aprūpes centru „Stella Maris” un „Mežciems” rekonstrukcija un apsaimniekošana Rīgā.

Pašlaik nav īstenots neviens no iepriekš minētajiem 13 projektiem. Saskaņā ar Centrālās finanšu un līgumu aģentūras (PPP uzraudzības institūcijas Latvijā) apkopoto informāciju uz 2011.gada 22.martu Latvijā tika noslēgti 69 PPP līgumi. Pēc šī datuma Latvijā jauni PPP līgumi nav noslēgti.

No minētajiem 69 līgumiem 66 līgumi ir koncesijas līgumi, 2 līgumi ir institucionālās partnerības līgumi, un 1 līgums ir partnerības līgums. Visi minētie PPP līgumi ir noslēgti pirms jaunā Privātās un publiskās partnerības likuma stāšanās spēkā 2009.gadā. Noslēgtie PPP līgumi ir galvenokārt autotransporta pārvadājumu, atkritumu apsaimniekošanas un siltumapgādes jomā.

No iepriekš minētajiem līgumiem jāizceļ vienīgais partnerības līgums, kas uzskatāms par jaunā PPP likuma pilotprojektu (paralēli notika finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšana, iepirkuma organizēšana un vienlaicīgi PPP likuma izstrāde). 2009.gada 25.jūnijā 4 Latvijas pašvaldības –Ķekavas novada dome, Tukuma novada dome, Ogres novada dome un Mārupes novada dome noslēdza publisko būvdarbu un pakalpojumu līgumu ar pilnsabiedrību „ACANA” par četru pirmsskolas izglītības iestāžu būvniecību un apsaimniekošanu.

Saskaņā ar Centrālās finanšu un līgumu aģentūras apkopoto informāciju uz 2013.gada 3.aprīļa Publiskās un privātās partnerības konsultatīvās padomes sēdi dažādās izstrādes stadijās ir 25 iespējamie PPP projekti. No šiem projektiem viens papildu projekts ir plānots Rīgas pilsētā. SIA „Rīgas nami” 2010.gadā plānoja īstenot autostāvvietas zem Latvijas Nacionālās operas

piebūves otrās kārtas būvniecību, apsaimniekošanu un pakalpojumu sniegšanu. 2010.gada 10.maijā SIA „Rīgas nami” pieņēma lēmumu par atkārtotu finanšu un ekonomisko aprēķinu veikšanu. Pašlaik projekta īstenošana ir apturēta.

PPP projektu galvenie virzītāji ir publisko tiesību subjekti, jo tikai publiskie partneri jeb valsts pārvaldes (padotības, pakļautības) iestādes un valsts komercsabiedrības normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā drīkst ierosināt PPP projektu īstenošanu.

No iepriekš minētā secinām, ka jaunu PPP projektu īstenošana Latvijā faktiski nenotiek. Tam ir vairāki iemesli.

Ekonomiskās krīzes rezultātā Latvijas valdība bija spiesta lūgt aizņēmumu Starptautiskajam Valūtas fondam un citām starptautiskajām institūcijām. 2008.gada 23.decembrī Starptautiskais Valūtas fonds piešķīra Latvijai aizdevumu. Aizdevuma programmas ietvaros Latvijai bija jāīsteno vairāki pasākumi, tai skaitā jāsamazina valsts budžeta deficīts. Plānotie PPP projekti galvenokārt ir partnerības līgumi, kas paredz valsts (pašvaldību) budžeta ilgtermiņa saistības. Šīs saistības veido valsts kopējo parādu, līdz ar to, vienošanās ar Starptautisko Valūtas fondu paredzēja ierobežojumus īstenot šādus PPP projektus (ierobežojums neattiecas uz koncesijas projektiem ar nosacījumu, ja tie neietekmē valsts parādu). 2011.gada 21.decembrī Starptautiskais Valūtas fonds apstiprināja aizdevuma programmas slēgšanu. No 2012.gada PPP projektu īstenošanai Latvijā vairs nav piemērots aizliegums.

Jāņem vērā, ka JESSICA finanšu instruments atbalsta projektus ar komercializācijas potenciālu, t.i., koncesijas līgumu būtībai atbilstošus projektus.

Otrs iemesls ir salīdzinoši ilgais laika periods un ievērojamie finanšu resursi PPP dokumentācijas sagatavošanai. Tas ietver finanšu un ekonomisko aprēķinu sagatavošanu un apstiprināšanu Latvijas Republikas normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā, kā arī PPP iepirkuma procedūras organizēšanu. Viena PPP projekta izstrādes, apstiprināšanas un uzsākšanas cikls līdz iepirkuma līguma parakstīšanai var aizņemt līdz 2–3 gadiem.

No iepriekš minētā secinām, ka PPP īstenošanas potenciāls Latvijā pagaidām ir ierobežots. Par to liecina fakts, ka laika posmā no 2009.gada līdz 2013.gadam ir faktiski noslēgts tikai viens iepirkuma līgums, kas pēc būtības atbilst jaunā PPP likuma prasībām (runa ir par iepriekš minēto 4 pirmsskolas izglītības iestāžu projektu). Ņemot vērā salīdzinoši nelielo PPP projektu skaitu, publiskā un privātā sektora kapacitāte šādu projektu īstenošanā ir ierobežota gan valsts, gan arī pašvaldību līmenī.

6. JESSICA PIEMĒROTĪBAS IZVĒRTĒJUMS PILOTPROJEKTU ĪSTENOŠANAI

6.1. JESSICA iniciatīvas finansējuma saņēmēju veidi un projektu atbilstības kritēriji

6.1.1. Iespējamie finansējuma gala saņēmēji

Saskaņā ar Vispārējās regulas 44 panta pirmās daļas (b) apakšpunktu PAF veic ieguldījumus privātajā–publiskajā partnerībā un citos privāti vai publiski vadītos projektos, kuri iekļauti IIAP. Atbilstoši Vispārējās regulas regulējumam par iespējamajiem gala finansējuma saņēmējiem tiek apskatīti **divi iespējamie institucionālie modeļi – PPP un tradicionālais modelis.**

6.1.1.1. Publiskā – privātā partnerībā īstenots projekts

Atbilstoši Publiskās un privātās partnerības likuma⁹⁸ 1. panta nosacījumiem, pašvaldība un privātais partneris var veidot līgumisku partnerību, slēdzot un izpildot partnerības iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu, vai institucionālo partnerību, izveidojot kopsabiedrību, ar kuru kā ar privāto partneri privātais partneris slēdz iepirkuma līgumu vai koncesijas līgumu.

Infrastruktūras projektu gadījumā PPP un tradicionālā iepirkuma gadījumā projekta dalībniekiem ir jānodrošina četri pamatprocesi, t.i., finansēšana, projektēšana, būvniecība un saimnieciskā darbība.

Tādējādi JESSICA pilsētvides projekta finansējuma gala saņēmējs PPP var būt:

- *Jaundibināts komersants*, kur pašvaldība vai pašvaldības uzņēmums iegulda kapitālā zemi, ēkas, pamatlīdzekļus, savukārt privātais partneris(-i) iegulda naudas līdzekļus, lai jaundibinātais uzņēmums varētu pretendēt uz grantu finansējumu no DP, kā arī JESSICA aizdevumu/ieguldījumu kapitālā un bankas aizdevumu;
- *Privātais partneris*, kuram noslēgts koncesijas līgums ar pašvaldību vai partnerības iepirkuma līgums.

Tomēr jāatzīmē, ka nedz Latvijā, nedz ārvalstīs institucionālā partnerība nav plaši izplatīta, jo publiskā partnera lēmumu pieņemšanas kārtība traucē uzņēmumu konkurētspējai. Praksē tas nozīmē, ka publiskā partnera kā akcionāra vai dalībnieka lēmumi netiek pieņemti pietiekami ātri un atbilstoši situācijai, daudzos gadījumos šie lēmumi nav tieši virzīti uz uzņēmuma vērtības palielināšanos.

⁹⁸ Publiskās un privātās partnerības likums. „Latvijas Vēstnesis”, 107 (4093), 09.07.2009.

Priekšrocības (koncesijas gadījumā):

- piesaistot kā privātos partnerus būvniekus un apsaimniekotājus, būvniecības un pieprasījuma riski tiek nodoti privātajam partnerim;
- koncesijas gadījumā paredzams, ka tiks nodrošināta augsta projektēšanas kvalitāte un būvniecībā netiks samazinātas izmaksas⁹⁹;
- koncesijas līgumi paredz pieejamības un izpildes standartus, kuriem ir tieša ietekme uz maksājumu apjomu;
- optimālas visas dzīves izmaksas, kas ietver gan būvniecību, gan uzturēšanu visā partnerības darbības laikā.

Priekšrocības (partnerības līgumi):

- iespēja īstenot projektus, kuru komponentes vai izmaksas nav attiecināmas Eiropas Fondu DP;
- iespējams papildus finansējums no privātā partnera (privātais partneris veic projektēšanas, būvniecības, finansēšanas un darbības nodrošināšanas funkcijas (DBFO));
- elastība pašvaldībai darbības nodrošināšanā, kas iekļauj arī ar to saistītos riskus.

Trūkumi:

- augstākas finansēšanas izmaksas, jo gala finansējuma saņēmējam ir zemāks kredītreitings kā pašvaldībai;
- augstas nodrošinājuma prasības privātajam partnerim;
- *pari passu* principa piemērošana, kurš nosaka līdzvērtīgu vai bez priekšrocībām noteikumu piemērošanu privātajam partnerim un publiskajam partnerim, piemēram proporcionālā nodrošinājuma piedāvājumā vai zaudējumu atmaksā.

6.1.1.2. Tradicionālais modelis – pašvaldības īstenots projekts

Tradicionālā iepirkuma gadījumā pašvaldība vai pašvaldības uzņēmums pretendē uz grantu finansējumu no DP, JESSICA aizdevumu/ieguldījumu kapitālā un bankas aizdevumu. Tradicionālā iepirkuma gadījumā pašvaldība vistīcāmāk veic projektēšanas, būvniecības iepirkumus, kā arī slēdz līgumus par infrastruktūras uzturēšanu un saimnieciskās darbības daļēju vai pilnīgu nodrošināšanu.

⁹⁹ Combining EU Grant Funding with PPP for Infrastructure: Guidelines for the use of DBO to procure Infrastructure projects using EU Structural Funds. 2010.

Priekšrocības:

- iespēja PAF līmenī atgrieztos līdzekļus izmantot bez DP ierobežojumiem;
- zemākas finansēšanas izmaksas;
- atvieglota aizdevumu noformēšana (nodrošinājums, u.c.).

Trūkumi:

- palielinās pašvaldības ilgtermiņa saistību apjoms;
- ilgāks īstenošanas laiks, publisko iepirkumu procedūru dēļ -

lai gan PPP iepirkuma procedūra arī ir sarežģīta, piem. atzinumu saņemšana no Centrālās finanšu un līgumu aģentūras (CFLA) un Finanšu ministrijas, tradicionālā iepirkuma gadījumā tiek realizēti vairāki savstarpēji saistīti iepirkumi (piem. TEP izstrāde, skiču projekta izstrāde, tehniskā projekta izstrāde, būvniecība, iekārtu iepirkumi) un katra iepirkuma procedūra vēl var tikt pagarināta pārsūdzību dēļ visos iepirkumu procedūras posmos.

- zemāka pakalpojumu efektivitāte;
- nav apzināti visa dzīvescikla riski un uzturēšanas izmaksas.

6.1.2. Projektu atbilstības kritēriji

Viens no JESSICA piemērotības pamatjautājumiem attiecas uz JESSICA ieviešanas pamatprincipiem attiecībā uz tās elastīgumu, pirmkārt, pilsētvides projektu, kas tiktu finansēti no PAF, izvēlē; otrkārt, investīciju formas izvēlē (aizdevums, garantija, kapitāla ieguldījums).

Lai izvērtētu JESSICA piemērotību pilotprojektu īstenošanai, vispirms ir jānosaka tie kritēriji un iezīmes, kuriem ir jāizpildās un kuri kalpo par pamatu projektu atbilstības izvērtējumam. Vienu no pamatkritērijiem nosaka JESSICA mērķis sekmēt to projektu atbalstu, kas atbilst ilgtspējīgas attīstības stratēģijai un kuru ieviešanai nepieciešama integrēta pieeja – tādam projektam, kuru plānots finansēt izmantojot JESSICA finanšu instrumentu, ir jābūt paredzētam IIAP.

IIAP pēc būtības jau ir vērsta uz sociālekonomisko un vides rādītāju uzlabošanās pilsētā vai kādā tās daļā. Attiecīgi tas nozīmē to, ka projektam, lai to varētu finansēt JESSICA ietvaros, ir jāietver tādas aktivitātes, kas ir savstarpēji saistītas un ir mērķtiecīgi vērstas uz sociālekonomisko un vides situācijas uzlabošanu. Ilgtspējīgas pilsētvides attīstības kontekstā vides rādītāju uzlabošanās attiecas arī uz infrastruktūras attīstību, mobilitātes un sasniedzamības uzlabošanu. ES līmenī nepastāv prasības attiecībā uz IIAP, attiecīgi šis jautājums ir katras valsts

kompetences jautājums, par kuru atbildība var nest gan Vadošā iestāde vai cita nozīmēta valsts pārvaldes struktūra.

IIAP būtiska iezīme, kas ir jāattiecinā arī uz katru individuālu projektu, ir sinerģija ar citiem projektiem un citu projektu aktivitātēm. Katram projektam tā plānošanas, ieviešanas un izvērtēšanas posmā ir jāsaturs savstarpēji saistītas aktivitātes, kā arī **jāparāda sinerģija vai/un papildinātība ar citiem projektiem un aktivitātēm**. Praksē tas nozīmē, ka projekta izvērtējuma rezultātā ir jānonāk pie secinājuma, ka īstenojot integrētas aktivitātes, tās sniedz lielāku pievienoto vērtību un efektīvāku rezultātu nekā tas notiktu īstenojot katru no šīm aktivitātēm atsevišķi.

JESSICA pieeja ir atšķirīga ar to, ka saņemtais finansējums ir atmaksājams. Projektiem, kuriem plānots izmantot JESSICA finanšu instrumentu, ir jābūt **finansiāli ilgtspējīgiem**. Tas attiecas uz to, ka projektā paredzētajai naudas plūsmai ir jābūt tādai, kas rada pietiekamu peļņu aizdevuma vai ieguldījuma atmaksai. ES līmenī netiek noteikti atmaksas nosacījumi, atstājot to katras valsts un izvēlētajās Vadošās iestādes kompetencē. Atšķirībā no ERAF, kur uz līdzfinansējuma principa pieejamie līdzekļi tiek neatgriezeniski ieguldīti projektā, JESSICA finanšu instruments, apsaimniekojot ERAF līdzekļus, nesniedz dotācijas (grantus), bet gan veic ilgtermiņa investīcijas un plāno peļņu.

Publiskās–privātās partnerības izmantošana projektu finansēšanā sekmē risku sadali starp publisko un privāto sektoru, kā arī samazina publiskā sektora investīciju apjomu.

JESSICA veic ieguldījumu publiskās–privātās partnerības un pilsētvides attīstības projektos pamatā izmantojot aizdevumus un garantijas.

Lai pilsētvides attīstības projekts varētu pretendēt uz PAF finansējumu, tam ir jāatbilst PAF projektu atlasē vispārīgajiem kritērijiem, finanšu un sociāli–ekonomiskajiem kritērijiem, kā arī jāievēro PAF ieguldījumu noteiktie ierobežojumi.

6.1.2.1. Sākotnējie PAF projektu atlasē kritēriji ir:

- projekta attiecināmo izmaksu apjoms, kurš var tikt finansēts no DP līdzekļiem;

Svarīgi atzīmēt, ja projekts ietver DP neatbilstošas komponentes, tās PAF nevar finansēt no DP līdzekļiem un finansējums šīm komponentēm ir jānodala no DP finansējuma.

- ieņēmumu radīšana, kas nodrošinātu ieguldījumu atmaksu PAF;
- investīciju atmaksas perioda atbilstība DP un PAF ieguldījuma stratēģijas laika periodam;

Var izdarīt pieņemumu, ka nākošajā plānošanas periodā 2014 –2020 gadam PAF būtu jāveic ieguldījumi līdz 2022. gada 31. decembrim¹⁰⁰;

- atbilstība valsts atbalsta nosacījumiem un procedūrām, ja ir paredzēts valsts atbalsts;
- ir daļa no integrēta ilgtspējīgas vides attīstības plāna (obligāti tikai atjaunojamās enerģijas vai energoefektivitātes projektiem¹⁰¹);
- atbilstība ES fondu regulējumam un nacionālākai DP;
- ietver sadarbību vai partnerību ar privāto partneri
- atbilst nacionāla līmeņa atbilstības kritērijiem;
- atbilst PAF ieguldījumu stratēģijai.

Savukārt PAF turpmākajiem ieguldījumiem, kuri tiks finansēti jau no fonda ieņēmumiem un kapitāla atmaksas, nav paredzēti īpaši kritēriji. Šiem turpmākajiem ieguldījumiem ir jārada ieguvumi pilsētvides attīstībai.

6.1.2.2. PAF projektu sociāli–ekonomiskie un finanšu kritēriji

Ja pilsētvides attīstības projekts atbilst sākotnējiem vispārīgiem kritērijiem, tad tā atbilstību PAF finansējuma saņemšanai raksturo sekojoši sociāli, ekonomiski un finanšu kritēriji:

- pozitīva finanšu atdeve

Lai maksimizētu aktivitāšu mērogu un nodrošinātu darbības efektivitāti JESSICA koncepcija paredz piesaistīt privāto kapitālu. Privātā kapitālā līdzdalības dēļ šiem investīciju projektiem ir jābūt peļņu nesošiem atbilstoši FIRR rādītājam vai jāpalielina aktīvu vērtība, kas ļautu atmaksāt fonda ieguldījumus. Tomēr šī pozitīvā finanšu atdeve nav tik liela, lai privātais investors varētu neatkarīgi īstenot projektu

- finanšu deficīts

Lai gan PAF projekti ir ar pozitīvu finanšu atdevi, šos projektus raksturo augsts risks un/vai zema finanšu atdeve, kas neļauj privātajam investoram neatkarīgi īstenot projektu un pamato publisko ieguldījumu nepieciešamību. Finanšu deficīts PAF projektu izpratnē ir ieguldījumu daļa, kurus nesedz projekta neto ieņēmumi, investoriem piemērojot minimālo ieguldījuma atdeves likmi (angļu.val. hurdle rate)

¹⁰⁰ Slēdzot DP, attiecināmi ir PAF veiktie maksājumi ieguldījumiem konkrētos projektos, garantijas šādiem projektiem, kā arī administrācijas (tostarp arī LF) izmaksas. Atbalstīto projektu īstenošana var turpināties arī pēc attiecināmības perioda beigām. Papildus informācijai skatīt ziņojuma 3.1.6. punktu.

¹⁰¹ Revised Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) Nr 1083/2006, 08/02/2012

- pozitīva sociāli–ekonomiskā peļņa

Projektiem ir jābūt ar pozitīvu sociāli–ekonomisku atdevi atbilstoši EIRR rādītājam, pamatojot publisko līdzekļu ieguldījumus.

- projektam ir jābūt daļēji finansētam no privātā partnera un/vai bankas¹⁰².
- projektam ir daļēji (vismaz 30%) jābūt finansētam ne no PAF līdzekļiem.

6.1.2.3. PAF projektu specifiski kritēriji un ierobežojumi

Valsts atbalsta ierobežojumi

Vispārīgās regulas Nr. 1083/2006 9 pants nosaka, ka katram projektam, kurš tiek finansēts no ES struktūrfondiem ir jāievēro konkurences likumi. Sekojoši, katram valsts atbalstam JESSICA instrumenta ietvaros ir jāatbilst tām valsts atbalsta procedūrām, kuras tiek piemērotas valsts atbalsta gadījumā.

Īpaši mazāk attīstītos reģionos, **vairākums JESSICA pilsētvides attīstības projektu saņem valsts atbalstu**. Valsts atbalsts, galvenokārt, tiek piešķirts kā **subsidētas aizdevumu procentu likmes**. Lai saņemtu finansējumu, finansējuma saņēmēji piemēro vispārējo grupu atbrīvojuma regulu vai valsts atbalsta notifikācijas procedūru¹⁰³.

JA PAF līmenī vai projektu līmenī tiek piemērotas valsts atbalsta procedūras, tad var tikt piemēroti fondam un projektiem dažādi ierobežojumi, piemēram:

- projektu atlases procedūru atklātība un caurspīdība;
- pastiprinātas prasības projektu spējai atmaksāt ieguldījumus;
- prasība nodrošināt privāto partneru daļu vismaz 50 % no projekta attiecināmajām izmaksām
- prasības par godīgu atdeves līmeni (angļu val. *fair rate of return*);

Ierobežojums zemes iegādei

Saskaņā ar ERAF regulas 7. panta 1. daļas (b) apakšpunktu neattiecināma ir zemes iegāde virs 10% (desmit procentiem) no kopējiem attiecināmajiem izdevumiem. Vides saglabāšanai vadošā iestāde ārkārtas gadījumos ir tiesīga izsniegt atļauju augstākam procentam .

¹⁰² 4.2.4 of the Community guidelines on State Aid to promote risk capital investments in small and medium sized enterprises.

¹⁰³ Intervija ar D.Gardner, 21.11.2013.

Ierobežojumi iegādei un līdzdalībai

Savukārt, Ieviešanas regulas Nr. 1828/2006 46. panta trešā daļa nosaka, ka a struktūrfondi finansē PAF, attiecīgie fondi nedrīkst refinansēt iegādes vai līdzdalību jau pabeigtos projektos. Minētais nosacījums attiecas uz pabeigtiem projektiem *per se*, nevis tikai pabeigtiem SF projektiem. SF ietvaros jau pabeigti projekti netiek atbalstīti, t.i. nav atļauts īstenot kādu projektu un, kad tas ir pabeigts, saņemt SF finansējumu, pat ja projekts sākotnēji ir atbildis noteiktajiem kritērijiem.

Ierobežojumi ieguldījumiem natūrā

Atbilstoši Ieviešanas regulas 51. pantam pastāv sekojoši ierobežojumi privātā vai publiskā partnera ieguldījumiem natūrā:

- ieguldījumus natūrā veido zeme, nekustamais īpašums, izejvielas, iekārtas un aprīkojums, pētniecība un profesionālie pakalpojumi, kā arī brīvprātīgais darbs.
- ieguldījuma natūrā vērtība var tikt neatkarīgi auditēta un novērtēta.
- ja ieguldījums natūrā ir zeme un/vai nekustamais īpašums, ieguldījuma natūrā vērtība ir jāapliecina pilnvarotai oficiālai personai.

Pilsētai, veicot projektu atbilstības JESSICA instrumenta izmantošanai vērtējumu jāņem vērā un jāizvērtē **šādi projekta rādītāji**:

- 1) Projekta pamatinformācija – projekta iniciators un ieinteresētās puses, projekta darbības joma, teritorija, projekta kopsavilkums, paredzamā publisko un privāto partneru iesaiste. Vai projekta īstenošanas joma atbilst JESSICA noteiktajām atbalsta jomām?;
- 2) Projekta vadība – Vai projektu plānots īstenot partnerībā? Vai projekts paredz publisko – privāto partnerību? Vai projekta pieļauj izmaiņas projekta vadībā? Uz kādiem principiem tiek balstīta sadarbība starp publisko un privāto partneri? Vai ir plānots nodot publiskās infrastruktūras objekta uzturēšanu privātajam partnerim? Kuros projekta posmos plānota privātā partnera iesaiste?;
- 3) Projekta finansējuma struktūra – sākotnējās investīcijas un to laika plānojums, finansēšanas periods, kopējo investīciju apjoms, finansējuma piesaistes iespējas, finansējuma struktūra, nodrošinājuma pieejamība, projekta investīciju atmaksas periods un prognozējamie ienākumi un to avoti;
- 4) Projekta gatavības pakāpe – attīstības plāns, projekta laika grafiks, apzinātie īstenošanas riski, projekta dzīves cikls, īpašumtiesību jautājuma aktualitāte;
- 5) Projekta nozīmīgums IIAP mērķu sasniegšanā;

- 6) Projekta ekonomiskā atdeve un finanšu ilgtspēja;
- 7) Projekta finanšu plūsmas pamatprincipi;
- 8) Projekta ietekme – ietekmes ģeogrāfiskais aptvērums, ietekme uz vidi un teritorijas attīstību, resursu izmantošanas efektivitātes, sagaidāmie rezultāti.

6.2. Rīgas pilsētas attīstības pilotprojektu analīze

Šajā nodaļā veikta šādu trīs Pasūtītāja apstiprināto pilotprojektu atbilstības analīze JESSICA PAF projektu finanšu kritērijiem:

- Torņkalna teritorijas revitalizācijas;
- Andrejsalas revitalizācija;
- Rīgas Centrāltirgus tirgus īpašumu un teritorijas rekonstrukcija.

Pilotprojektu analīzes mērķis ir novērtēt, kādi ir veicamie soļi projekta attīstībā, lai tajā varētu veiktas investīcijas, un kāda ir projekta tehniskā un finansiālā dzīvotspēja. Pilotprojektu analīzes pamatā izmantoti Rīgas Domes sniegtie projektu materiāli. Pilotprojektu analīzes rezultātiem ir tikai indikatīvs raksturs.

Pilotprojekti ir analizēti saistībā ar ES, nacionāla, reģionāla un vietēja līmeņa plānošanas dokumentos noteiktajām attīstības prioritātēm, veikts to atbilstības JESSICA pamatprincipiem ziņojums un veikta to atbilstības JESSICA PAF projektu finanšu kritērijiem analīze.

6.2.1. Torņkalna pilotprojekta atbilstība

Projekta nosaukums: Rīgas pilsētas degradētās teritorijas Torņakalnā revitalizācija – (turpmāk –Torņkalna pilotprojekts).

Torņkalna pilotprojekta vispārējais mērķis ir nodrošināt nepieciešamās jaudas un radīt priekšnoteikumus degradēto teritoriju revitalizācijai un turpmākai racionālai izmantošanai, veidojot to par administratīvo, darījumu un kultūras centru, tādējādi veicinot Rīgas pilsētvides atjaunošanos un izaugsmi, un sniedzot ilgtspējīgu atbalstu pilsētvides sasniedzamības, pieejamības un pievilcības faktoru attīstībai.

Projekta tiešais mērķis ir Projekta teritorijas inženiertehnisko sistēmu (siltumapgāde, ūdensapgāde, kanalizācija, teritorijas apgaismojums, lietus ūdens kanalizācija) un ielu kompleksā rekonstrukcija un labiekārtošana.

Projekts ir saskaņā ar ES Fondu 2014.–2020. gada DP „Izaugsme un nodarbinātība”¹⁰⁴ noteiktajam, ka „Industriālo zonu un citu uzņēmējdarbības attīstībai nozīmīgu teritoriju attīstība tiks sekmēta integrētā veidā, visaptveroši plānojot attiecīgo pašvaldību teritoriju daļu attīstību, aptverot mobilitātes aspektus, pilnveidojot vai ierīkojot uzņēmējiem, īpaši ražošanas attīstībai, nepieciešamās inženierkomunikācijas”.

Atbilstoši Torņkalna pilotprojekta Tehniski ekonomiskajam pamatojumam, kurš aktualizēts 2009. gada decembrī, Torņkalna projekta teritorijā paredzēti sekojoši ieguldījumi un darbi:

- zemes darbi Torņkalna projekta teritorijā;
- ielu tīkla būvniecība;
- lietus ūdens kanalizācijas ierīkošana;
- ūdensapgāde un kanalizācijas tīkla ierīkošana;
- siltumapgādes tīkla ierīkošana.

Torņkalna pilotprojekts sākotnēji ir izstrādāts 2007.–2013.gada plānošanas perioda ERAF DP „Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.6.1.2. aktivitātes „Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība” ietvaros. Tabulā nr. 3 ir sniegts Torņkalna pilotprojekta finanšu un sociāli–ekonomisko rādītāju kopsavilkums:

Tabula nr. 3

Torņkalna pilotprojekta finanšu prognožu un rādītāju kopsavilkums

Finanšu prognozes un rādītāji	Vērtība
Kapitālieguldījumi, t.sk.	4 279 419,35
Ieņēmumi, vienā gadā	16 366,00
Uzturēšanas izmaksas, vienā gadā	9 665,00
FRR/C	–4,83%
FNPV/C	–3 190 00
ERR/C	10,88%
ENPV/C	2 234 687

Avots: Torņkalna teritorijas revitalizācijas TEP, 2009

¹⁰⁴ Dokumenta versija Nr. 4, aktualizēta 04.12.2013. Uz ziņojuma tapšanas publiski nebija pieejama.

Atbilstoši 3.6.1.2. aktivitātes kritērijam par negatīvu neto tagadnes vērtību ieguldījumiem Torņkalna pilotprojekts paredz veikt ieguldījumus Torņkalna teritorijā esošajā komunikāciju infrastruktūrā un neparedz investīcijas, kuras rada būtiskus tiešus ieņēmumus Rīgas pašvaldībai.

Secināms, ka sākotnējais **Torņkalna pilotprojekts neatbilst JESSICA projektu kritērijam par pozitīvu finanšu atdevi**, jo esošais pilotprojekta finanšu rādītājs FRR/C ir negatīvs (-4,83%).

Lai Torņkalna pilotprojekts atbilstu JESSICA projektu kritērijiem, kā arī grantu finansēšanas pieeju tiktu papildināta ar aizdevumu, Torņkalna projekta apjomā ir jāveic grozījumi, papildinot pilotprojektu ar ieņēmumus radošiem apakšprojektiem. Esošais projekts atbilst JESSICA projekta pamata stadijai, kura tiek finansēta no ES fondu grantu līdzekļiem ar maksimālu atbalsta likmi.

6.2.2. Andrejsalas pilotprojekta atbilstība

Projekta nosaukums: Andrejsalas teritorijas revitalizācija – (turpmāk – Andrejsalas pilotprojekts).

Atbilstoši Andrejsalas pilotprojekta Tehniski ekonomiskajam pamatojumam, kurš izstrādāts 2010. gada janvārī, Andrejsala projekta teritorijā paredzēti sekojoši ieguldījumi un darbi:

- teritorijas sagatavošana būvdarbiem, vispārējie būvdarbi;
- ūdensvada izbūve;
- kanalizācijas izveide;
- lietusūdens attīrīšanas sistēmas izveide;
- elektroapgādes kabeļu pārcelšana un apgaismojuma izveide;
- vājstrāvu tīklu izveide;
- ceļu izveide.

Andrejsalas pilotprojekts sākotnēji ir izstrādāts 2007.–2013.gada plānošanas perioda ERAF DP „Infrastruktūra un pakalpojumi” papildinājuma 3.6.1.2. aktivitātes „Rīgas pilsētas ilgtspējīga attīstība” ietvaros. Tabulā nr. 4 ir sniegts Andrejsalas pilotprojekta finanšu un sociāli-ekonomisko rādītāju kopsavilkums.

Andrejsalas pilotprojekta finanšu prognožu un rādītāju kopsavilkums

Finanšu prognozes un rādītāji	Vērtība
Kapitālieguldījumi, t.sk.	3 948 890
Ieņēmumi, vienā gadā	–
Darbības izmaksas	–11 510
FNPV/k	57 083,42
FNPV/C	3 854 853,39
ERR/C	9,84%
ENPV/C	26 763 142,59

Avots: Andrejsalas TEP, 2010

Atbilstoši 3.6.1.2. aktivitātes kritērijam par negatīvu neto tagadnes vērtību ieguldījumiem Andrejsalas pilotprojekts paredz veikt ieguldījumus Andrejsalas teritorijā esošajā inženiertehniskajā infrastruktūrā un neparedz investīcijas, kuras rada būtisku tiešu ieguvumu Rīgas pašvaldībai.

Secināms, ka sākotnējais **Andrejsalas pilotprojekts neatbilst JESSICA projektu kritērijam par pozitīvu finanšu atdevi**, jo FNPV/C rādītājs ir negatīvs, sakarā ar to, ka projektā paredzētas investīcijas, kas nenodrošina tiešus ieņēmumus. FNPV/K vērtība ir negatīva ņemot vērā to, ka projektā ieguldītajam kapitālam netiek nodrošināta pietiekama atdeve no projekta ietaupītajām izmaksām un atlikušās vērtības, turklāt projektā nav paredzēti ienākumi.

Lai Andrejsalas pilotprojekts atbilstu JESSICA projektu kritērijiem, kā arī grantu finansēšanas pieeju tiktu papildināta ar aizdevumu, Andrejsalas projekta apjomā ir jāveic grozījumi, papildinot pilotprojekta pamata stadiju ar ieņēmumus radošiem apakšprojektiem, piemēram, veicot detālplāna teritorijas C8 attīstību. Esošais projekts atbilst JESSICA projekta pamata stadijai, kura tiek finansēta no ES fondu grantu līdzekļiem ar maksimālu atbalsta likmi.

Turpmākai projekta attīstībai būtu jāņem vērā to, ka, lai arī zeme projekta teritorijā pieder valstij, par 98.3% no zemes noslēgti izpirkuma līgumi ar SIA „Jaunrīgas attīstības uzņēmums”, tādējādi tādi finansēšanas modeļi, kuri ietver valsts iepirkuma veikšanu, nav iespējami, jo zeme Andrejsalā nav Rīgas pašvaldības īpašumā. Projekts atbilst PPP finansēšanas modelim, kur privātais partneris veic projekta projektēšanu, būvniecību un apsaimniekošanu, piesaistot nepieciešamo finansējumu arī no JESSICA FVI.

6.2.3. Pilotprojekta Rīgas centrāltirgus atbilstība

Pilotprojekta nosaukums: tirgus īpašumu rekonstrukcija un teritoriju revitalizācija.

Pilotprojekta mērķis: Rīgas pilsētas teritorijā saglabāt unikālo, tirgum raksturīgo kultūrvēsturisko vidi, piedaloties kultūrvēsturisko objektu, kā arī kultūras infrastruktūras uzturēšanā un attīstīšanā.

Paredzamais investīciju apjoms: LVL 30 milj.

Projekta ietvaros tiks veikta:

- centrāltirgus paviljonu, pazemes pilsētiņas rekonstrukcija, starp paviljonu apbūve un noliktavu spīķeru apbūve;
- atklāto teritoriju un tirgus ielu pārbūve;
- jaunu pakalpojumu ieviešana Centrāltirgū, piem. ēdināšana un sabiedriskie pakalpojumi;
- Vidzemes tirgus rekonstrukcija – PPP;
- Rūpniecības preču tirgus atjaunošana – PPP, koncesija;
- Āgenskalna tirgus rekonstrukcija – PPP.

2011. gada Rīgas pašvaldības AS „Rīgas Centrāltirgus” stratēģiskais plāns par tirgus īpašumu rekonstrukciju un teritorijas revitalizāciju paredz sekojošus pilotprojekta finanšu rādītājus:

Tabula nr. 5

Rīgas Centrāltirgus pilotprojekta finanšu rādītāji

Finanšu prognozes un rādītāji	Vērtība
Paredzamais investīciju apjoms	30 milj.
Investīciju periods	7 gadi (līdz 2018. gadam)
ES fondu finansējums	23,5 milj.
Rīgas pašvaldības finansējums	5,1 milj.
Plānotais ieņēmumu pieaugums	122,6 tūkst.
Plānotais izmaksu ietaupījums (pret 2012. g.)	1,37 milj.
FIRR (10 gadu periodam)	3%
FNPV (10 gadu periodam)	10,4 milj.

Avots: Rīgas Centrāltirgus stratēģiskais plāns, 2011

Secināms, ka **Centrāltirgus pilotprojekts neatbilst JESSICA projektu kritērijam par pozitīvu finanšu atdevi**, jo FIRR un FNPV/C rādītājs ir negatīvs, jo netiek prognozēts, ka projektā paredzētas investīcijas palielinās Rīgas Centrāltirgus ieņēmumus. FNPV vērtība ir

negatīva ņemot vērā to, ka projektā ieguldītajam kapitālam netiek nodrošināta pietiekama atdeve no projekta papildus ieņēmumiem un ietaupītajām izmaksām. Faktiski tikai projekta atlikusi vērtība nodrošina pozitīvu ietekmi uz projekta neto tagadnes vērtību.

Ņemot vērā to, ka „Rīgas Centrāltirgus” stratēģiskais plāns paredz Vidzemes tirgus, Āgenskalna tirgus un Rūpniecības preču tirgus attīstību privātās un publiskās partnerības ietvaros, lai Centrāltirgus pilotprojekts atbilstu JESSICA projektu finanšu kritērijiem, un daļu no grantu finansējuma būtu iespējams aizvietot ar aizdevumu, Centrāltirgus projektā būtu jāveic (1) esošā pilotprojekta ieņēmumu prognožu pārbaude, tajā skaitā tirdzniecības platību nomas cenu prognoze pēc rekonstrukcijas, (2) papildus tirdzniecības platību pieejamība pēc rekonstrukcijas, (3) papildus pakalpojumu attīstība un ar tiem saistītie ieņēmumi.

Jāatzīmē, ka esošās Centrāltirgus stratēģijas ietvaros nav paredzēts piesaistīt kredītlīdzekļus, un ES fondu grantu finansējums veido līdz pat 85% no kopējiem ieguldījumiem. Būtu lietderīgi izstrādāt PPP projektus tirgus attīstībai, nodrošinot iespēju arī attīstīt pakalpojumus ārpus ES fondu regulējuma.

6.3. Priekšrocību, trūkumu un risku analīze JESSICA finanšu instrumenta pielietošanai

Šajā nodaļā tiks novērtēta JESSICA finanšu instrumentu lietderība Rīgas pašvaldībai, prognozējot JESSICA finanšu līdzekļu cenu, kā arī analizējot potenciālos Rīgas pašvaldības ieguvumus un riskus.

6.3.1. Finanšu līdzekļu cena Rīgas pašvaldībai

PAF finanšu līdzekļu **cenu veido naudas resursu cena, uzcenojums un administrācijas izmaksas.** Finansēšanas izmaksas būtiski atšķiras gadījumā, ja publiskais partneris objekta finansēšanai izmanto nevis aizņemtus līdzekļus, bet pašu ieņēmumus un transfertus (budžeta līdzekļus). Turpmāk tiek apskatīta Rīgas pašvaldības aizņemto finanšu līdzekļu cena no PAF.

6.3.1.1. Naudas resursu cena

Naudas resursu cenu katrai dalībvalstij nosaka EK. Komisija, katru ceturksni publicējot bāzes likmi, kuru aprēķina dažādiem dzēšanas termiņiem — 3 mēnešu, 1 gada, 5 un 10 gadu — un dažādām valūtām. Tiek pieņemts, ka EK noteiktā atsauces likme Latvijai 2013.gada ceturtnajā ceturksnī ir 0,5%.

6.3.1.2. Uzcenojums

Lai iegūtu atsauces likmi aizdevumam, uzcenojumu aprēķina atbilstoši aizņēmēja kredībspējai un nodrošinājumiem. Atbilstoši uzņēmuma novērtējuma kategorijai (“vērtējums”, ko sniedz novērtējuma aģentūras attiecībā uz lielajiem uzņēmumiem vai bankas — attiecībā uz mazajiem un vidējiem uzņēmumiem) neatmaksāšanas gadījumā piemērojamā rezerve (parasts novērtējums un parasta nodrošināšana (2) ir 220 bāzes punkti. Palielinājums var sasniegt 1 650 gadījumā, ja ir “zema” kredībspēja un zems nodrošinājums.

Pilotprojektiem, uzcenojuma aprēķināšanai varētu tikt izmantots Rīgas pašvaldības kredītreitings, Standard & Poors Rīgas pašvaldības kredītreitings 2013.gadā novembra mēnesī ir BBB, novērtējot īstermiņa kredītreitingu A–2, savukārt Moodies – Baa3¹⁰⁵.

Parasts nodrošinājums ir tāda līmeņa nodrošinājums, ko parasti pieprasa finanšu iestādes kā garantiju to aizdevumiem. Nodrošinājuma līmeni var novērtēt kā zaudējuma noteikto likmi saistību neizpildes gadījumā (LGD), kas ir paredzamie zaudējumi procentos no debitora parāda, ņemot vērā no nodrošinājuma atgūstamās summas un bankrota aktīvus; rezultātā LGD ir apgriezti proporcionāls nodrošinājumu derīgumam. Šajā paziņojumā ir pieņemts, ka „augsts” nodrošinājums netieši nozīmē LGD, kas mazāks vai vienāds ar 30 %, „parasts” nodrošinājums netieši nozīmē LGD starp 31 % un 59 % un „zems” nodrošinājums — LGD, kas augstāks vai vienāds ar 60 %.¹⁰⁶

Pamatojoties uz šo divu kredītreitingu aģentūru ilgtermiņa kredītreitingiem, un pieņēmuma par parastu nodrošinājumu, uzcenojums aizdevumiem Rīgas pašvaldības ilgtermiņa aizdevumiem JESSICA PAF darbības laikā varētu būt 75–100 bāzes punkti.

6.3.1.3. Fonda administrācijas izdevumi

PAF administrācijas izdevumi ietver sekojošas izdevumu kategorijas:

- tiešās fonda darbības izmaksas t.sk. personālā izmaksas, komandējumi, biroja izmaksas u.c.
- uz investīciju selekciju, novērtēšanu un monitoringu attiecināmās izmaksas, kas saistītas ar fonda darbību.

¹⁰⁵ Rīgas pašvaldības publiskais pārskats. 2012. gads.

¹⁰⁶ Komisijas paziņojums par atsauces likmes un diskonta likmes noteikšanas metodes pārskatīšanu (2008/C 14/02)

Katram fonda darbības gadam administrācijas izdevumi tiek aprēķināti kā daļa (procenti) no DP līdzekļu ieguldījumu apjoma PAF. Ieviešanas regulas 43. panta otrā daļa nosaka maksimālos fondu administrācijas griestus dažādām fondu kategorijām:

- 2% no DP ieguldītā kapitāla LF
- 3% no DP vai LF ieguldītā kapitāla PAF

Šī ir maksimālā administrēšanas maksa, uz kuru finanšu starpnieks var pretendēt, slēdzot līgumu ar fonda ieguldītāju. Savukārt projektu līmenī fondi pieprasa vidēji 1,1% par aizdevuma noformēšanu un 0,6% par aizdevuma pieejamību¹⁰⁷.

Varam secināt, ka prognozējamā aizdevuma cena Rīgas pašvaldībai 2013.gada beigās būtu 1,25% – 1,85% gadā ar vienreizēju aizdevuma noformēšanas masu 1,1% no kopējā aizdevuma summas.

6.3.2. Ienākošās naudas plūsmas vairākkārtējā izmantošanas fondā

Ienākošā naudas plūsma vairākkārtējā izmantošanas fondā ir galvenokārt atkarīga no :

- JESSICA FVI veida – ieguldījums kapitālā vai aizdevums;
- no FVI pamatsummas atmaksāšanās perioda;
- finansētajiem aktīviem un projekta darbības ilguma.

Piemēram, ja pašvaldība no JESSICA FVI finansēta projekta zemi un nekustamo īpašumu pārdotu pēc projekta pamata stadijas īstenošanas, tad jau aptuveni pēc trim gadiem fondam būtu līdzekļi jauniem pilsētvides attīstības projektiem vairākkārtējā izmantošanas fondā.

6.3.3. Citi potenciālie ieguvumi finansējuma saņēmējam

- Finanšu pieejamība
- Projekta apjoms

Atbilstoši EK Fondu koordinācijas komitejas (COCOF) vadlīniju 3.3.4. punktā minētajam, integrēti pilsētvides attīstības projekti JESSICA FVI ietvaros var iekļaut komponentes, kuras citādi nevar tikt finansētas no ERAF fondiem. Ievērojot COCOF 3.3.8. nosacījumus par ieguldījumiem komerciālos projektos, JESSICA projektos no PAF līdzekļiem var tikt finansēti komerciāli objekti – piemēram, veikali, biroji, kultūras un sporta ēkas.¹⁰⁸

¹⁰⁷ Intervija ar D. Gardner, 21.11.2013.

¹⁰⁸ Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006 Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/ijj/doc/pdf/cocof_guidance_note3_en.pdf

- Lētāka naudas cena
- Atvieglojumi atmaksas noteikumos

6.3.4. Ietekme uz pašvaldības budžeta saistībām

Pašvaldību tiesības ņemt aizņēmumus nosaka likums “Par pašvaldību budžetiem”, kas paredz, ka pašvaldības var ņemt aizņēmumus no Valsts kases Ministru kabineta noteiktajā kārtībā un apjomos ar domes (padomes) lēmumu. Kārtību, kādā pašvaldības veic aizņēmumus, Latvijā nosaka 2008. gada 25. martā pieņemtie Ministru kabineta noteikumi Nr. 196 “Noteikumi par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem”.

6.3.4.1. Likumdošana un normatīvie akti par pašvaldību budžeta saistībām

Likuma „Par pašvaldību budžetiem” 22. panta pirmā daļa nosaka, ka pašvaldības, pamatojoties uz domes lēmumu, var ņemt īstermiņa un ilgtermiņa aizņēmumus, izsniegt garantijas savām kapitālsabiedrībām un uzņemties ilgtermiņa saistības. Ilgtermiņa aizņēmumi šā likuma izpratnē ir aizņēmumi, kuru atmaksas periods pārsniedz viena saimnieciskā gada ietvarus.

Ilgtermiņa saistības šā likuma izpratnē ir saistības, kuras pašvaldība uzņemas, slēdzot līgumus par preču pirkšanu vai nomu vai pakalpojumu saņemšanu, vai būvdarbu veikšanu pasūtītāja vajadzībām un līgumus, kas paredz pašvaldības budžeta līdzdalību konkrētu projektu realizācijā, bet kopējo samaksu par attiecīgo darījumu pašvaldība neveic divpadsmit mēnešu laikā no līguma noslēgšanas brīža.

Pašvaldību aizņēmumu kopējo pieļaujamo palielinājumu saimnieciskajā gadā nosaka gadskārtējā valsts budžeta likums. Aizņēmumus pašvaldības var ņemt Latvijā vai ārvalstīs, izlaižot vērtspapīrus vai noslēdzot aizņēmuma līgumus.

2008. gada 25. marta MK noteikumi Nr. 196 „Par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem” nosaka, ka Pašvaldības iegūst tiesības ņemt aizņēmumus un sniegt galvojumus tikai pēc LR Finanšu ministrijas izveidotas Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomes apstiprinoša lēmuma saņemšanas.

Atbilstoši Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomes rekomendācijai, pašvaldības saistību apmēram nevajadzētu pārsniegt 18–20% no pašu ieņēmumiem (no pamatbudžeta ieņēmumiem atņemot mērķdotācijas un iemaksas PFIF), lai varētu nodrošināt likumā „Par pašvaldībām” noteikto funkciju izpildi.

LR Ministru kabinets un Latvijas pašvaldību savienība ir vienojušās par kopējo ikgadējo aizņēmumu apjoma limitu pašvaldībām vidējā termiņā, kura izteikta Ministru kabineta un Latvijas pašvaldību savienības 2013. gada 30. septembra vienošanās un domstarpību protokola I daļas

2. punktā, proti, ka ikgadējais pašvaldību saistību pieaugums laika periodā no 2014.gada līdz 2016. gadam nepārsniegs 108 miljonus eiro.¹⁰⁹

Atbilstoši izvēlētajam institucionālajam modelim ir iespējami sekojoši JESSICA aizdevuma, garantiju un/vai kapitāla saņēmēji:

- Pašvaldība vai pašvaldības kapitālsabiedrība;
- Privātais partneris, kuram PPP ietvaros ir līgumiskas attiecības ar publisko partneri

Turpmāk tiek apskatīta ietekme uz Rīgas pašvaldības budžeta saistībām, t.i. aizņēmums, galvojums un ilgtermiņa saistības atbilstoši eventuālajam gala finansējuma saņēmējam.

6.3.4.2. Aizdevums, garantijas un ilgtermiņa saistības

Ja aizdevumu, garantiju saņēmējs JESSICA projektā ir pašvaldība vai pašvaldības kapitālsabiedrība, no PAF saņemtie aizdevumi/garantijas un bankas izsniegtās garantijas atbilstoši likuma „Par pašvaldību budžetiem” 22. panta otrajai daļai palielina pašvaldības budžeta ilgtermiņa saistības, jo paredz būvniecības un pakalpojumu līgumu, kā arī pašvaldības budžeta līdzekļu izmantošanu ilgākā laika periodā par 12 mēnešiem no līguma noslēgšanas brīža.

Tomēr, pieņemot, ka projekta ieņēmumi nodrošina projekta ieguldījumu pilnu atmaksu, Pasūtītājs var griezties ar iesniegumu Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomē neieklāut JESSICA projekta aizdevumus, garantijas un ilgtermiņa saistības Rīgas pašvaldības budžeta ilgtermiņa saistībās.

Ja JESSICA aizdevuma un/vai garantiju saņēmējs ir privātais partneris, kuram PPP līguma ietvaros pienākas piem. pieejamības maksājums no pašvaldības, tad pašvaldības ilgtermiņa saistības ir palielinātas par pakalpojuma līguma vērtību.

6.3.5. Galvenie riski un īstenošanas iespējas

JESSICA instrumenta piemērošanai Rīgas pilsētvides attīstības projektu īstenošanai ir savas vājas un stiprās puses un šī instrumenta izmantošana piedāvā jaunas iespējas, lai arī ir jāizvērtē iespējamie draudi. Pastāv vairāki vispārīgie riski un projektu īstenošanas riski JESSICA izmantošanā.

Vispārīgie riski, kuri saistīti ar JESSICA FVI izmantošanu pilsētas attīstības projektos ir:

- juridiskie riski
- institucionālie riski

¹⁰⁹ Intervija ar G.Medni un A.Tapiņu 20.11.2013.

- iepirkumu riski
- izmaksu pieauguma risks
- termiņu izpildes riski.

Kā galvenie JESSICA PAF projektu īstenošanas riski, izmantojot JESSICA FVI, minami:

- pieprasījuma risks
- būvniecības risks
- vērtības pieauguma un pārtraukšanas risks.

Savukārt, apkopojot šajā un iepriekšējās ziņojuma nodaļās analizēto, var secināt, ka JESSICA izmantošanai ir šādas stiprās un vājās puses, kā arī pastāv vairāki draudi, kas var kavēt JESSICA izmantošanu. Kopumā JESSICA piedāvā vairākas iespējas tās izmantošanai Rīgas pilsētvides attīstības projektu īstenošanai.

JESSICA instrumenta izmantošanas iespēju SVID analīze

<u>Stiprās puses</u>	<u>Vājās puses</u>
<ul style="list-style-type: none"> • ES fondu pieejamība <i>Latvijai 2014.–2020. gada plānošanas periodā ir pieejams ES Struktūrfondu finansējums, daļu struktūrfondu (pamatā ERAF finansējums) Latvija var novirzīt atjaunojamos fondos, no kuriem tālāk šis finansējums var tik ieguldīts pilsētvīdības attīstības projektos.</i> • Elastīgāka pieeja / vairākas atbalsta formas (aizdevumi, garantijas, kapitāla ieguldījumi) <i>JESSICA instruments paredz elastīgāku pieeju ES fondu finansējuma izmantošanā, jo ļauj kombinēt vairākas atbalsta formas un dažādus finansējuma avotus</i> • Atbalsta nosacījumu noteikšana ir PAF ziņā <i>Valsts līmenī tiek noteikti atbalsta nosacījumi pilsētvīdības projektiem, kas ļauj veikt valstij prioritāru projektu attīstību, kā arī ieviešanas nosacījumu piemērošanu esošajiem sociālekonomiskajiem nosacījumiem</i> • Valsts var izmantot savu līdzšinējo pieredzi ES fondu vadībā <i>JESSICA instrumenta sekmīgai ieviešanai ir nepieciešamas zināšanas par ES fondu jautājumiem un pieredze ES fondu vadībā, lai nodrošinātu JESSICA instrumenta atbilstību ES fondu izmantošanas nosacījumiem</i> • Finanšu resursu atkārtota izmantojamība, kas ļauj atbalstīt vairāk projektu, tai skaitā bez DP ierobežojumiem. <i>Resursi, kas tiek gūti no ienākumus gūstošajām projekta aktivitātēm, tiek ieguldīti tālāk jaunos pilsētvīdības attīstības projektos.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Pastāvošie ierobežojumi, kas izriet no ES fondu darbības programmās paredzētajiem nosacījumiem <i>JESSICA instrumenta ieviešanā ir jāievēro ES fondu nosacījumi</i> • Iepirkuma procedūras piemērošana PAF administratora izvēlei <i>Iepirkuma procedūras sarežģītība ietver ar tās piemērošanu saistītus riskus – gari pieteikšanās un izvērtēšanas termiņi, pārsūdzības iespējas.</i> • Atbilstošas pieredzes trūkums darbam ar JESSICA izmantošanu pilsētvīdības attīstības projektiem <i>Nemot vērā to, ka Latvijā nav šādas pieredzes, būs nepieciešams veikt ieguldījumus cilvēkresursos. Tomēr pastāv risks, ka rodas kļūdas JESSICA instrumenta vadībā</i> • Atbilstošas pieredzes trūkums LF un PAF vadības nodrošināšanai <i>Latvijā pastāv tikai dažas institūcijas, kurām ir atbilstoša pieredze, tāpēc attiecībā uz LF un/vai PAF vadības institucionālo ietvaru pastāv noteikti ierobežojumi. Savukārt, jaunu institūciju izveide prasītu lielus ieguldījumus un lielu laika periodu</i> • Izpratnes trūkums par JESSICA iniciatīvu starp potenciālajiem dalībniekiem <i>Līdz šim Latvijai nav pieredzes šāda veida instrumenta izmantošanā, tāpēc arī valsts pārvaldes iestādes, kā piemēram, Finanšu ministrija kā ES fondu Vadošā iestāde, ļoti atturīgi izturas pret iespējām izmantot finanšu inženierijas instrumentus. Savukārt, pašvaldības nav informētas par šāda instrumenta izmantošanas iespējām un nepieciešamajiem sagatavošanas nosacījumiem.</i> • Grantu apjoma un to īpatsvara samazinājums pilsētvīdības projektiem <i>Līdz ar jauniem finanšu vadības instrumentu izveidi un to izmantošanu pakāpeniski notiek pakāpeniska pāreja no grantu mehānisma uz finanšu inženierijas instrumentiem</i> • Valsts atbalsta procedūras un ar tām saistītie riski. <i>Atsevišķos gadījumos var rasties nepieciešamība saskaņot valsts atbalsta sniegšanu ar EK, kas ir sarežģīts un ļoti laikietilpīgs process</i>

Iespējas	Draudi
<ul style="list-style-type: none"> • Jauna iespēja īstenot pilsētvides projektus, kas satur peļņas komponenti <i>Šāda veida finanšu instruments ļauj palielināt investīciju ilgtspēju un atdevi.</i> • Instruments pilsētvides atjaunošanas projektu īstenošanai <i>ERAF finansējums, izmantojot JESSICA instrumentu, var tik ieguldīts atkārtoti jaunos investīciju projektos. Tiek pieļauts ERAF finansējumu papildināt ar citām investīcijām.</i> • Publiskajam sektoram piederošu nekustamo īpašumu un teritoriju izmantošanas ekonomiskā potenciāla apzināšana un izmantošana <i>Pirms JESSICA instrumenta ieviešanas nepieciešams apzināt potenciāli atbalstāmos projektu veidus, kā arī veikt šo īpašumu un atbilstošu pilsētas teritoriju izmantošanas un attīstības potenciāla izvērtējumu</i> • Nestabila ekonomiskā situācija pastiprina interesi par citiem sadarbības instrumentiem starp publisko un privāto sektoru. • Pašvaldību atbildības palielināšana pilsētvides attīstības mērķu sasniegšanā. <i>Nemot vērā to, ka pilsētvides attīstības projekti ilgst vairāku gadu garumā, nepieciešamībai gūt ienākumus ir jābūt līdzsvarā ar projekta ilgtermiņa mērķi sekmei pilsētvides atjaunošanu un attīstību.</i> • Papildu finansējums pilsētvides projektiem no privātā sektora, t.sk. kredītiestādēm; • Iespēja kombinēt projektus, kas tiek finansēti no DP, un citus, t.i. neattiecināmus, projektus. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nokavēta JESSICA ieviešana attiecībā uz ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda dokumentu sagatavošanu <i>Finanšu ministrija kā ES fondu Vadošā iestāde ir atbildīga par savlaicīgu tiesiskā regulējuma sagatavošanu un nodrošināšanu, lai būtu iespējas izmantot JESSICA finanšu instrumentu. Viens no priekšnosacījumiem ir finanšu inženierijas instrumentu iekļaušana ES fondu darbības programmās, bet uz ziņojuma tapšanas laiku esošajos programmu projektos šāda atsauce nepastāv.</i> • Valsts un pašvaldību līdzfinansējuma trūkums <i>JESSICA instrumenta izmantošanā ir pieļaujama tā kombinēšana ar cita veida finanšu resursiem, tajā skaitā valsts un pašvaldību finansējumu. Nemot vērā pilsētvides attīstības projektu specifiku un to ilgtermiņa raksturu, nepieciešams izsvērt visas pastāvošās papildus finansēšanas iespējas</i> • Pilsētu neieinteresētība sadarbīties ar privāto sektoru pilsētvides attīstības projektu īstenošanā <i>Latvijā līdz šim ir neliela pieredze PPP projektu īstenošanā un nav reālu piemēru pašvaldību sadarbībai ar privāto sektoru pilsētvides attīstības projektu īstenošanā, tāpēc pašvaldības var būt neinteresētas vai arī būt pārlietu piesardzīgas attiecībā uz iespējamiem sadarbības ar privāto sektoru modeļiem.</i> • Pašvaldību skatījumā aizdevumu likmes var tomēr būt nepievilcīgas <i>JESSICA instruments nepiedāvā grantus, kas līdz šim Latvijas pašvaldībām bija visierastākais ES fondu finansējuma saņemšanas veids. JESSICA instruments nosaka arī nepieciešamību pēc ekonomiski dzīvotspējīgiem projektiem, kas gūst arī ienākumus.</i>

Avots: Autoru sagatavots materiāls

Nemot vērā, ka šāda veida finanšu instruments, lai arī pastāv jau vairākus gadus, tomēr nav plaši izplatīts, Eiropā nav daudz praktisku piemēru par tā reālajiem ieguvumiem ilgtermiņā, jo liela daļa uzsāktu pilsētvides attīstības projektu vēl nav noslēgušies. Tomēr jāņem vērā tas, ka ES līmenī pilsētvides attīstībai tiek pievērsta aizvien lielāka loma un tā ir viena no ES attīstības prioritātēm 2014.–2020. gada plānošanas periodā. Lielākā daļa ierobežojumu ir īstermiņa rakstura pēc to būtības un ir saistīti ar līdzšinējo sadarbības starp privāto un publisko sektoru trūkumu. Gadījumā, ja JESSICA instruments netiek izmantots, tad pašvaldību rīcībā paliek ES fondu granti, privātās investīcijas un banku aizdevumi. Tas, savukārt, liedz iespēju no ekonomiski dzīvotspējīgiem projektiem gūtos ienākumus ieguldīt tālā citu projektu finansēšanā.

7. JESSICA INICIATĪVAS IEVIEŠANAS LATVIJĀ STRATĒGIJA

7.1. Vispārīgi priekšnoteikumi

Latvijai 2014.–2020. gada plānošanas periodā būs pieejams ES fondu finansējums 4 221 milj. EUR apmērā. Jautājumā par Latvijas partnerības līguma un programmu izstrādi 2014.–2020. gadam EK puda nostāju, ka pilsētām ir ieteicams apvienot pasākumus, ko ERAF atbalsta saskaņā ar pilsētām raksturīgo nozaru ieguldījumu prioritātēm (pilsētām paredzētas ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni saistītas stratēģijas, pilsētvide, ilgtspējīga mobilitāte pilsētās un sociālā iekļautība, ko panāk, atbalstot nepietiekami attīstītu pilsētu teritoriju fizisko un ekonomisko atjaunošanu), un iekļaut tos IIAP, kurā būtu jāietver arī pasākumi, ko ESF atbalsta saskaņā ar savām ieguldījumu prioritātēm.¹¹⁰

Sakarā ar to, ka 2007.–2013. gada ES struktūrfondu plānošanas periods tuvojas noslēgumam un pašreiz tiek veikts intensīvs darbs pie 2014.–2020. gada plānošanas perioda tiesiskā un institucionālā ietvara, kā arī plānošanas dokumentiem, saredzam iespējamus ierobežojumus JESSICA instrumenta ieviešanai un izmantošanai Latvijā. Tas saistīts ar to, ka plānotais ES struktūrfondu tiesiskais un institucionālais ietvars Latvijā var neparedzēt JESSICA instrumenta izmantošanu.

JESSICA izveides un izmantošanas pilsētvides attīstībā viens no priekšnoteikumiem ir pilsētvides attīstības, kā arī atsauces uz finanšu inženierijas instrumentu izmantošanu iekļaušana ES struktūrfondu DP un attiecīgi – izvirzītajās prioritātēs un ieguldījumu virzienos.

Uz ziņojuma sagatavošanas brīdi pieejamajā ES struktūrfondu DP „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versijā¹¹¹ pilsētvides attīstība ir viena no prioritārā virziena „Vides aizsardzība un resursu izmantošanas efektivitāte” ieguldījumu prioritātēm, bet nav virzīta kā atsevišķs prioritārais virziens. DP projektā nav arī ietverta atsauce uz finanšu inženierijas instrumentu izmantošanu.

DP š.g. jūlijā tika nodota sabiedriskai apspriešanai, attiecīgi ir nepieciešams izvērtēt Rīgas pilsētas pilsētvides attīstības projektu atbilstību DP projektā izvirzītajiem ieguldījumu virzieniem, kā arī aktualizēt diskusijas ar iesaistītajām pusēm par JESSICA kā viena no finanšu inženierijas instrumentiem izmantošanu 2014.–2020. gada plānošanas periodā.

¹¹⁰ Komisijas dienestu nostāja par LATVIJAS partnerības līguma un programmu izstrādi 2014.–2020. gadam
Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/pdf/partnership/lv_position_paper_lv.pdf

¹¹¹ ES struktūrfondu darbības programmas „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versija (datēta ar 04.12.2013)

Viens no būtiskiem jautājumiem, kuram ir tieša ietekme uz ziņojuma rekomendāciju izstrādi, ir sākuma ziņojuma izstrādes brīdī esošās neskaidrības ar iespējamām izmaiņām JESSICA tiesiskajā ietvarā 2014.–2020. gada plānošanas periodā, jo arī struktūrfondu regulas 2014.–2020. plānošanas periodam joprojām ir izstrādes stadijā.

7.2. Institucionālā un tiesiskā ietvara izveidošana

Attiecībā uz atbilstoša institucionālā un tiesiskā ietvara izveidi jāņem vērā gan politiskie un ekonomiskie, gan organizatoriskie jautājumi. Būtiski ir izvērtēt struktūras izveidē nepieciešamo ieguldījumu apmēru gadījumos, kad tiek izmantota esoša finanšu institūcija vai arī tiek veidota jauna, lai nodrošinātu lielāku JESSICA instrumenta atdevi. Tas saistās arī ar jautājumu par JESSICA instrumenta vadības un kontroles procesu pilnvērtīgu nodrošināšanu.

7.2.1. Līdzdalības fonda alternatīvas Latvijā

Gadījumā, ja valsts līmenī tiek pieņemts lēmums izmantot JESSICA instrumentu pilsētvides projektu īstenošanā, Vadošajai iestādei ir jāpieņem lēmums par to, vai un kā veidot LF.

Ievērojot to, ka JESSICA iniciatīvas (tāpat kā citu finanšu instrumentu) sekmīgai administrēšanai būtiska ir atbilstoša kompetence un kapacitāte, kas balstās pieredzē, citas valstis pārsvarā ir izvēlējušās veidot LF, LF funkcijas uzticot EIB. Tas ļauj ātrāk uzsākt JESSICA iniciatīvas ieviešanu, jo, pirmkārt, LF funkcijas EIB var uzticēt tieši, neveicot iepirkumu, kas ir atzīts par laikietilpīgu, neelastīgu un neefektīvu risinājumu, otrkārt, EIB kompetence ļauj ne tikai ātrāk izveidot JESSICA iniciatīvas īstenošanai nepieciešamo institucionālo un tiesisko ietvaru, bet arī izstrādāt atbilstošus finanšu produktus.

Ievērojot iepriekšminēto, gadījumā, ja tiek pieņemts lēmums Latvijā veidot JESSICA iniciatīvas LF, ieteicams LF funkcijas uzticēt EIB vai nacionālai finanšu institūcijai ar atbilstošu pieredzi, nevis veidot jaunu institūciju, veikt iepirkumu vai LF funkcijas uzticēt Vadošajai iestādei Finanšu ministrijai, kurai nav nepieciešamās pieredzes un kapacitātes finanšu instrumentu administrēšanai.

Nacionālā finanšu institūcija, kurai varētu uzticēt LF funkcijas, ir vienotā attīstības finanšu institūcija (AFI), kas veidojama tajā pilnībā iekļaujot Hipotēku banku, SIA “Latvijas Garantiju aģentūra” (LGA) un VAS “Lauku attīstības fonds”, proti, institūcijas, kurām ir pieredze finanšu instrumentu administrēšanā. Tā piemēram, LGA nodrošina JEREMIE iniciatīvas, kas paredz finanšu instrumentus uzņēmējiem, LF funkcijas Latvijā, pārņemot tās no EIF. Līdzīgas ne-banku attīstības finanšu institūcijas darbojas arī Lietuvā (Invega) un Igaunijā (KredEx), kas abas nodarbojas ar valsts atbalsta programmu administrēšanu, sniedzot dažāda veida aizdevumu un

eksporta garantijas, kā arī netiešā veidā, sadarbojoties ar komercbankām, nodrošina dažāda veida aizdevumu instrumentus.

Vienlaikus jāuzsver, ka pirms pieņemt lēmumu par LF veidošanu, jāapzina potenciālie PAF, kas darbojas vai varētu darboties Latvijā. Ievērojot to, ka Latvijā pašlaik nedarbojas neviena institūcija, kas administrētu finanšu instrumentus specifiski pilsētu attīstības projektiem, gadījumā, ja *ex-ante* izpētes rezultātā tiek secināts, ka JESSICA iniciatīvas īstenošanai Latvijā nepieciešams tikai viens PAF, LF veidošana nav lietderīga.

7.2.2. Pilsētas attīstības fonda alternatīvas Rīgā

Ievērojot to, ka, veidojot vai izraugoties PAF, jāpieņem tie paši noteikumi, kas attiecas uz LF, kā arī jāizdara līdzīgi lietderības apsvērumi attiecībā uz PAF kompetenci un kapacitāti, nav ieteicams PAF veidot no jauna vai uz tādu institūciju bāzes, kas nav bijušas iesaistītas finanšu instrumentu administrēšanā, piemēram, Rīgas attīstības fondam.

Ievērojot potenciālo salīdzinoši nelielo finansējuma apjomu, kas teorētiski varētu tikt novirzīts finanšu instrumentiem pilsētu attīstības projektiem Rīgā un pat Latvijā kopumā, iespējams būtu lietderīgi apsvērt alternatīvu Latvijā neveidot LF, izveidojot tikai vienu PAF, kura funkcijas varētu uzticēt AFI.

Šādam risinājumam būtu vairākas priekšrocības:

- mazāks JESSICA iniciatīvas īstenošanā iesaistīto institūciju skaits, kas varētu ievērojami samazināt JESSICA iniciatīvas īstenošanai nepieciešamā institucionālā un tiesiskā ietvara izveidošanai nepieciešamo laiku, paātrinot PAF darbības uzsākšanu,
- profesionāla PAF darbība, ievērojot AFI pieredzi finanšu instrumentu administrēšanā.

Papildus, ievērojot PPP pielietojamību pilsētas attīstības projektos, gadījumā, ja PAF funkcijas uztic AFI, būtu lietderīgi AFI, vismaz daļēji, nodot arī PPP uzraudzības iestādes (kompetences centra) funkcijas, kuras pašlaik veic CFLA. Šāds risinājums nodrošinātu ne tikai profesionālu PAF darbību, bet varētu veicināt plašāku PPP izmantošanu, tostarp arī pilsētas attīstības projektos.

Ja *ex-ante* izvērtējuma rezultātā tomēr tiek secināts, ka ir lietderīga un pamatota vairāku PAF darbība, un tiek pieņemts lēmums Latvijā veidot LF, Rīgas pilsētai optimālākais risinājums būtu, ja LF funkcijas tiktu uzticētas EIB, savukārt Rīgas pilsētai veidot PAF, tā funkcijas uzticot AFI. Šādā gadījumā gan valsts, gan arī Rīgas pilsēta attiecīgi LF un PAF varētu izraudzīties, neveicot iepirkumu.

Ievērojot to, ka joprojām turpinās darbs pie AFI izveidošanas, AFI iespējamā darbība kā LF un PAF ir atkarīga arī no AFI paredzētajām funkcijām, kā arī saglabātās kompetences un kapacitātes.

7.2.3. Ceļa karte JESSICA iniciatīvas ieviešanai Latvijā

Tabula nr. 7

JESSICA ieviešanas galvenie posmi un aktivitātes

Posmi	Veicamās darbības	Galvenie izaicinājumi
Sagatavošanās posms	Ex-ante izvērtējums (Tehniskā palīdzība)	Pieredzes trūkums attiecībā uz FVI pilsētas attīstībai Vairāku izvērtējumu nepieciešamība Valsts atbalsta jautājumi (notifikācijas nepieciešamība)
	Lēmuma pieņemšana par JESSICA iniciatīvas ieviešanu (valdības līmenis)	Politiskā vienošanās nacionālā līmenī ES fondu plānošanas dokumentu izstrāde vai grozīšana Vienošanās ar EK
	Lēmuma pieņemšana par LF izveidošanu: LF neveido, LF funkcijas uztic EIB	Politiskā vienošanās, Nepieciešamība saskaņot iesaistīto institūciju viedokļus
	Integrēts ilgtspējīgas attīstības plāns (IIAP)	Pilsētvides attīstības projektiem, lai tiem varētu izmantot JESSICA instrumentu, ir jābūt iekļautiem IIAP Nosacījums attiecas arī uz privātā sektora institūciju iecerētajiem projektiem.
Institucionālā un tiesiskā ietvara izveide	LF izveide, ja veido LF	Vienošanās par investīciju līguma LF darbības noteikumiem Sarežģītu juridisko risinājumu nepieciešamība
	I līmeņa investīciju līguma parakstīšana, ja veido LF	
	PAF izveide: Latvijas vienīgā PAF funkcijas uztic AFI, ja LF neveido, Rīgas PAF funkcijas uztic AFI, ja LF funkcijas uztic EIB	Vienošanās nacionālā un reģionālā līmenī Sarežģītas un ilgas iepirkuma procedūras PAF izveidei (ja PAF iepērk kā pakalpojumu)
	(II līmeņa) investīciju līguma parakstīšana	Vienošanās par investīciju līguma noteikumiem
Finansējuma izmantošana	Finansējuma pārskaitīšana PAF	Nepieciešamo priekšnoteikumu izpilde un dokumentu sagatavošana
	Projektu atlase, finansēšanas līguma slēgšana, finansējums Finansējuma gala saņēmējam	ERAF un JESSICA iniciatīvas nosacījumiem atbilstošu projektu sagatavošana Zems pieprasījums pēc finanšu instrumentiem iepretim grantiem, kam ir īsāks ieviešanas termiņš Privātā sektora gatavība iesaistīties pilsētas attīstības projektos Pieredzes trūkums ar PPP

Avots: Autoru sagatavots materiāls

Izvērtējot JESSICA finanšu instrumenta īstenošanas iespējas, ir jāņem vērā ziņojuma 5.5. nodaļā minētie aspekti, jo JESSICA finansējums galvenokārt tiek piešķirts PPP projektiem. No tā izriet divi secinājumi:

- Projektu īstenošanas tehnisko palīdzību un projektu izvērtēšanu ieteicams nodrošināt valsts līmenī ar centralizētas institūcijas palīdzību (valsts akciju sabiedrība „Latvijas Hipotēku un zemes banka” vai Centrālā finanšu un līgumu aģentūra). No 2014.gada 1.janvāra Latvijas Hipotēku un zemes banka vairs nesniegs komercbankas pakalpojumus, bet veiks attīstības finanšu institūcijas funkcijas (valsts akciju sabiedrības jaunais nosaukums būs „Latvijas Attīstības finanšu institūcija Altum”). Ieviešot JESSICA finanšu instrumentu, LF/PAF funkcijas un Centrālās finanšu un līgumu aģentūras funkcijas daļēji pārklāsies;
- Masveida projektu īstenošana, izmantojot PPP kā iepirkuma metodi un JESSICA kā finansēšanas instrumentu, visdrīzāk nav iespējama. Līdz ar to, runa ir par JESSICA finansētu pilotprojektu īstenošanu. Vienlaicīgi tas ir atkarīgs no identificēto projektu skaita un kvalitātes, tai skaitā šo projektu komercializācijas potenciāla.

Ņemot vērā to, ka lēmums par JESSICA instrumenta ieviešanu Latvijā tiek pieņemts nacionālā līmenī, nepieciešams veikt pārrunas ar ieinteresētajām pusēm, lai virzītu šo jautājumu iekļaušanai ES fondu vadības darba kārtībā. Šajā posmā vēlams iesaistīt tās organizācijas un institūcijas, kuras potenciāli būtu arī JESSICA instrumenta ieviešanā iesaistītās puses. No valsts pārvaldes struktūrām tā ir Finanšu ministrija kā ES fondu Vadošā iestāde, savukārt, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija kā par pilsētvides attīstības jautājumiem atbildīgā ministrija. Savukārt, Latvijas Lielo pilsētu asociācija un Latvijas Pašvaldību savienība var nodrošināt citu pašvaldību atbalstu un interesi par JESSICA instrumenta nepieciešamību.

Ņemot vērā izvērtējuma secinājumu, ka Latvijā JESSICA instrumenta ieviešanai piemērotākais variants varētu būt viena PAF izveide, tad būtu vēlams izvērtēt AFI kā potenciālā PAF administrētāja savlaicīgu iesaisti plānošanas procesā.

Pašreizējā situācijā, kad 2014.–2020. gada perioda plānošanas dokumenti pamatā jau ir sagatavoti un tiks virzīti apstiprināšanai, JESSICA instrumenta iekļaušanai varētu tikt plānota kā grozījumi ES fondu darbības programmās. Līdz ar to ir nepieciešams pēc iespējas savlaicīgāk veikt nepieciešamās priekšizpētes un pārrunas par minētajiem lēmumu pieņēmējiem. Rīgas pilsētai ir nepieciešams izvēlēties un sagatavot priekšlikumu par JESSICA instrumentam atbilstošākajiem pilsētvides attīstības projektiem Rīgas pilsētā. Sagatavošanās posma īstenošanai ir iespējams izmantot citas ES fondu programmas, it īpaši tās, kas atbalsta teritoriālās sadarbības projektus un

ietver pilsētvides attīstības prioritāti, piemēram, URBACT, INTERREG EUROPE (līdzšinējais nosaukums – INTERREG IVC), kā arī pārrobežu sadarbības programmas.

Lai sekmētu Rīgas pilsētas gatavību JESSICA instrumenta izmantošanai, plānotajiem pilsētvides attīstības projektiem ir jābūt iekļautiem IIAP. Attiecīgi, lai pārliecinātos par šo projektu atbilstību, ir jābūt veiktai to ekonomiskās dzīvotspējas analīzei.

7.3. Finanšu resursu integrēta izmantošanu projektu finansēšanā

JESSICA tiesiskais ietvars nosaka to, ka projektu finansēšanā ir iespējams dažādus finanšu avotus un dažādus finansējuma veidus:

- ES fondu granti

Spēkā esošās ERAF regulas 23 pants nosaka, ka grantu finansējums nevar pārsniegt 50% no attiecināmajām izmaksām. Saskaņā ar Ieviešanas regulas 43 panta 6 daļu PPP vai projekti, kuri ir iekļauti IIAP un tiek finansēti no PAF var vienlaicīgi saņemt grantu arī finansējumu no DP.

ES fondu grantu īpatsvars no kopējām attiecināmajām izmaksām, ieviešot paralēli arī JESSICA finanšu vadības produktus varētu būt būtiski mazāks par 50% , jo parasti grantu finansējums tiek piešķirts minimālā apjomā, lai nodrošinātu projekta atbilstību JESSICA finanšu kritērijiem. No ES fondu grantu līdzekļiem var tikt finansēti tikai ieguldījumi un netiek finansētas darbības izmaksas.

JESSICA projektu kontekstā būtu lietderīgi strukturēt atsevišķākas projekta stadijas tā, lai tiktu maksimizēts ES grantu īpatsvars un pieejamā atbalsta likme, piemēram, atsevišķi nodalot grantu programmai ieguldījumus bez ieņēmumiem – ieguldījumus infrastruktūrā.

- JESSICA ieguldījums kapitālā

Līdz šim dalībvalstis nav izmantojušas JESSICA ieguldījumus kapitālā¹¹². Viens no iemesliem ir tas, ka izvērtējot valsts atbalstu nav iespējams viennozīmīgi noteikt pašu kapitāla atdeves likmi un attiecīgi arī valsts atbalsta apmēru. Tāpēc pētījumā šis atbalsta veids netiek apskatīts, neskatoties uz potenciāli lielo pieprasījumu no gala saņēmēju puses.

- JESSICA aizdevums;
- privātā partnera ieguldījums kapitālā vai aizdevums;
- pašvaldības ieguldījums kapitālā;
- bankas aizdevums.

¹¹² Intervija ar D. Gardner, 21.11.2013.

Pašvaldībām jāņem vērā tas, ka 2008. gada 25. marta MK noteikumi Nr. 196 „Par pašvaldību aizņēmumiem un galvojumiem” nosaka, ka Pašvaldības iegūst tiesības ņemt aizņēmumus un sniegt galvojumus tikai pēc LR Finanšu ministrijas izveidotas Pašvaldību aizņēmumu un galvojumu kontroles un pārraudzības padomes apstiprinoša lēmuma saņemšanas. Primāri pašvaldības saņem aizdevumus no Valsts Kases.

Savukārt, privātais partneris var saņemt bankas aizdevumu Latvijas vai ārvalstu bankās, nodrošinot līdzmaksājumu, sniedzot garantiju vai ķīlu saņemtā aizdevuma apjomā, kā arī apņemoties sasniegt divpusēji apstiprinātus darbības rādītājus, kuru neizpildes gadījumā banka patur tiesības realizēt savas prasījuma tiesības.

7.4. Optimāla finansējuma struktūra

Plānojot JESSICA ieviešanas nosacījumus, kā arī izvērtējot potenciālos projektus, kuru īstenošanā plānots izmantot JESSICA iniciatīvu, vēlams ņemt vērā, ka optimālu kapitāla struktūru, t.i. aizdevuma īpatsvaru kapitālā vai pašu kapitāla un aizdevuma attiecību nosaka sekojoši kritēriji¹¹³:

- kapitāla cena;
- ar nodokļiem apliekamā ienākuma apjoms;
- ienākošās naudas plūsmas risks un darbības nozare;
- lēmumu pieņemšanas autonomija;
- finansējamie aktīvi.

Turpmāk tiek apskatīta PAF projekta kapitāla struktūra bez ES fondu grantu komponentes, pieņemot, ka projektam pieejamais grantu finansējums jau ir maksimizēts atbilstoši DP nosacījumiem. Piemēram, ieguldījumi projekta infrastruktūrā un teritorijā ir nodalīti kā atsevišķs projekts ar maksimālo atbalsta likmi. Finanšu produktu salīdzinājums ir parādīts tabulā nr. 8.

¹¹³ Aswath Damodaran on Optimal Capital Structure, 2009

Finanšu produktu salīdzinājums

	Aizdevums	Mezanīns	Ieguldījums kapitālā
Ekonomiski	aizdevums	ieguldījums kapitālā	ieguldījums kapitālā
Juridiski	aizdevums	aizdevums	ieguldījums kapitālā
Risks	zems	vidējs	augsts
Resursu cena	4% – 7%	10%–12%	15%
Nodokļi	procentu maksājumi samazina apliekamo nodokli	procentu maksājumi samazina apliekamo nodokli	nav nodokļu priekšrocību
Elastīgums	nav	augsta	augsta

Avots: BRE Bank S.A. – www.mezzanine.com.pl

JESSICA FVI iesaka **vismaz 50% privātā kapitāla klātbūtni**, ja tiek piemērots valsts atbalsts un **vismaz 30% finansējums ārpus FVI līdzekļiem** (tas nozīmē, ka JESSICA finansējums nevarētu pārsniegt 70% no projekta attiecināmajām izmaksām). Ņemot vērā 50% pret 50% vai (angļu val. *match*) ieguldījumu stratēģiju daudzos JESSICA PAF projektos, priekšlikums optimālai kapitāla struktūrai būtu sekojošs:

Pašu kapitāls (minimums 30%)

- naudas līdzekļi;
- ieguldījums natūrā (zeme, nekustamais īpašums);

Aizdevums (maksimums 70%), t.sk.

- JESSICA aizdevums – maksimums 50%;
- Bankas aizdevums – maksimums 20%;

Šāda kapitāla struktūra nodrošina viszemāko iespējamo kapitāla cenu, maksimāli samazina apliekamo nodokli, saglabājot autonomiju no aizdevējiem un izpildot FVI nosacījumus.

7.5. Standarta projektu apraksts

Tā kā visi Pasūtītāja apstiprinātie pilotprojekti neatbilst JESSICA finanšu atbilstības kritērijiem, šajā nodaļā sniegts **teorētiska pilsētvides attīstības projekta īss apraksts**, kurš varētu tikt realizēts Rīgas pašvaldības teritorijā ar JESSICA FVI atbalstu. Projekta apraksts, galvenokārt, ietver tieši projekta finansēšanas aspektus un iespējamās finansējuma gala saņēmējus.

Ņemot vērā iepriekšējā nodaļā apskatītos institucionālā modeļa aspektus un iespējamus divus finansējuma gala saņēmējus, tiek piedāvāti divi standarta projekti – pašvaldības īstenots projekts un privātā partnera īstenots projekts (PPP).

Tiek izvirzīti šādi kopīgie pieņēmumi:

- Projekta tvērums

Projekts ietver infrastruktūras, ēku ar un bez ieņēmumiem būvniecību vai rekonstrukciju, kā arī komerciālu un nekomerciālu pakalpojumu sniegšanu.

- Projekta stadijas

Projektu iespējams dalīt stadijās, tajā skaitā īstenot atsevišķi ieguldījumus publiskajā infrastruktūrā ar, iespējams, paaugstinātu atbalsta likmi.

- Grantu finansējums

Pašvaldībai pieejams grantu finansējums no DP ieguldījumiem infrastruktūrā un nekomerciālu ēku rekonstrukcijai vai būvniecībai (piem. muzeji, izstāžu nami u.t.t.) ar atbalsta likmi no 50% – 85%

- JESSICA FVI

Bāzes scenārijā tiek piedāvāts JESSICA ilgtermiņa aizdevums līdz pat 25 gadiem subsidētām procentu likmēm.

Attiecībā uz pašvaldības īstenotu projektu izvirzām šādus pieņēmumus:

- Finansējuma gala saņēmējs – Finansējuma gala saņēmējs ir pašvaldība vai tās kapitālsabiedrība;
- Īpašumtiesības uz zemi un nekustamo īpašumu ir pašvaldībai vai valstij.

Tabula nr. 9

Teorētiska finansēšanas struktūra pašvaldības gadījumā

	Bez ieņēmumiem		Ar ieņēmumiem
	Infrastruktūra	Ēkas	Komerčiālas ēkas
Grants no DP	50%–85%	50%–85%	
JESSICA aizdevums			50%
Nodrošinājums JESSICA aizdevumam			Hipotēka uz zemi
Pašvaldības līdzfinansējums	15%	15%	30%
Valsts Kases aizdevums	0% –35%	0%–35%	20%
Nodrošinājums bankas aizdevumam			
KOPĀ	100%	100%	100%

Avots: Autoru sagatavots materiāls

Attiecībā uz PPP īstenotu projektu izvirzām šādus pieņēmumus:

- Īpašumtiesības uz zemi un nekustamo īpašumu – lai privātais partneris varētu piedāvāt atbilstošu nodrošinājumu aizdevējiem, zeme un nekustamais īpašums ir privātā partnera īpašumā vai ir noslēgts līgums par to ilgtermiņa nomu;
- Grantu finansējums – privātajam partnerim pieejams grantu finansējums no DP ieguldījumiem infrastruktūrā un nekomerciālu ēku rekonstrukcijai vai būvniecībai (piem. muzeji, izstāžu nami u.t.t.);
- PPP līgumi – privātais partneris veic projektēšanas, būvniecības, finansēšanas un darbības nodrošināšanas funkcijas (DBFO); vai privātajam partnerim noslēgts koncesijas līgums ar pašvaldību;
- JESSICA – ja privātā partnera piedāvātais nodrošinājums ir nepietiekams, iespējams piesaistīt mezanīna aizdevumu, vienlaicīgi subsidējot procentu likmes atbilstoši valsts atbalsta piešķiršanas procedūrām.

Tabula nr. 10

Teorētiska finansēšanas struktūra PPP gadījumā

	Bez ieņēmumiem		Ar ieņēmumiem
	Infrastruktūra	Ēkas	Komerčiālas ēkas
Grants no DP	50%	50%	
JESSICA aizdevums			50%
Nodrošinājums JESSICA aizdevumam			Koncesijas līgums
Privātā partnera ieguldījums	30%	30%	30%
Bankas aizdevums	20%	20%	20%
Nodrošinājums bankas aizdevumam	Hipotēka uz zemi	Hipotēka uz zemi	Hipotēka uz zemi
KOPĀ	100%	100%	100%

Avots: Autoru sagatavots materiāls

7.6. Priekšlikums pilotprojektu atbilstības JESSICA nosacījumiem uzlabošanai

Salīdzinot trīs Pasūtītāja piedāvātos pilotprojektus, jāsecina, ka esošajiem Andrejsalas un Centrāltirgus pilotprojektiem un ar tiem saistītajiem turpmākās attīstības plāniem un stadijām, piemēram, detālplāna teritorijas C8 attīstībai Andrejsalā un Vidzemes un Āgenskalna tirgus

attīstībai Centrāltirgus pilotprojektā, pēc jaunu projektu izstrādes vai aktualizācijas var tikt veikts atbilstības JESSICA finanšu vadības instrumentam izvērtējums.

Savukārt par Torņkalna pilotprojektu Izpildītājam nav informācijas par tādiem šī pilotprojekta turpmākajiem attīstības plāniem, kuri varētu būt par pamatu jauna – ieņēmumus radoša projekta –izstrādei un potenciāli atbilstu JESSICA finanšu vadības instrumenta finanšu kritērijiem.

Ņemot vērā augstāk minēto, Izpildītājs iesaka JESSICA finanšu vadības instrumenta finansējumam turpmāk izvirzīt Andrejsalas un Centrāltirgus pilotprojektus, pirms tam izstrādājot jaunus projektus vai aktualizējot esošos pilotprojektus atbilstoši šajā ziņojumā minētajam neatbilstībām JESSICA finanšu kritērijiem.

Pieņemot, ka Pasūtītājs ir izstrādājis (i) jaunu Andrejsalas projektu, papildinot esošo sākumstadiju ar nākamajām stadijām, kuras savukārt nodrošinās pozitīvus ieņēmumus projektam un (ii) aktualizējis Centrāltirgus pilotprojektu, identificējot pozitīvus ieņēmumus radošos apakšprojektus, **turpmāk sniegts priekšlikums (darba uzdevums) jauno projektu atbilstības JESSICA finanšu vadības instrumentam izvērtējumam.**

Mērķis: Darba mērķis ir atbilstoši Latvijas Republikas normatīvajiem aktiem veikt FEA un atbilstības JESSICA instrumenta izvērtējumu (turpmāk tekstā – Izvērtējums) plānotajiem publiskās un privātās partnerības projektiem „Andrejsala” un „Centrāltirgus”.

Pasūtītāja nosacījumi un metodoloģija. FEA ir jāveic:

- pamatojoties uz PPP likumā, 2009. gada 6. oktobra MK Noteikumu Nr. 1152 „Kārtība FEA veikšanai, PPP līguma veida noteikšanai un atzinuma par FEA sniegšanai” II nodaļā izvirzītajām prasībām un nosacījumiem;
- iekļaujot Pasūtītāja principiālās (negrozāmas) būvniecības un apsaimniekošanas tehniskās prasības;

JESSICA atbilstības izvērtējums jāveic izvēlētajai alternatīvai, iekļaujot vismaz sekojošus apakšpunktus:

- Izvēlētas alternatīvas atbilstība vispārējiem atlases kritērijiem:
 - atbilstība ES fondu regulējumam un nacionālajiem, reģionālajiem un vietējiem plānošanas dokumentiem;
 - atbilstība PAF ieguldījumu stratēģijai;
 - projekta attiecināmo izmaksu apjoms, kas var tikt finansēts no DP līdzekļiem;
 - investīciju atmaksas perioda atbilstība DP un PAF ieguldījuma stratēģijas laika periodam;

- atbilstība valsts atbalsta nosacījumiem un procedūrām, ja paredzams ir valsts atbalsts;
- paredzēta sadarbība vai partnerība ar privāto partneri.
- Izvēlētās alternatīvas atbilstība sociāli–ekonomiskajiem kritērijiem:
 - pozitīva sociāli–ekonomiskā atdeve;
- Izvēlētās alternatīvas atbilstība finanšu kritērijiem:
 - projekta attiecināmo izmaksu apjoma atbilstība DP un PAF;
 - pozitīva finanšu atdeve (FIRR);
 - finanšu deficīta nosacījuma izpilde ;
 - līdzfinansējuma apjoma nosacījuma izpilde;
 - kapitāla struktūras nosacījumu izpilde.

AVOTU SARAKSTS

Eiropas Komisijas, Padomes un Parlamenta normatīvie akti

- Līgums par Eiropas Savienības darbību.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 539/2010 (2010. gada 16. jūnijs), ar kuru attiecībā uz dažu prasību vienkāršošanu un attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību groza Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu.
- Komisijas Regula (EK) Nr. 846/2009 (2009. gada 1. septembris), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu.
- Komisijas Regula (EK) Nr. 800/2008 (2008. gada 6. augusts), kas atzīst noteiktas atbalsta kategorijas par saderīgām ar kopējo tirgu, piemērojot Līguma 87. un 88. pantu.
- Komisijas Regula (EK) Nr. 1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu.
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 397/2009 (2009. gada 6. maijs), ar ko Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu groza attiecībā uz mājokļu energoefektivitātes un atjaunojamas enerģijas ieguldījumu atbilstību.
- Padomes Regula (EK) Nr. 284/2009 (2009. gada 7. aprīlis), ar kuru paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu, groza attiecībā uz dažiem noteikumiem par finanšu pārvaldību.
- Komisijas Regula (EK) Nr. 1826/2006 (2006. gada 8. decembris), kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu.
- Padomes Regula (EK) Nr. 1083/2006 (2006. gada 11. jūlijs), ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo Fondu un Kohēzijas fondu.

- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1080/2006 (2006. gada 5. jūlijs) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un Regulas (EK) Nr. 1783/1999 atcelšanu, kas grozīta ar 2009. gada 06. maija Komisijas Regulu (EK) Nr. 397/2009.
- Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu, uz kuriem attiecas vienotais stratēģiskais satvars, un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr. 1083/2006.
- Eiropas Parlamenta un Padomes regula (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006
- Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 1301/2013 (2013. gada 17. decembris) par Eiropas Reģionālās attīstības fondu un īpašiem noteikumiem attiecībā uz mērķi "Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai" un ar ko atceļ Regulu (EK) Nr. 1080/2006 7. panta 1. daļa.

Eiropas Savienības tiesas spriedumi

- EST spriedums lietā Nr. C-209/97 un Nr. C-379/98.
- EST spriedums apvienotajās lietās Nr. 67/68 un 70/85 un lietā Nr. T-358/94.
- EST spriedums lietā Nr. C-143/99 un Nr. C-5/01.
- EST spriedums lietā Nr. T-55/99.
- EST spriedums lietā Nr. C-142/87.

Latvijas plānošanas dokumenti un normatīvie akti

- ES struktūrfondu DP „Izaugsme un nodarbinātība” projekta 4. versija.
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija – Latvija 2030, VARAM, 2010.
- Nacionālais attīstības plāns 2014. – 2020 .gadam, PKC, 2012.
- Publiskās un privātās partnerības likums.
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2013.–2019. gadam (dokumenta projekts).

- Rīgas attīstības programma 2010. – 2013. gadam.
- Rīgas attīstības programmas 2014. – 2020. gadam projekts, Rīgas dome, 2013.
- Rīgas ilgtermiņa attīstības stratēģija līdz 2025. gadam.
- Rīgas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam projekts, Rīgas dome, 2013.
- Rīgas pilsētas pašvaldības īpašumu pārvaldības stratēģija 2013.–2017. gadam.
- Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam (ar grozījumiem).
- Rīgas Vides programma 2011.–2017. gadam.

Citi dokumenti

- Commission Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006.
- Community guidelines on state aid to promote risk capital investments in small and medium-sized enterprises. Official Journal of the European Union C194/2. 18.02.2006.
- Eiropas Komisijas, Eiropas Investīciju bankas un Eiropas Padomes Attīstības bankas saprašanās memorands „A co-ordinated approach to the financing of urban renewal and development for the programming period 2007–2013 of the Community Structural Funds”.
- Financial Engineering Instruments Implemented by Member States with ERDF Contributions. Synthesis Report.
- Financial Instruments in Cohesion Policy – SWD (2012) 36 final Commission staff working document, 27/02/2012.
- Financial Instruments: A Stock-taking Exercise in Preparation for the 2014–2020 Programming Period.
- Finanšu inženierijas un citu inovatīvu finanšu instrumentu normatīvā ietvara un procesu plānošanas vadlīnijas.
- Frank Lee, JESSICA and Energy Efficiency, 2011. JESSICA Evaluation Studies: Financing energy efficiency renovations in the Latvian housing sector, final report, 2012.
- Guidance Note on Financial Engineering Instruments under Article 44 of Council Regulation (EC) No 1083/2006 Pieejams: http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/funds/2007/jjj/doc/pdf/cocof_guidance_note3_en.pdf
- JESSICA Evaluation Studies: Financing energy efficiency renovations in the Latvian housing sector, Final report, 2012.

- JESSICA izvērtējuma ziņojumi, kur analizēti pieejamie ilgtspējīgas pilsētvides attīstības atbalsta finanšu instrumenti, un citu veikta citu valstu pieredzes analīze.
- JESSICA vadības ziņojumi, kas apkopo praktiskus, ar ieviešanu saistītus jautājumus (Angļu val. *Horizontal studies providing guidance on operational matters relevant to all stakeholders*).
- Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas – Holding Fund Handbook, 2010.
- Summary report on the progress made in financing and implementing financial engineering instruments co-financed by Structural Funds. Programming period 2007–2013 (situation as at 31 December 2011).
- Ziņojums „JESSICA implementation in the EU Member States. State of play.” (November 2011).

Veiktās intervijas:

- Armands Tapiņš, Valsts kases Finanšu risku vadības departamenta direktors (20.11.2013, Publiskās un privātās partnerības asociācijas pārstāvju vizītes laikā).
- Des Gardners, Mančestras pilsētas domes pārstāvis, Lielbritānija (21.11.2013, Rīga).
- Gunta Medne, Valsts kases pārvaldnieka vietniece (20.11.2013, Publiskās un privātās partnerības asociācijas pārstāvju vizītes laikā).
- Miroslava Mašova (Miroslava Mášová), Eiropas Komisija, Reģionālās un pilsētu politikas ģenerāldirektorāts, Finanšu instrumentu nodaļas pārstāve (04.10.2013, telefonintervija).
- Tomas Vobens (Thomas Wobben), Eiropas Komisija, Reģionu padome, Horizontālās politikas direktorāts (09.10.2013, Brisele, Reģionu un pilsētu atvērtajs dienās).